T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TARİHİ KENT PEYZAJLARINDA GÖRSEL PEYZAJ ALGISININ DEĞERLENDİRİLMESİ: ANTAKYA TARİHİ KENT MERKEZİ

SEDA TAŞYÜREK

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HATAY
KASIM - 2023

T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TARİHİ KENT PEYZAJLARINDA GÖRSEL PEYZAJ ALGISININ DEĞERLENDİRİLMESİ: ANTAKYA TARİHİ KENT MERKEZİ

SEDA TAŞYÜREK
ORCID: 0000-0002-6080-5471

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Aylin SALICI
ORCID: 0000-0003-3710-4287

HATAY
KASIM - 2023

T.C.

HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TARİHİ KENT PEYZAJLARINDA GÖRSEL PEYZAJ ALGISININ DEĞERLENDİRİLMESİ: ANTAKYA TARİHİ KENT MERKEZİ

SEDA TAŞYÜREK

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Doç. Dr. Aylin SALICI danışmanlığında hazırlanan bu tez **16/11/2023** tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından **OYBİRLİĞİ** ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. …….
Başkan

Doç. Dr. ……..
Üye

Doç. Dr. ……..
Üye

Doç. Dr. ……..
Üye

Doç. Dr. ……..
Üye

Kod No:

Doç. Dr. Cengiz KARACA
Enstitü Müdürü

Bu çalışma MKÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından desteklenmiştir.
Proje No: ……

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

07/04/2021

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını ve tez üzerinde Yükseköğretim Kurulu tarafından hiçbir değişiklik yapılamayacağı için tezin bilgisayar ekranında görüntülendiğinde asıl nüsha ile aynı olması sorumluluğunun tarafıma ait olduğunu beyan ederim.

İmzası

Seda TAŞYÜREK

ÖZET

TARİHİ KENT PEYZAJLARINDA GÖRSEL PEYZAJ ALGISININ DEĞERLENDİRİLMESİ: ANTAKYA TARİHİ KENT MERKEZİ

Tarihi kent peyzajları, kültürel ve doğal değerlerin zaman içinde katmanlar halinde birikip birbirine geçmesi sonucu oluşmaktadır. Bu alanlar 'tarihi kent merkezi' kavramının ötesinde, daha geniş bir kentsel bağlamı ve onun coğrafi yerleşimini kapsar. Bu bakımdan tarihi kent peyzajı yaklaşımı kenti zamanda ve mekânda bir süreklilik olarak görür ve yorumlar. Zaman içerisinde oluşan bu peyzajların sürekliliği kentsel hafızanın oluşmasında önemli bir yere sahiptir. Çalışma alanı olarak seçilen Hatay'ın merkez ilçelerinden Antakya'nın tarihi kent dokusu, kent hafızasının sürdürülebilirliğini sağlayan birçok hafıza peyzajlarına sahiptir. Ancak kentin kuruluşundan günümüze gelişen süreçte oluşan bu hafıza mekânlarını kapsayan katmanlı yapı, kentleşme karşısında değişim ve dönüşüme uğramıştır. Bu sonuç tarihi kent dokusu kapsamında kent kimliği, kültürü, toplumsal hafıza, aidiyet ve mekân algısı gibi kavramların sorgulanmasını gerekli kılmıştır.

Tüm bu bakış açısıyla şekillenen çalışmada Antakya tarihi kent dokusunda mekân tipolojilerine dayalı görsel peyzaj algısının ortaya koyulması amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında görsel peyzaj algılama durumunun ortaya koyulmasında hem kullanıcı hem de uzman gruplarına anket uygulanmıştır. Çalışma alanına ait fotoğraflar üzerinden belirlenen ölçütlere göre kullanıcıların bu görselleri değerlendirmesi istenmiştir. Uzman grubundan ise belirlenen sıfat çiftlerine göre bu görselleri değerlendirmeleri istenmiştir. Anket uygulaması sonucu elde edilen tüm verilerin değerlendirilmesi verilerin oransal olarak dağılımlarını gösteren frekans analizi, grafikler, çapraz tablolar ve derecelendirme çizelgeleri üzerinden yapılmıştır. Çalışma sonucunda kullanıcıların tarihi kentsel alanlarda doğal özellikleri bozulmamış, geçmişten izler taşıyan ve rahatlık verici mekânları tercih ettiği görülmüştür.

Yine çalışma sonucunda tarihi kent dokusunu oluşturan kentsel mekân bileşenlerinin günümüzde mekânsal olarak algılanma durumunu ortaya koyan bu çalışma, kent hafızasının sürdürülebilirliğinin sağlanması ve bu hafızayı oluşturan verilerin arşivlenmesi açısından da önemli bir belge niteliğindedir. Yaşanan 6 ve 20 Şubat depremleri nedeniyle büyük oranda yıkılan ve ciddi zarar gören tarihi dokunun yeniden planlanması sürecinde, bu çalışmanın sonuçları kent belleğinin aktarımı açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır. Bu nedenle, çalışmanın sonuç bölümünde 6 ve 20 Şubat depremleri sonrası yeniden yapılanma sürecine yönelik önerilere yer verilmiştir. Bu çalışma sonuçları ile yeniden yapılanma sürecine dair önerilerin oluşturduğu çerçeve hem kentin hem de depremler sonrası zarar gören/yıkılan diğer kentlerin sit alanları ve kültürel peyzaj alanları ilgili yapılacak çalışmalara yön vereceği düşünülmektedir.

2023, 130 sayfa

Anahtar Kelimeler: Antakya, tarihi kent peyzajı, görsel algı, kent hafızası

ABSTRACT

EVALUATION of VISUAL LANDSCAPE PERCEPTION in HISTORICAL CITY LANDSCAPES: ANTAKYA HISTORICAL CITY CENTRE

Historical city landscapes are formed as a result of cultural and natural values accumulating and intertwining in layers over time. These areas encompass a broader urban context and its geographical setting, beyond the concept of 'historic city centre'. In this respect, the historical urban landscape approach sees and interprets the city as a continuity in time and space. The continuity of these landscapes formed over time has an important place in the formation of urban memory. The historical urban fabric of Antakya, one of the central districts of Hatay, which was chosen as the study area, has many memory landscapes that ensure the sustainability of the city memory. However, the layered structure covering these memory spaces, which were formed during the development process from the foundation of the city to the present, has undergone change and transformation in the face of urbanization. This result necessitated the questioning of concepts such as urban identity, culture, social memory, belonging and perception of space within the scope of the historical urban texture.

The study, shaped by all this perspective, aims to reveal the visual landscape perception based on space typologies in the historical urban texture of Antakya. Within the scope of the study, a survey was applied to both user and expert groups to reveal the visual landscape perception situation. Users were asked to evaluate these images according to the criteria determined from the photographs of the work area. The expert group was asked to evaluate these visuals according to the determined adjective pairs. The evaluation of all data obtained as a result of the survey was made through frequency analysis, graphs, cross tables and rating charts showing the proportional distribution of the data. As a result of the study, it was seen that users preferred places with intact natural features, traces of the past and comfort in historical urban areas.

As a result of the study, this study, which reveals the spatial perception of the urban space components that make up the historical city texture, is also an important document in terms of ensuring the sustainability of the urban memory and archiving the data that constitutes this memory. In the process of re-planning the historical fabric, which was largely destroyed and seriously damaged due to the February 6 and 20 earthquakes, the results of this study have an important potential for the transfer of urban memory. Therefore, in the conclusion part of the study, suggestions for the reconstruction process after the 6 and 20 February earthquakes are included. It is thought that the framework created by the results of this study and the suggestions regarding the reconstruction process will guide the studies to be carried out on the protected areas and cultural landscapes of both the city and other cities damaged/destroyed after earthquakes.

2023, 130 pages

Key Words: Antakya, historical cities, visual perception, urban memory

TEŞEKKÜR

Çalışmamı hazırladığım süreç içerisinde tez konusunun belirlenmesi, araştırılması ve yazımı sırasında yardımlarını esirgemeyen, sahip olduğu bilgi birikimi ve tecrübesiyle çalışmalarıma katkı sağlayan, değerli fikirleriyle tezime yön veren ve her zaman arkamda olduğunu hissettiren değerli hocam sayın Doç. Dr. Aylin SALICI' ya sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarım sırasında desteklerini bir an olsun eksik etmeyen babam Mehmet Ali TAŞYÜREK, annem Meral TAŞYÜREK, kardeşim Aslı TAŞYÜREK ile kuzenlerim ve arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bu tezi canım kardeşim Aslı TAŞYÜREK ve 6 Şubat depreminde kaybettiğim canım kuzenim Seren TAŞYÜREK'e ithaf ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET I
ABSTRACT II
TEŞEKKÜR III
İÇİNDEKİLER IV
ÇİZELGELER DİZİNİ VI
ŞEKİLLER DİZİNİ VII
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ VIII
1. GİRİŞ 1
1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı 2
1.2. Kuramsal Çerçeve 2
1.2.1. Tarihi Kent Peyzajı 2
1.2.2. Algı Kavramı 4
1.2.2.1. Algıyı Etkileyen Faktörler 4
1.2.2.2. Görsel algı 5
1.2.2.3. Mekânsal algı 6
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR 8
2.1. Araştırma alanı ile ilgili çalışmalar 8
2.2. Yöntem ile ilgili çalışmalar 10
3. MATERYAL VE YÖNTEM 15
3.1. Materyal 15
3.1.1. Antakya Kentinin Tarihçesi ve Tarihi Dokusunun Özellikleri 16
3.1.2. Antakya Kenti Sit Alanları 17
3.2. Yöntem 20
3.2.1. Literatür Taraması 20
3.2.2. Anket Aşaması 21
3.2.2.1. Kullanıcı Anketi 24
3.2.2.2. Uzman Anketi 26
3.2.3. Verilerin Analizi 28
4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA 29
4.1. Kullanıcı Anketine İlişkin Bulgular 29
4.1.1. Frekans analizine ilişkin bulgular 29
4.1.1.1. Kullanıcı özelliklerine ilişkin bulgular 29
4.1.1.2. Cinsiyete göre dağılım 29
4.1.1.2.1. Yaş gruplarına göre dağılım 30
4.1.1.2.2. Öğrenim durumlarına göre dağılım 30
4.1.1.2.3. Mesleki durumlarına göre dağılım 31
4.1.1.2.4. Medeni durumlarına göre dağılım 32
4.1.1.2.5. İkamet durumlarına göre dağılım 32
4.1.1.3. Kullanıcıların kentsel mekân bileşenlerini algılama durumlarına ilişkin bulgular 33
4.1.1.3.1. Yapı bileşeni mekânsal algılanma durumuna ilişkin bulgular 33
4.1.1.3.2. Avlu-Bahçe bileşeni mekânsal algılanma durumuna ilişkin bulgular 36
4.1.1.3.3. Sokak bileşeni mekânsal algılanma durumuna ilişkin bulgular 39
4.1.1.3.4. Meydan bileşeni mekânsal algılanma durumuna ilişkin bulgular 42

4.1.2. Çapraz tablo analizine ilişkin bulgular 45
4.1.2.1. Cinsiyet özelliklerine göre kentsel mekân bileşenlerinin algılanma durumu 45
4.1.2.2. Yaş özelliklerine göre kentsel mekân bileşenlerinin algılanma durumu 46
4.1.2.3. Öğrenim özelliğine göre kentsel mekân bileşenlerinin algılanma durumu 49
4.1.2.4. Mesleklere göre kentsel mekân bileşenlerinin algılanma durumu 52
4.1.2.5. Medeni duruma göre kentsel mekân bileşenlerinin algılanma durumu. 55
4.1.2.6. İkamet durumuna göre kentsel mekân bileşenlerinin algılanma durumu 56
4.2. Uzman Anketine İlişkin Bulgular 59
4.2.1. Kişisel özelliklere ilişkin bulgular 59
4.2.1.1. Cinsiyete göre dağılım 59
4.2.1.2. Yaş gruplarına göre dağılım 59
4.2.1.3. Öğrenim durumlarına göre dağılım 60
4.2.1.4. Mesleki durumlarına göre dağılım 61
4.2.1.5. Medeni durumlarına göre dağılım 61
4.2.1.6. İkamet durumlarına göre dağılım 62
4.2.2. Uzman anketinin değerlendirilmesine ilişkin bulgular 62
4.2.2.1. Yapı görsellerine ilişkin bulgular 62
4.2.2.2. Avlu-Bahçe görsellerine ilişkin bulgular 63
4.2.2.3. Sokak görsellerine ilişkin bulgular 64
4.2.2.4. Meydan görsellerine ilişkin bulgular 65
5. SONUÇ ve ÖNERİLER 67
5.1. Deprem sonrası yeniden yapılanmaya yönelik katkı ve öneriler 74
KAYNAKLAR 75
ÖZGEÇMİŞ 78
EKLER 79

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1.1. Tarihi kent peyzajının bileşenleri (Şenel, 2022'den geliştirilmiştir). 3
Çizelge 3.1.Mekân algılama durumları 25
Çizelge 3.2. Araştırmalarda kullanılan sıfat çiftleri 27
Çizelge 4.1. Yapı bileşeni algılanma oranları 34
Çizelge 4.2. Avlu-bahçe bileşeninin algılanma oranları 37
Çizelge 4.3. Sokak bileşeni algılanma oranları 40
Çizelge 4.4. Meydan bileşeni algılanma oranları 43
Çizelge 4.5. Cinsiyet özelliğine göre bileşenlerin algılanma durumu 45
Çizelge 4.6. Yaş özelliğine göre bileşenlerin algılanma durumu 47
Çizelge 4.7. Öğrenim durumlarına göre bileşenlerin algılanma durumu 50
Çizelge 4.8. Meslek özelliğine göre bileşenlerin algılanma durumları 53
Çizelge 4.9. Medeni durumlarına göre bileşenlerin algılanma durumu 55
Çizelge 4.10. İkamet durumlarına göre bileşenlerin algılanma durumu 57

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Tarihi kentsel peyzaj bileşenleri (Şenel, 2022). 3
Şekil 3.1. Çalışma alanının konumu 15
Şekil 3.2. Antakya kentinin kuruluşundaki Hippodamos Planı (Demir, 1996) 16
Şekil 3.3. Antakya sit alanları haritası (Dal, 2018'den geliştirilmiştir) 19
Şekil 3.4. Yöntem akış şeması 20
Şekil 3.5. Antakya tarihi kent dokusu tipolojilerini oluşturan mekân bileşenlerine ait görseller 22
Şekil 3.6. Yapı bileşenine ait fotoğrafların konumları 23
Şekil 3.7. Avlu-bahçe bileşenine ait fotoğrafların konumları 23
Şekil 3.8. Sokak bileşenine ait fotoğrafların konumları 24
Şekil 3.9. Meydan bileşenine ait fotoğrafların konumları 24
Şekil 4.1. Cinsiyete göre dağılım 29
Şekil 4.2. Yaş gruplarına göre dağılım 30
Şekil 4.3. Öğrenim durumlarına göre dağılım 31
Şekil 4.4. Mesleki durumlarına göre dağılım 31
Şekil 4.5. Medeni durumlarına göre dağılım 32
Şekil 4.6. İkamet durumlarına göre dağılım 33
Şekil 4.7. Yapı bileşenine ait görseller 33
Şekil 4.8. Avlu-bahçe bileşenine ait görseller 36
Şekil 4.9. Sokak bileşenine ait görseller 39
Şekil 4.10. Meydan bileşenine ait görseller 42
Şekil 4.11. Cinsiyete göre dağılım 59
Şekil 4.12. Yaş gruplarına göre dağılım 60
Şekil 4.13. Öğrenim durumlarına göre dağılım 60
Şekil 4.14. Mesleki durumlarına göre dağılım 61
Şekil 4.15. Medeni durumlarına göre dağılım 61
Şekil 4.16. İkamet durumlarına göre dağılım 62
Şekil 5.1. Kimlik özelliği açısından en yüksek değer alan görseller 67
Şekil 5.2. İşlevsel açıdan en yüksek değeri alan görseller 68
Şekil 5.3. Zihinsel haritada yer etmesi açısından en yüksek değeri alan görseller 69
Şekil 5.4. Kolay algılanabilirlik açısından en yüksek değeri alan görseller 70
Şekil 5.5. Olumlu etki bırakması açısından en yüksek değeri alan görseller 71

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

SİMGELER

KISALTMALAR

SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi)
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

1. GİRİŞ

Tarihi kentsel mekânlar, kent kültürünü ve tarihini gündemde tutan idealize edilmiş bir geçmişin anlatımıdır (Lynch, 1972). Bu bakımdan tarihi kentler geçmişten günümüze bölgede yaşamış toplumların geleneklerini, yaşayış biçimlerini, kültürlerini gelecek nesillere aktaran maddi ve manevi açıdan değerli çevrelerdir (Öztan, 2007; Taşçıoğlu ve Atmaca, 2015).

Zaman içerisinde hemen her alanda olduğu gibi tarihi kentlerde de değişim ve gelişim kaçınılmazdır. Antakya kentinde de bu değişim yaşanmıştır. Eskiden var olan bazı mekânlar zaman içerisinde yok olurken bazı mekânlar varlığını sürdürebilmiştir. Geçmişte Antakya kentinde tapınak, kule, stadyum, hamam gibi tarihi mekânlar ve dönem yapıları bulunmaktaydı. Bunlardan biri de bir kısmı sit alanı içerisinde yer alan M.Ö. 1. yy'da inşa edildiği düşünülen Roma dönemine ait hipodromdur. Hipodroma ait az sayıda kalıntı günümüze ulaşmıştır (Kayaş, 2019). Bunun yanı sıra kentteki bazı meydanlar, tarihi dar sokaklar, tarihi taş yapılar ve bu yapıların Antakya için neredeyse ana karakterini oluşturan avlular gibi mekânların çoğu korunabilmiştir. Bunlar içerisinde restorasyon ve bakım onarım çalışması yapılmamış mekânlarla birlikte bu çalışmaların gerçekleştirildiği mekânlar da bulunmaktadır. Restorasyon çalışmalarının yapıldığı alanlar genellikle kafe ve restoranlara dönüştürülmüştür. Bu tip değişimler halkın kent algısını olumlu etkileyeceği gibi zaman zaman negatif bir etki yaratarak tarihi dokunun algılanabilirliğini de azaltabilir.

Geçmişten günümüze Antakya tarihi kent merkezinde bazı değişimlerin olduğu açıkça gözlenmektedir. Tarihi dokunun korunması ve yok olmaması hedefi ise kent yönetimlerince hatırlanması ve altı çizilmesi gereken bir konudur. Bu nedenle, kent yönetiminin Antakya kentinin tarihi kent peyzajlarının planlanması süreçlerinde de kullanabilmesi üzere çalışmada, kentin tarihi alanlarının mekân tipolojilerine dayalı olarak kimliğini yansıtan bir peyzaj algısının olup olmadığının ortaya koyulması amaçlanmıştır. Bu amaçla da alanda Antakya tarihi kent dokusunu en çok yansıtan yapı, avlu-bahçe, sokak ve meydanlar seçilmiştir.

Antakya kentinin geçmişten günümüze kadar ulaşan ve büyük ölçüde korunmuş olan fiziksel ve mimari yapısı, tarihi dokusu ve sahip olduğu özgün mekân tipolojileri

Kent için bir görsel algı değerlendirmesi yapmayı gerekli kılmaktadır. Sit alanı sınırları içerisinde yer alan arkeolojik kalıntılar ve Osmanlı dönemine ait sivil mimarlık

örnekleri de gerek yerli gerekse yabancı turistler için ilgi çekicidir. Bu gerekçeler Antakya kentsel sit bölgesinin çalışma alanı olarak seçilmesinde etkili olmuştur.

1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Çalışmada tarihi kent peyzajlarının planlanması ve tasarımı aşamalarında kullanılmak üzere Antakya kenti tarihi kent merkezindeki mekân tipolojilerine dayalı peyzaj algısının ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda kullanıcı ve uzman gruplarına uygulanan anketlerle kentteki mekân kimliğinin günümüz kullanıcılarında yarattığı duygusal etkiler, alandaki tarihi dokunun hissedilip hissedilmediği, işlevsel açıdan ihtiyaçların karşılanıp karşılanmadığı gibi durumların tespit edilmesi bu tezin kapsamını oluşturmaktadır.

1.2. Kuramsal Çerçeve

1.2.1. Tarihi Kent Peyzajı

Tarihi kent peyzajları, kültürel ve doğal değerlerin zaman içinde katmanlar halinde birikip birbirine geçmesinin sonucu oluşmaktadır. Tarihi kentsel peyzaj yaklaşımı, fiziki çevrenin korunmasının ötesine geçerek, somut ve somut olmayan tüm nitelikleri de dahil olmak üzere, insanın yaşadığı çevrenin bütününe odaklanmaktadır (Anonim, 2018). Bu yaklaşımla kavram „Tarihi kent merkezi' kavramının ötesinde, daha geniş bir kentsel bağlamı ve onun coğrafi yerleşimini kapsar. Yine kavram sahip olduğu özgün yapılar, doğal ve kültürel değerler, tarihi doku gibi kenti tamamlayan bütün bileşenleri içinde barındırması sebebiyle büyük önem taşımaktadır (Şekil 1.1) (Çizelge 1.1) (Şenel, 2022). Bundan dolayıdır ki tarihi kent peyzajları kentsel hafıza açısından son derece değerlidir.

Şekil 1.1. Tarihi kentsel peyzaj bileşenleri (Şenel, 2022).

Çizelge 1.1. Tarihi kent peyzajının bileşenleri (Şenel, 2022'den geliştirilmiştir).

Tarihi Kent Peyzajının Bileşenleri	
Doğal Çevre	- Topoğrafya - İklim bileşenleri - Flora ve fauna
Tarihsel Süreç	- Sit alanları - Tarihi yerleşimin özgün karakteri - Dönemsel kent katmanları
Kentsel Çevre	- Ulaşım, yaya kullanımı ve erişilebilirlik - Teknik altyapı ve kentsel hizmetler - Arazi kullanımı ve kentsel fonksiyonların dağılımı - Açık ve yeşil alan sistemi - Kentsel doku özellikleri
Sosyo-kültürel ve Ekonomik Yapı	- Demografik yapı ve hane özellikleri - Ekonomik göstergeler ve sektörler - Gündelik yaşam - Gelenek, görenek ve ritüeller

Tarihî kentsel peyzaj yaklaşımı, kentsel alanların dinamik karakterini kabul ederken üretken ve sürdürülebilir kullanımını artırıp sosyal ve fonksiyonel çeşitliliğini geliştirerek insanların yaşadığı çevrenin kalitesini korumayı amaçlar. Kentsel mirasın korunmasına ilişkin hedeflerle sosyal ve ekonomik gelişme hedeflerini bütünleştirir.

Tarihi kentsel peyzaj yaklaşımı, kentsel alandaki doğal ve kültürel çevre içerisinde bugünün ve gelecek nesillerin ihtiyaçları ile geçmişten gelen miras arasında dengeli ve sürdürülebilir bir ilişkinin kurulması temeline dayanmaktadır (Anonim, 2021).

Tarihi kentsel peyzaj yaklaşımı aynı zamanda kültürel çeşitliliği ve yaratıcılığı insani, toplumsal ve ekonomik kalkınmanın temel değerlerinden biri olarak kabul etmektedir. Bu yaklaşım kenti zamanda ve mekânda bir süreklilik olarak görür ve yorumlar (Anonim, 2022). İnsanların kentteki deneyimleri ve kentte bıraktıkları izlerle kentsel hafıza aktarımı oluşur. Böylelikle insanlar ve tarihi kentler arasında bir etkileşim meydana gelir. Etkileşimi yaratan ise insanın algı yoluyla kentlere anlam kazandırmasıdır. Bu nedenledir ki özellikle tarihi kentlerde görsel algıya dayalı çalışmalar önem taşımaktadır.

1.2.2. Algı Kavramı

Sürekli çevreleriyle bir etkileşim içerisinde olan insanlar, bu etkileşim sonucu gelen uyarıcıların etkilerini tüm duyu organlarıyla algılamaktadır (Çakcı ve Çelem, 2009). Algı duyular yoluyla bilgilerin alınması, seçilip işlenmesi, yorumlanması ve düzenlenmesi anlamına gelir. Örneğin tat almak bir duyu iken, tadılan nesnenin ne olduğunu anlamak algıdır.

Bir bireyin geçmiş deneyimleri ile sosyal ve kültürel unsurlar da algı üzerinde etkilidir (Çakcı ve Çelem, 2009). Çevrenin algılanması duyulara bağlıdır. Bunlar görme, duyma, tat alma, koku alma ve dokunmadır. Bu duyulardan görme duyusu insanın duyusal girdisinin % 80'inden fazlasını oluşturmaktadır (Porteous 1996; Çakcı ve Çelem, 2009).

1.2.2.1. Algıyı Etkileyen Faktörler

Kişinin algısı sürekli bir değişim ve gelişim halindedir. Kişi rastladığı her görüntüde, işittiği her seste, dokunduğu her nesnede algısını yenilemektedir. Algısal sürecin duyusal ve bilinçsel olmak üzere etkileşim halinde iki farklı türde boyutu bulunmaktadır (Lam, 1997; Gezer, 2008; Acaralp, 2009; Argan, 2019).

Algıladığımız olayları ve durumları duyularımızla elde ederiz, ancak aynı bir nesne her kişinin bilinç düzeyinde farklı şekilde algılanabilmektedir. Aynı durumlar veya uyarıcılar karşısında herkesin farklı bir algı düzeyi ve bakış açısı vardır. Örneğin bir

çocuğa portakalı gösterdiğinizde bu onun için oyun aracı olarak gördüğü bir top olabilirken bir yetişkin için meyvedir.

Algıyı etkileyen faktörler dış ve iç faktörler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Dış faktörler; mevcut bulunan ortam şartları, ses, ışık, renk, sıcaklık gibi değişkenlerdir. Yani fiziksel ve toplumsal çevrede bulunan insanı etkileyen uyarıcılardır. İç faktörler ise geçmiş deneyim ve tecrübeler, sosyal ve kültürel çevre, kişinin o an hissettiği ruh hali, kazandığı deneyimler gibi değişkenlerden meydana gelmektedir (Lam, 1977; Acaralp, 2009; Argan, 2019). Algıyı etkileyen iç faktörler psikolojik, kültürel, diğer etmenler olarak gruplandırılmıştır (Özgen, 2009; Argan, 2019).

- Psikolojik Etmenler: Algılanan nesne veya bir durum üzerinde kişinin zihnindeki tutumu etkili olmaktadır (Özgen, 2009). Örneğin ormanlık bir alan kimileri için spor amaçlı olarak algılanabilirken başkaları için piknik alanı veya ürkütücü bir alan olarak algılanabilir.
- Biyolojik Etmenler: Bireyin yaşı ve cinsiyeti de nesneleri algılamada etkili olmaktadır. Örneğin herhangi bir rengin kadınlar ve erkekler için yaratacağı tepki ve hissettirdikleri farklı olabilir**.**
- Kültürel Etmenler: Deneyim, alışkanlık, inanç, ahlak, kuralları, yaşanan çevre, eğitim düzeyi ve meslek gibi etmenleri içermektedir. Geçmiş yaşantılardan elde edilen tecrübe ve bilgiler algı üzerinde oldukça etkilidir (Özgen, 2009). Birey deneyim ve birikimlerine bağlı olarak zihninde nesnelere ait modeller oluşturur. Zihinde nesnenin bir şeması alışkanlıklar sebebiyle oluşmuştur. Örneğin bir mekânı hiç bilmeyen biriyle orada daha önce bulunmuş olan birinin algılaması farklıdır.
- Diğer etmenler: Algıyı etkileyen bireysel etmenler birbirleriyle bağlantılı olarak bireyler arası algısal farklılıklara yol açarlar ve bu etmenleri sosyal (statü vb.), fiziksel (konum), ekonomik (gelir düzeyi) vb. şeklinde artırmak mümkündür (Özgen, 2009).

1.2.2.2. Görsel algı

Görsel algı; mekâna, uzaklığa, ışık kalitesine, renge, biçime ve dokusal değişim ölçüsüne bağlı, karmaşık bir süreçtir (Porteous, 1996; Çelik, 2013). Görsel algı bireyin

çevresindeki olay, olgu ve kavramları hissetmesi ve farkına varması olarak açıklanabilir. Görsel algı duyular yoluyla çevreden bilgi olarak alınıp zihinde görsellik, güzellik, hoşnutluk, estetik gibi kavramlar ifade edilmektedir (Daniel, 2001; Kiper ve diğerleri, 2017).

Görme ve algılama olaylarının etkileşimi ile görsel algılama meydana gelmektedir Görsel algılamada, ilk uyarılan organ gözdür. Görme duyusu cisimlerden yansıyan ışığı beyindeki görme merkezine aktararak, zihinde bir araya toplar ve renk algısıyla birlikte görme olayını ve görsel algılamayı oluşturur (Gezer, 2012). Kişinin seçim yaparak görme olayını gerçekleştirmeye başladığı an itibari ile görsel algı süreci başlamaktadır. Kişinin nesneyi görmesi ve bu nesneyi kavraması nesneyi algılamadaki ilk şarttır.

Bireyin var olan nesneleri görmesi ve bu nesnelerin bilincine varması nesnenin algılanmasındaki ilk koşuldur. Kişi şekilleri, biçimi, dokuyu ve yapıtı algılarken iç ve dış etkenler, kişinin psikolojik durumu, sosyal ve kültürel çevresi, geçmiş deneyimleri gibi etkenler dâhilinde bir bütün olarak algılamaktadır (Beyoğlu, 2015; Argan, 2019).

Görsel algıda her insanın beyninde nesnelerin anlamı farklıdır. Örneğin bir çöp kutusu birçok kişi için çöplerin depolandığı ve atıldığı yer olarak tanımlanırken, bir kısım için yiyecek temin edeceği yer olarak anlam bulmaktadır (Yakın, 2012; Argan, 2019). Kişinin deneyimleri, psikolojik ve biyoloji durumları gibi daha birçok nedenden dolayı nesne algıları farklı olabileceği gibi mekân algıları da farklılık gösterebilir.

1.2.2.3. Mekânsal algı

Mekânsal algı hareket ve zaman kavramları ile birleşerek mekâna ait bileşenlerin oluşturduğu farklı özelliklerin kullanıcıların zihinlerinde bıraktığı etki veya imaj olarak tanımlanabilir. Mekânsal algılama kavramı duyumla başlayıp algıya ve anlam yüklemeye uzanan bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Taşçıoğlu, & Altunkasa, 2018).

Çöl'e (1998) göre mekânsal algı, çevrenin değerlendirilmesinde önemli bir rol oynar, yol ve yön bulmaya yardımcı olur, yönelme sağlar, deneyim kazandırır ve çevresel kalitenin artırılmasına katkıda bulunur. Mekânsal algılama sayesinde yaşadığımız çevre üzerinde bilgi edinir, onu tanır ve ondan yararlanılır (Abacıoğlu, 2013).

Kişinin mekânı algılayabilmesi için mekânın niteliksel özelliklerini kendi yaşamıyla ve deneyimleriyle bağdaştırarak okuyabilmelidir. Bir mekânla kurduğu ilişki ne kadar güçlüyse mekâna karşı hissettiği benimseme ve aidiyet duygusu o kadar artar

(Gezer, 2007; Asar, 2013).

Bir mekânda koku, renk gibi niteleyici etkenlerin ve yoğunluk, zaman gibi nicel etkenler algısal olarak bireyde akılda kalıcılık sağlamaktadır. Bununla birlikte görsel algı, mekânsal algı üzerinde son derece belirleyicidir. Bu nedenlerle kişinin mekânda duyduğu bir ses ya da koku ile bir anının görüntüsü canlanabilir; böylece geçmiş deneyim ve birikimlerle bağlantı kurar. Tüm bu etkilerle kişi ve mekân sürekli etkileşim halindedir. Mekân kişiye göre şekillenmektedir ve kişi de mekâna adapte olmaktadır (Asar, 2013; Argan 2019).

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1. Araştırma alanı ile ilgili çalışmalar

Arıman (2002), ‘‘Antakya kenti tarihi doku içinde tipoloji analiz çalışması’’ başlıklı çalışmasında Antakya kentindeki Gazipaşa ve Zenginler Mahalleleri örneğinde tipolojik analiz yapmıştır. Bu kapsamda hem konut içi hem de konut dışı öğeleri sokak ve yapı bağlamında incelemiştir. Çalışma sonucunda tarihi kente ait kentsel hafızayı oluşturan özelliklerin kısmen korunabildiğini, Antakya'nın yeni kentsel gelişim alanlarında tarihi kente ait izlerin devam ettirildiği kentsel gelişmenin kentsel bütünlüğün oluşturulmasında gerekli olduğunu vurgulamıştır.

Kubat ve Topçu (2009), Antakya ve Konya tarihi kent dokularının morfolojik açıdan karşılaştırmalı analizini yaptıkları araştırmalarında bu kentlerinin fiziksel yapısındaki değişimleri incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışma kapsamında morfolojik farklılıklar her iki kentte de tarihi kent dokusu üzerinden irdelemişlerdir. Ek olarak, Antakya ve Konya kentlerinin fiziksel oluşum ve gelişim dönemlerini hava fotoğrafları ve doku özelindeki harita analizleri ile fotoğraf gibi görsel materyallerden yararlanılarak değerlendirmişlerdir. Analizler sonucunda Antakya ve Konya kentlerinin her ikisinde de mekânların oluşumlarında ve algılamalarında büyük farklılıklar söz konusu olduğunu belirtmişlerdir. Bu farklılıkların, kentlerin farklı konumsal nitelikleri ile tarihsel süreçteki farklı kültürel değerler etkisinde şekillenmiş mekânsal kurgularından kaynaklandığı belirlenmiştir.

Kaypak (2010), "Antakya'nın kent kimliği açısından irdelenmesi" başlıklı araştırmasında mekân-insan ilişkileri temelinde Antakya kentsel dokusundaki değişimlerin kent kimliğini nasıl etkilediğini ve bunun sosyal, mekânsal ve kültürel yansımalarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmada bu amaç doğrultusunda yapılı çevrenin kimlik unsurları olan meydanlar, sokaklar, anıtlar gibi kent peyzajını oluşturan bileşenlerin kentsel mekânın anlamını güçlendirdiğini vurgulamıştır. Ayrıca kent dokusunun kentlerin tarihlerinden taşıdıkları özelliklerle zenginleştiğini belirtmiştir.

Salıcı ve Güçlü (2010), "Kentleşme sürecinde kentsel kimlik değişimine bir örnek: Antakya kenti" başlıklı çalışmalarında Antakya kent kimliğini oluşturan bileşenleri belirlemeyi ve zamana bağlı olarak bileşenlerdeki değişimleri ortaya koymayı amaçlamışlardır. Çalışmada, kent kimliğinin oluşumunun tarihsel bir olgu olmasının yanı

sıra zaman içinde farklı katmanların uyumlu ve anlamlı bir bütün oluşturmasıyla gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Bu nedenle de meydanlar, sivil mimarlık örnekleri, sokaklar gibi kentlerin özgün kimliği oluşturan kültürel peyzaj öğelerinin kent ölçeğindeki rollerinin belirlenmesinin tarihsel sürekliliğinin sağlanmasında önemli rolü olduğunun altını çizmişlerdir.

Bolat (2016), "Antakya tarihi yerleşimi çok katmanlı yapısının algılanmasına yönelik tespit ve öneriler" başlıklı araştırmasında Antakya'nın sahip olduğu yedi tarihsel katmanı incelemiştir. Bu katmanların açığa çıkarılan izlerinin günümüz kent haritasında yoğunlaştığı bölgeleri tespit etmiş ve belirlenen bu alanların kent yaşamına dâhil edilmesi ve kentli tarafından görünürlüğünün/algılanabilirliliğinin artırılabilmesine yönelik öneriler geliştirmiştir. Araştırma sonucunda kentin çok katmanlı yapısının görünürlüğünün/algılanabilirliliğinin Antakya'nın tarihsel özelliğinin kent yaşamına dâhil olmasıyla mümkün olacağını belirtmektedir.

Dal (2018), ''Tarihi kent kimliği kapsamında kamusal açık alanlar: Antakya Gazipaşa örneği'' başlıklı araştırmasında Antakya tarihi kent merkezindeki Gazipaşa Caddesindeki tarihi dokuda meydana gelen değişimleri ortaya koymayı hedeflemiştir. Araştırmada, tarihi kent alanlarının sürdürülebilirliğini öngören uluslararası tüzük kapsamında Gazipaşa Caddesi'nin değerlendirilmesi ile bu alandaki yapıların kat yükseklikliileri, kullanılan malzeme çeşitleri ve donatı elemanları bakımından mevcut tarihi doku ve mimariye uygunluk, mevcut çevre ölçeğine uyum, tarihi kent peyzajının değerine katkıda bulunmak gibi özellikleri barındırmadığı sonucuna varmıştır. Antakya'nın tarihi kent dokusunun ve kimliğinin korunması ve kültürel peyzaj mirasının gelecek nesillere aktarılmasını mümkün kılmak amacıyla örnek bir alan olarak seçtiği Gazipaşa Caddesinin miras değerinin farkına varılması, korunması ve geliştirilmesi bağlamında önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Bozkurt (2019), Antakya tarihi kent dokusundaki geleneksel yapıların avlu özelliklerini incelediği araştırmasında avluların kent halkı için iklim ve sosyokültürel açıdan akılcı çözümler sunan yaşam alanları olduğunu, ancak yapısal olarak yeterince korunamadığını belirtmiştir. Antakya tarihi kent dokusundaki tarihi yapıların korunması ve günümüzdeki süreçte kullanımının artırılmasının kentsel hafıza sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından önemli olduğunu vurgulamıştır.

Taşçıoğlu (2020), ''Gaziantep ve Antakya kentsel sit alanlarının geleneksel doku

ve mekânsal gelişim açısından karşılaştırılması'' başlıklı çalışmasında Antakya ve Gaziantep kentlerinin tarihsel gelişim ve değişimini her iki kentin geleneksel doku analizlerini yaparak ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmada Antakya ve Gaziantep kentlerinin konut düzeni ve yol dokusu açısından benzerlik gösterdiğini ancak kentsel gelişim sürecinde geleneksel cadde ve sokak dokusunun her iki kentte de değiştiğini belirtmiştir. Araştırma sonucunda kentsel alanlardaki tarihi kent dokusunun korunmasının cadde, sokak, avlu, meydan, açık ve yeşil alanlar gibi öğeleri korumakla mümkün olabileceğinin altını çizmiştir.

Gündüz (2021), ''Eski Antakya Evlerine Kent Kimliği Açısından Bir Bakış'' başlıklı çalışmasında Antakya kent kimliğini oluşturan tarihi Antakya evlerinin kentin değişim ve dönüşümünden nasıl etkilendiğini incelemiştir. Bu kapsamda Antakya tarihi kent dokusundaki yapıların etkileşimde olduğu sokak, avlu ve mimari özelliklerini mahalle sakinleri ile görüşmeler yaparak ortaya koymaya çalışmıştır. Tarihi Antakya evlerinin gerek avlulu yapısı ve mimari özellikleri gerekse inşa edildiği dönemi yansıtmasının kentsel hafızayı oluşturması açısından özgün bir değere sahip olduğuna vurgu yapmıştır. Bu değerin Antakya kent kimliğinin oluşmasında önemli bir yere sahip olduğunu belirtmiştir.

Tiryaki ve Kürkçüoğlu (2023), "Ana caddelerin oluşumu üzerine morfolojik bir değerlendirme: Kurtuluş caddesi, Antakya" başlıklı araştırmalarında tarihi dokunun önemli kimlik öğelerinden biri olan Kurtuluş Caddesi'nin tarih boyunca korunarak günümüze ulaşmasını sağlayan mekânsal özelliklerini yapı sürekliliği, çevreyle bütünleşme ve arazi kullanım olmak üzere üç başlık altında incelemişlerdir. Kurtuluş Caddesi'nin tarihsel süreçteki değişimlerine rağmen tarihi dokudaki sokak ağı içinde dokuyla etkileşiminin yüksek seviyede olduğunu, bu anlamda da kent içindeki sokak dokusundan ayrıştığının altını çizmişlerdir. Çalışma sonucunda belirtilen bu temel etmenler nedeniyle caddenin sahip olduğu farklı işlev ve anlamlarının korunarak günümüze ulaştığını belirtmişlerdir. Caddenin kentsel hafıza açısından mekânsal özelliklerinin korunması gerektiğini vurgulamışlardır.

2.2. Yöntem ile ilgili çalışmalar

Çakcı ve Çelem (2009), ''Kent parklarında görsel peyzaj algısının değerlendirilmesi'' başlıklı araştırmalarında kent parklarının planlanma ve tasarım

süreçlerinde hem kullanıcı hem de uzman değerlendirmelerini bütünleştiren bir yöntem geliştirmeyi amaçlamışlardır. Kullanıcı anketi için Berlyne (1972) ile Wohlwill (1983)'in estetik ve algıya ilişkin çalışmalarından, uzman anketinde ise mekânsal karakteristikleri belirlemek için Kaplan ve Kaplan (1983)'ın tercih matrisi ve Nasar (1992)'den yararlanmışlardır. Bu kapsamda fiziksel çevrenin algı tercihlerinin belirlenmesi ve görsel peyzaj algısının değerlendirilmesi amacıyla hem ülkemizdeki hem de yurtdışındaki kent parklarına ait 25 adet fotoğraf üzerinden kullanıcı ve uzman grubuna anket uygulamışlardır. SPSS paket programı kullanılarak ki-kare testi ile değerlendirdikleri anket sonuçlarında kullanıcı grubunun en çok beğenisini alan fotoğrafı uzman grubunun değerlendirmeleriyle ilişkilendirmişlerdir. Araştırmada tutarlılık ve okunabilirlik düzeyi yüksek, bakımlı olan mekânların hem uzman hem de kullanıcılar tarafından tercih edildiği ve daha iyi algılandığı sonucuna varmışlardır.

Konaklı ve diğ. (2010), "Mekânsal algılama ve mekânın davranışsal başarımı: Adana 5 Ocak ve Uğur Mumcu meydanları örneği" başlıklı çalışmalarında, Adana kentinin kimlik öğelerinden 5 Ocak ve Uğur Mumcu meydanlarının mekânsal algılamadaki davranışsal başarımını kullanıcı araştırması ile ortaya koymayı amaçlamışlardır. Çalışmada kullanıcıların mekânsal algılaması, her iki meydanın var olan ve sanal ortamda biçimlendirilmiş durumları üzerinden değerlendirilmiştir. Sanal ortamda tarihsel ve kültürel birikim ve deneyimi yansıtmayan ancak modern tasarım anlayışıyla biçimlendirme ve tarihsel ve kültürel kalıtı yansıtan bir biçimlendirme olmak üzere iki farklı biçimlendirme üslubu kullanmışlardır. Bu kapsamda sıfat çiftlerinden oluşan davranışsal başarımın ölçülmesine kullanılabilir 18 ölçüt belirlenmişlerdir. Çalışma sonucunda, bir kentsel mekânın tasarım ilkelerinin aynı zamanda gözlem yapanların duygusal tepkileri ve görsel tecrübeleriyle de ilişkili olduğunu ortaya koymaktadırlar. Bu nedenle bir mekânın davranışsal başarımının, o mekânın fonksiyonuna yanıt verebilme performansı yanında, o mekânı algılayan insanların sadece uyaranın yapısına bağlı olarak değil, ortama, o andaki duygulara, isteklere ve amaçlara da bağlı olarak değiştiğini belirtmişlerdir.

Işık ve diğ. (2012), ''Peyzaj Mimarlığında modelleme çalışmalarının kullanıcılar üzerinde etkisinin araştırılması'' başlıklı çalışmalarında canlı ve cansız peyzaj elemanlarının insan üzerinde bıraktıkları etkileri ortaya koymayı amaçlamışlardır. Çalışma Karadeniz Teknik Üniversitesi Kanuni Ana Kampüsü içerisinde yer alan

rektörlük binası önü ve yakın çevresinde bulunan Atatürk Kültür Merkezi ve Merkez Kütüphane'de yürütülmüştür. Araştırmacılar analizlerini çalışma alanlarından çektikleri fotoğrafları 3D modelleme yöntemiyle görselleştirerek yapmışlardır. Elde edilen görseller üzerinden üniversite öğrencileri ile akademik ve idari personele anket uygulanmıştır. Anket uygulamasında ilk olarak Osgood vd.(1975) tarafından kullanılan, kullanıcıların beğeni ve tercihlerini ortaya çıkarmak aynı zamanda da kişisel algıların mekânın nasıl algıladığı üzerindeki etkisini göstermek için kullanılan semantik farklılaşma (anlamsal farklılaşma) tekniğini kullanmışlardır. Alan için 8 sıfat çifti seçerek anlamsal farklılaşma çizelgesi oluşturmuşlardır. İkili karşılaştırmalarla hangi görselin o alan için daha çok beğenildiğini anketlerle ortaya koymuşlardır. Araştırma sonucunda kullanıcıların model içerisindeki peyzaj elemanlarının çeşitli ve farklı olması nedeniyle mekân tercihlerinin etkilendiği ve ilginç bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Çelik (2013), ''Kent parklarının görsel peyzaj algısının Denizli ili örneğinde irdelenmesi'' başlıklı çalışmasında Denizli İncilipınar ve Adalet parkı kullanıcılarının görsel peyzaj algılarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu kapsamda kullanıcı ve uzmanlardan oluşan gruplara araştırma alanına ait 20 adet fotoğraf üzerinden anket uygulaması yapmıştır. Uzman gurubuna doğallık, çeşitlilik, açıklık, karmaşıklık, gizem, güven, düzen, manzara güzelliği gibi algıya dayalı parametreler üzerinden anket uygulanırken kullanıcı grubuna ise beğeni durumlarına göre 1 ile 5 puan arasında puan vermeleri istenmiştir. Anket yönteminde Arthur vd.(1977) ve Daniel ve Boster (1976) tarafından ''halk tercih modeli olarak adlandırılan modelden faydalanılmıştır. SPSS 13.0 istatistik programı kullanılarak değerlendirilen anketler sonucunda kent parklarının görsel peyzaj algısı uzman ve kullanıcı beğenileri üzerinden karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiş ve parkların planlanma ve tasarımına yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Surat (2017), ''Kent parklarının görsel peyzaj algısının peyzaj mimarlığı öğrencileri tarafından değerlendirilmesi'' başlıklı araştırmasında kent parklarının peyzaj özelliklerinin tanımlanmasında peyzaj algı değerlendirme ölçütlerinin ne kadarını karşıladığını ortaya koymayı ve sahip oldukları peyzaj değerlerini ölçmeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda Batum kentindeki Batum Devlet parkı ve 6 May Parkına ait 28 adet fotoğraf üzerinden kullanıcı ve uzman grubuna anket çalışması gerçekleştirmiştir. Anket fotoğrafları kullanıcı grubu tarafından beğenme ve ilginç bulma durumuna, uzman grup tarafından ise mekânsal karakteristikler ve tercih ölçütlerine göre değerlendirmiştir.

Araştırma sonucunda uzman grubunun mekânsal karakteristiklere göre yaptıkları değerlendirilmeler sonucu en beğenilen fotoğrafların düzenlilik, sadelik, bakımlılık karakteristiklerinin peyzaj tercihlerinde etkili olduğunu tespit etmiştir. Aynı zamanda beğeni tercihleri, tercih ölçütleri ve mekânsal karakteristikler arasındaki ilişkiler incelendiğinde tutarlılık, okunabilirlik ve gizemlilik tercih ölçütlerinin kişilerin görsel peyzaj algı değerlendirmesinde en önemli ölçütler olduğu sonucuna varmıştır.

Yanmaz (2018), ‘‘Tarihi yapı ve mekânlarda mekânsal hafıza korunması ve kent kimliğine katkıları: Çanakkale kentsel sit örneği’’ çalışmasında kentlerde mekânsal hafızanın korunmasının kent kimliğine olan katkılarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu kapsamda Çanakkale kentsel sit alanındaki bazı cadde, sokak, meydan, bahçe, avlu, dini mekân ve eski yapı üzerinden mekânsal hafıza, kent imgesi ve kent kimliği olgularını ve bu kavramların birbirleriyle olan ilişkilerini sorgulamak amacıyla 70 kişilik uzman grubuna anket uygulaması yapmıştır. Çalışma sonucunda kent kimliğinin mekânsal hafızayı, mekânsal hafızanı ise kent kimliğini etkilediği sonucuna varmıştır. Bu bağlamda, kent kimliğinin oluşmasına katkı sağlayan tarihi yapı ve mekânlarda devamlılığın sağlanmasının önemli olduğunu belirtmiştir. Ayrıca tarihi bir yapı ve mekânın mimari özelliklerinin mekânsal hafıza algısında çok büyük oranda önemi olduğunu bu bakımdan tarihi yapılardaki yanlış işlevlendirme ve yapının özgün niteliğinin korunamamasının mekânsal hafıza algısını zayıflatan unsurlar arasında olduğunun altını çizmiştir.

Günaçan ve Erdoğan, (2018), “Peyzaj Mimarlığı ve hafıza mekânları: İstanbul, Tarihi Yarımada örneği” başlıklı çalışmalarında hafıza mekânlarının kültürel kimliklerini ve mekânsal sürdürülebilirliklerini peyzaj mimarlığı kapsamında irdeleyerek kentlerdeki kimliksizleşme ile bu alanların olumsuz etkileşim ve dönüşümü konusunda farkındalık yaratmayı amaçlamışlardır. Hafıza mekânlarının, işlev ve oluşum süreci açısından kültürel peyzajın ve ulusal kültürel kimliğin en önemli bileşenleri olduğunun altını çizmişlerdir. Kentlerdeki hafıza mekânlarının anıtlar gibi bilinçli bir anımsatma niteliği taşıyan ve/veya sokaklar gibi güncel kültürel peyzajlardan oluşabildiğini belirtmişlerdir. Bu kapsamda müzeler, arşivler, mezarlık alanlar, anıtlar, dini yapılar, önemli taşınmaz kültür varlıkları, meydanlar, sokaklar, parklar gibi tüm fiziksel ve zihinsel alanların kentlerdeki hafıza mekânlarını oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Çalışma sonucunda tarihi, sanatsal, belgesel, işlevsel ve kültürel değerleri ile geçmiş ve bugün arasında ilişki

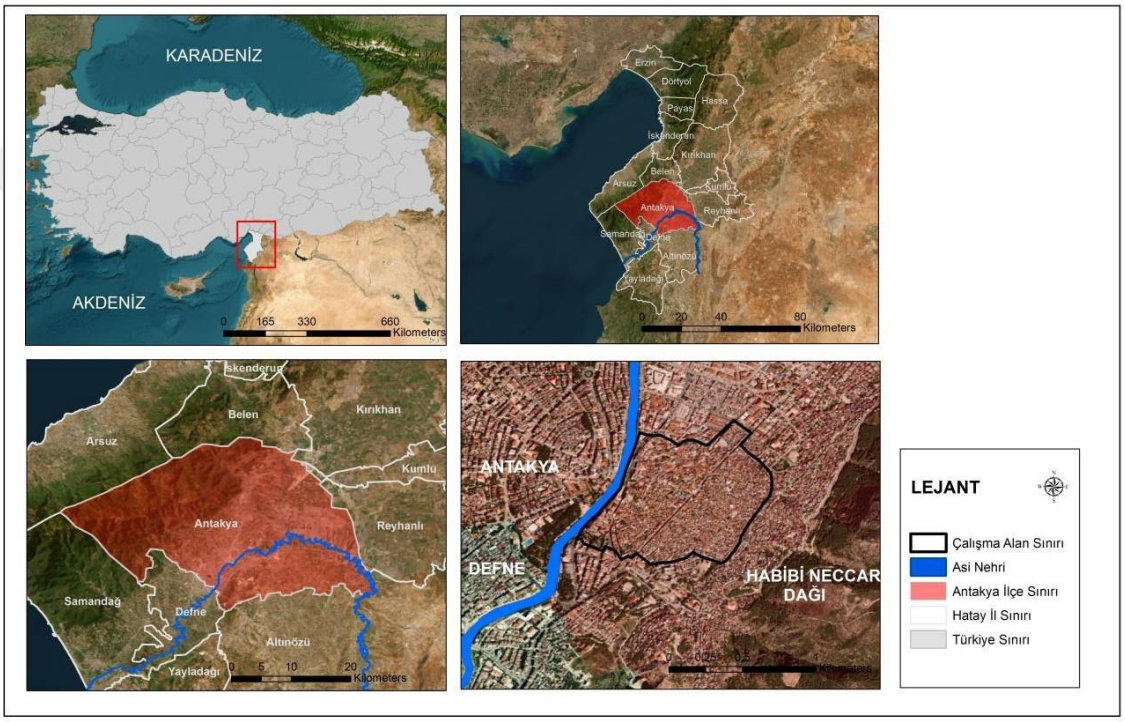
kuran bu mekânların, taşıdıkları değerler nedeni ile mekânın niteliğine göre anıtsal ve/veya sembolik değerinin korunması, kentsel simgeler olarak işlev görmesi ve kentsel hafızanın sürdürülebilirliğini sağlaması yanında kültürel peyzajın bir parçası olarak da değerlendirilmesi gerektiğinin önemini vurgulamışlardır.

Özhancı (2020), "Farklı kentsel kullanımların algı-duygu etkileri" başlıklı çalışmasında Nevşehir kentindeki alan kullanımlarının mekânsal özelliklerini peyzaj algısı açısından değerlendirmiştir. Bu amaçla uzman ve kullanıcılara ekolojik, sosyolojik, ekonomik, görsel ve mimari parametreler kullanılarak oluşturulan çizelge üzerinden anket uygulanmıştır. Bu parametrelerden görsel parametreler doğal, uyumlu ve güven veren alt ölçütlerine ayrılırken mimari parametreler ise tanımlanabilir form, imaj niteliği, geleneksellik alt ölçütlerine ayrılmıştır. Çalışma sonucunda doğal, kültürel ve tarihi birliktelikleri nedeniyle peyzaj değeri yüksek, sürdürülebilir, keyif verici düzeyde dikkat çekici, rahatlatıcı biçimde tasarlanmış kentsel peyzajların kentte etkin olmasının kullanıcının algısal durumu açısından olumlu sonuçlar doğurduğu belirtilmiştir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Çalışma alanı olarak Hatay'ın merkez ilçelerinden Antakya'nın tarihi kent dokusu seçilmiştir (Şekil 3.1). Tarihi kent dokusu 1. Derece Kentsel Sit Alanı ve 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırları içinde kalan 70 hektar genişliğinde bir alanı kaplamaktadır. Tarihi doku doğuda Habibi Neccar Dağı ile batıda Asi Nehri arasında yer almaktadır.

Şekil 3.1. Çalışma alanının konumu

Çalışmada;

Tarihi dokuya ilişkin veriler Antakya ile ilgili tarihi konularda hazırlanmış çalışmalardan,

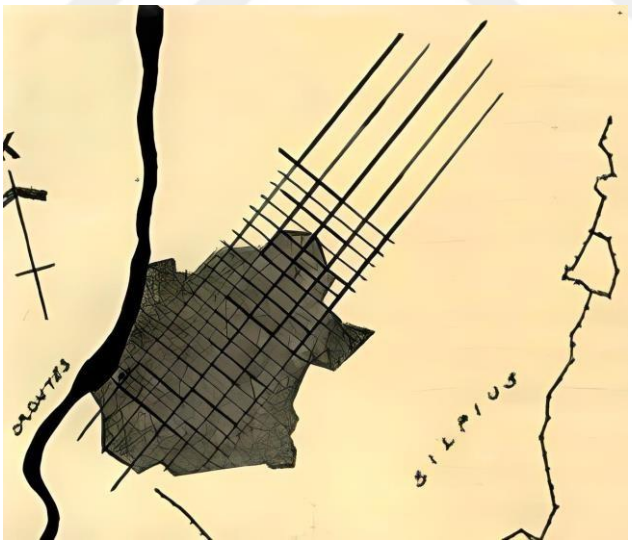
Tarihi kent dokusu alan kullanım verileri 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı, 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planları, 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı İmar Plan notları, Google Earth uydu görüntüleri ve ilgili raporlar ile yerinde yapılan gözlem ve incelemelerden elde edilmiştir.

Ayrıca alandaki kültür varlıklarına ilişkin veriler, T.C. Hatay Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Hatay Arkeoloji Müzesi çalışanları tarafından hazırlanan "Hatay Kültür Envanteri" adlı 2 ciltlik eserden sağlanmıştır. Elde edilen verilerin haritalarının

oluşturulması ve fotoğrafların düzenlenmesinde ArcGIS 10.8 ve Photoshop yazılımlarından yararlanılmıştır. Sayısal anket verilerinin analizlerinde SPSS yazılımı kullanılmıştır. Çalışma metinleri, çizelgeler ve şekiller Microsoft Office yazılımları ile düzenlenmiştir.

3.1.1. Antakya Kentinin Tarihçesi ve Tarihi Dokusunun Özellikleri

Antakya kenti MÖ 300 yılında Seleukos Krallığı yönetiminde Habib Neccar Dağı ve Asi Nehri arasında kurulmuştur. Antakya'da ilk yerleşimler bugünkü kentin kuzey kısmında, Asi ırmağı boyunca yer almıştır. Kuruluşunda uygulanan şehircilik düzeni ile Antakya, Helenistik Çağ kentlerinin tipik bir örneği olmuştur. Şehirci Hippodamos'un geliştirdiği şehircilik tarzı düzen olduğu için "Hippodamos Tarzı Plan" olarak isimlendirilen ve Helenistik Çağ'da kurulan birçok kentte uygulanmış olan bu düzen, belirli bir disiplin içinde birbirine dik ve paralel cadde ve sokakların meydana getirdiği yapı adalarından oluşan Izgara Plan'dır. Bu şekilde çizilen kent planı ile sokaklar kışın güneşi görecek, yazın ise Asi Vadisi´nden gelen rüzgârı alacak şekilde düzenlenmiştir (Şekil 3.2) (Demir, 1996).

Şekil 3.2. Antakya kentinin kuruluşundaki Hippodamos Planı (Demir, 1996)

Bu disiplin içinde kurulan kentlerde sokaklar, kuzey-güney ve doğu-batı doğrultusunda uzanmaktadır. Ancak bu yönlendirme topoğrafyanın getirdiği zorlamalarla sabit bir kural olarak uygulanamamış zamanla ızgara plan tipi bozulan kent dikdörtgen içinde gelişmeye başlamıştır (Altunkasa ve ark., 2007).

Kent yapısı konut-avlu-sokak ilişkisi kapsamında incelendiğinde birbirine bağlanan dar sokakların olduğu görülmektedir. Bazı sokaklar mahremiyeti ve özellikle de güvenliği sağlamak için uç noktalarından kapatılarak çıkmaz haline getirilmiştir. Böylelikle sadece bir konuta hizmet eden özel yollar oluşturulmuştur. Konutların doğrudan sokağa açılmadan duvarla sınırlandırılmış avluya açılması aile hayatının gizliliğini de sağlamıştır (Can, 1995; Bozkurt, 2019).

Tarihi dokudaki Antakya evlerinde konutun büyüklüğü ve oda sayısı ne kadar farklı olursa olsun konutun avlusu her zaman planın odak noktası olmuştur. Avlular gökyüzüne açık, dışarıya kapalı olan sosyal ve kültürel açıdan önemli mekânlar olarak kullanılmıştır. Evlerin tüm odaları avluya doğru açılmaktadır. Antakya evlerinde avlu genellikle üstü açık kare veya dikdörtgen şeklindedir. Evin odaları bu avlunun iki tarafında sıralanır. Özellikle yaz aylarında serin olduğu için konut halkının zamanının büyük bir kısmı avluda geçmektedir. Bazı avluların ortasında mermerden yapılmış havuz ve gölge oluşturmak amacıyla ağaçlar da bulunmaktadır (Akbay, 2006; Altunkasa ve ark., 2007).

Antakya tarihi kent dokusunun oluşumundaki bir diğer önemli mekân da meydanlardır. Meydanlar ticaret alanlarının bulunmadığı dönemlerde ticaret etkinliklerinin sürdürüldüğü alanlar olarak kullanılmıştır. Romalılar döneminde, kentin pazarı denilebilecek özel bir yerin olmadığı söylense de Antakya tarihi kent dokusu içinde "Agora" olarak belirtilen kent halkının alışveriş yaptığı ve toplanma alanı olarak kullandığı geniş açıklıklar olduğu belirtilmiştir (Karagel ve Karagel, 2014). Ancak Antakya kuruluşundan günümüze kadar geçen süreçte dokudaki meydanların birçoğunun meydan özelliğini yitirdiği sadece birkaç sokağın birleşim noktalarında çocukların oyun oynayabileceği açıklığın kaldığı görülmektedir.

3.1.2. Antakya Kenti Sit Alanları

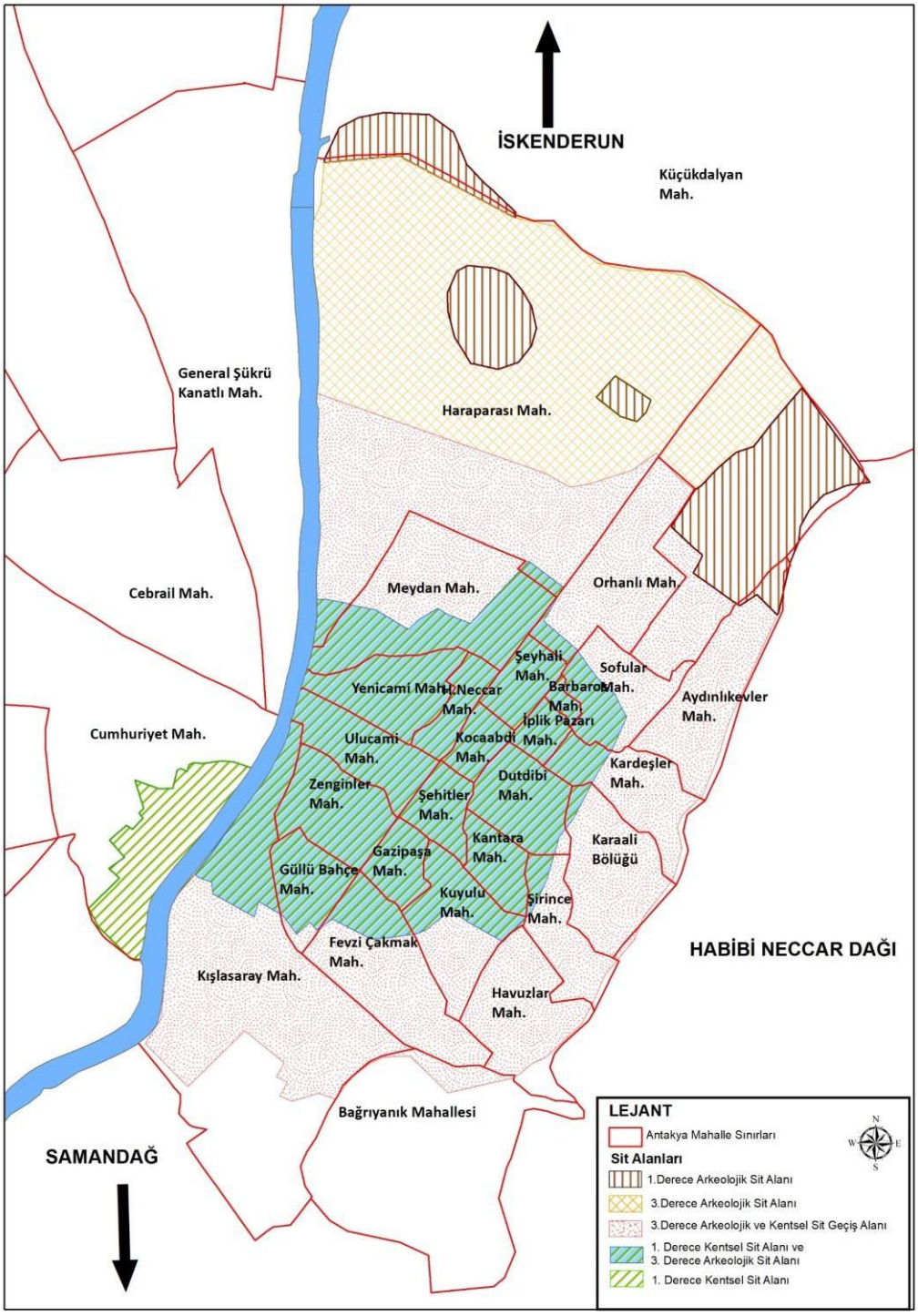
Antakya kenti için 1978 yılına kadar 3 İmar planı yapılmıştır. Bunlara ek olarak 1987 yılında yapılmış "koruma amaçlı imar planı" vardır. Kentin ilk imar planı 1948 yılında İller Bankası tarafından, Asım Kömürcüoğlu'na hazırlatılmıştır. İkinci plan

Antakya Belediyesince 1957 yılında Doç. Dr. Gündüz Özdeş'e yaptırılmıştır. Ancak 1/1000 ölçeğinde çizilmiş olan bu imar planının kendine has bir karaktere sahip eski kent dokusunun sokak-avlu-yapı ilişkisini büyük ölçüde değiştiren bir düzen getirmesi nedeniyle zamanla yeni bir imar planı yapma ihtiyacı doğmuştur. İller Bankası'nca hazırlatılan hâlihazır haritaların 1973 yılında tamamlanmasıyla Antakya Belediyesi tarafından Yavuz Taşçı'ya 1978 yılında bir imar planı hazırlatmıştır. Bu plan çalışmaları sırasında Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu, 12.7.1975 gün ve 8521 sayılı kararı ile "dünyaca ünlü bir kent olarak taşıdığı bütün değerlerin mümkün olduğu gibi korunması ve gelecek nesillere aktarılması gerektiğine ve bu nedenle imar planı çalışmasının, 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu'nun ön gördüğü eski eserlerin kentsel, arkeolojik ve doğal sit alanlarının tespit edilmesi ve bunların korunması için gerekli tedbirlerin alınması ve plan kararlarının bu amaca uygun bir şekilde verilmesi" gerektiğini belirterek, Antakya'da korumaya ilişkin ilk ciddi ve köklü hareketi başlatmıştır. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu almış olduğu bu kararla Antakya kentindeki arkeolojik, kentsel ve doğal sit alanlarının sınırları belirlenmiştir (Demir, 1996).

Tarihi kent dokusunu oluşturan sit alanları Şekil 3.3'de verilmiştir. Şekile göre;

- Kentsel sit alanları: kentsel ve yöresel nitelikleri, mimari ve sanat tarihi açısından gösterdikleri fiziksel özellikleri ve bu özellikleri ile oluşan çevrenin dönemin sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel yapılanmasına yaşam biçimini yansıtarak bir arada bulunduran ve bu açılardan doku bütünlüğü gösteren alanları ifade etmektedir. Kentsel sit alanı ve arkeolojik sit alanlarının 1. ve 3. dereceleri kent merkezindeki alanları da kapsamaktadır. Çalışma alanın da yer aldığı tarihi kent dokusunun büyük bölümü kentsel sit sınırları içerisinde bulunmaktadır.
- Kentsel etkileme geçiş alanı: Kentsel sit alanının bulunduğu çevre içinde korunmasında, geliştirilmesinde etkinlik taşıyan ve kentle bütünleşmesine olanak sağlayacak kararlara konu olan alanlardır.
- Arkeolojik sit alanı; tarih öncesi devirlerden Endüstri Devrimi sonrasına kadar olan döneme ait kalıntıların bulunduğu alanlardır. Antakya sit alanının tamamı arkeolojik sit değeri taşımaktadır.

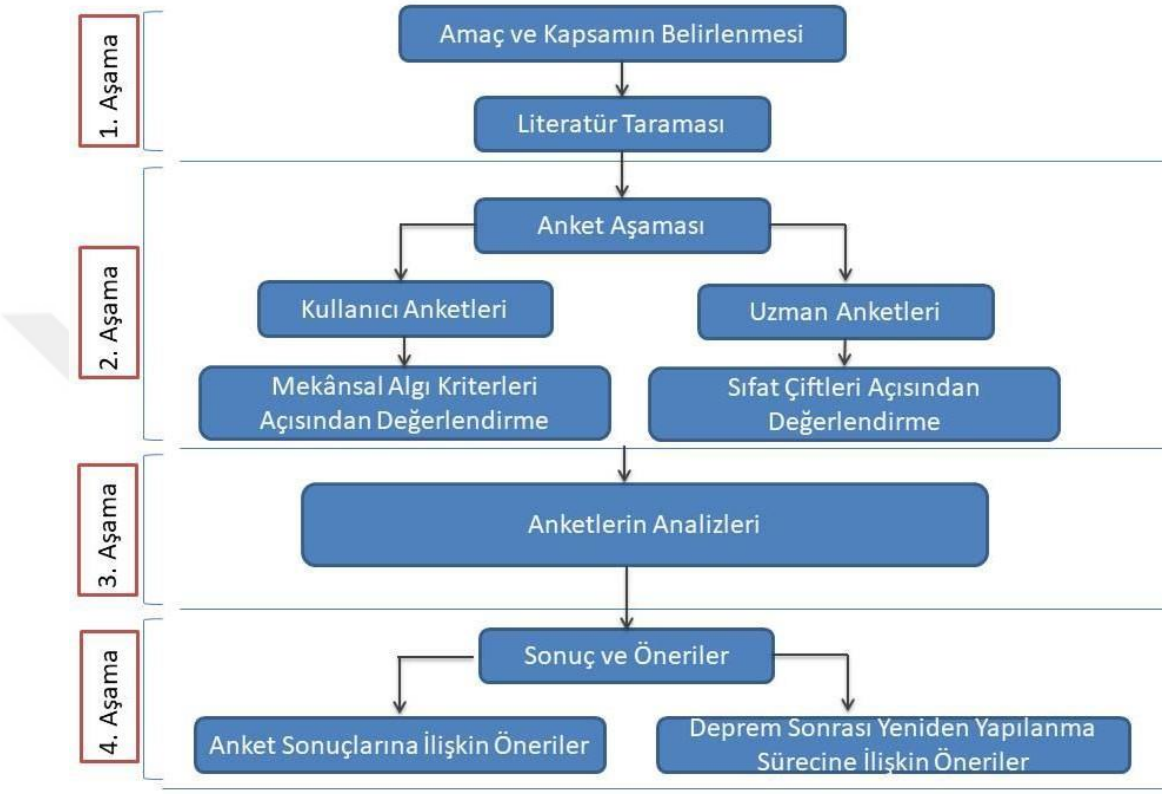
Çalışma alanı ise 3. derece arkeolojik sit alanı statüsündedir (Ömeroğlu, 2006 ve Dal, 2018'den geliştirilmiştir).

Şekil 3.3. Antakya sit alanları haritası (Dal, 2018'den geliştirilmiştir)

3.2. Yöntem

Antakya tarihi kent alanlarında görsel peyzaj algısının durumunu ortaya koymak amacıyla yürütülmüş bu çalışmanın yöntemi dört aşamadan oluşmaktadır (Şekil 3.4.).

Şekil 3.4. Yöntem akış şeması

3.2.1. Literatür Taraması

Çalışmanın bu aşamasında araştırmanın amaç ve kapsamına yönelik kavramlar ile yönteme yönelik kavramlar üzerinden literatür incelenmesi yapılmıştır. Bu kapsamda tarihi kent dokusu ve Antakya kenti ilgili konular kapsamında yapılan çalışmalar incelenmiş ve Arıman (2002), Kubat ve Topçu (2009), Kaypak (2010), Salıcı ve Güçlü (2010), Bolat (2016), Dal (2018), Bozkurt (2019), Taşçıoğlu (2020), Gündüz (2021) ve Tiryaki ve Küçükoğlu (2023),,ün tarihi doku, kent kimliği, kent oluşumu, tarihi Antakya evleri ve sit alanları ile ilgili çalışmaları araştırmanın kuramsal çerçevesinin oluşturulmasında kullanılmıştır.

Daniel ve Boster (1976), Kaplan ve Kaplan (1989), Çakcı ve Çelem (2009), Konaklı vd. (2010), Işık ve diğ. (2012), Çelik (2013), Surat (2017), Yanmaz (2018), Günaçan ve

Erdoğan (2018) ve Özhancı (2020), Tüfekçioğlu (2008), Kızılkan ve Yeşildal (2021), Perihan ve Aşur (2020) ve Deniz ve Tokman (2022)'ın çalışmalarından ise yöntemin oluşturulmasında yararlanılmıştır.

3.2.2. Anket Aşaması

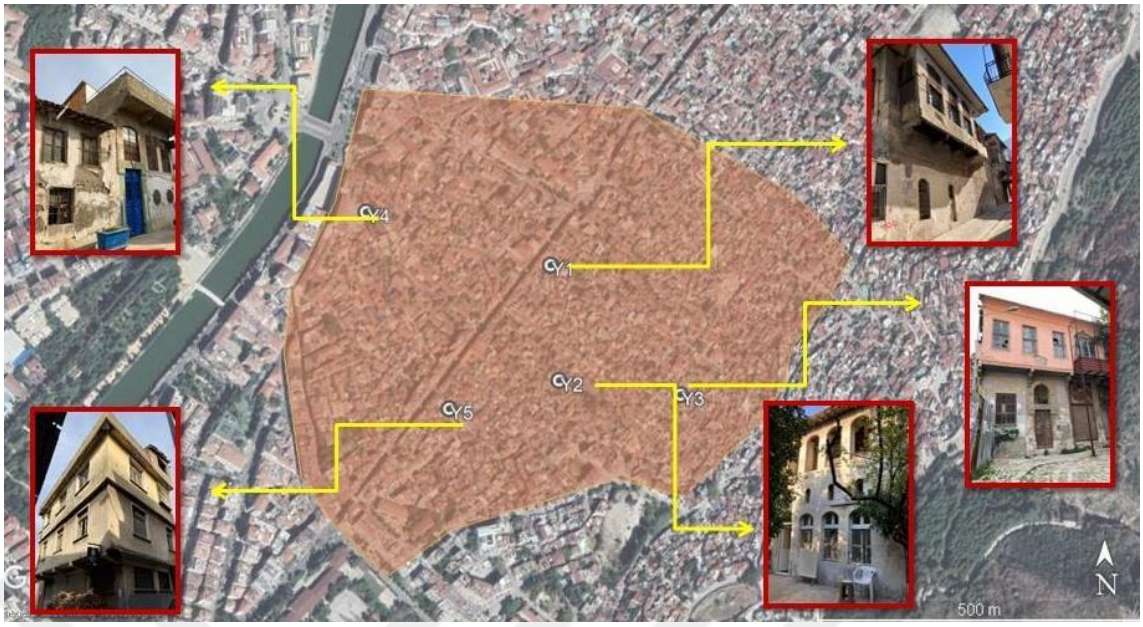
Yöntemin ikinci aşamasını anket uygulaması oluşturmaktadır. Anket uygulamasında Daniel ve Boster (1976)'ın manzara güzelliğini değerlendirmek için kullandığı tercih modelinden yararlanılmıştır. Bu model temel alınarak görsel algının değerlendirilmesine yönelik kullanıcı ve uzman olmak üzere 2 farklı gruba anket hazırlanmıştır.

Anket hazırlık aşamasında ilk olarak her iki grup anketinde kullanmak üzere Antakya tarihi kent dokusu mekân tipolojileri belirlenmiştir. Bu kapsamda yöntemde literatür taraması bölümde belirtilen tarihi doku ve görsel algıya yönelik çalışmalar incelenmiştir. İnceleme sonucunda Günaydın (2018)'in yapı, avlu, sokak ve meydan, Taşçıoğlu ve Altunkasa (2018)'nın meydan, sokak, yapı, yapı bölümü, avlu-bahçe, Yanmaz (2018)'ın cadde, sokak, avlu, bahçe, dini mekân, tescilli yapı, Uluganlıgil (2020)'in sivil mimari, anıtsal yapılar, avlu-bahçe, sokak, meydan, Abacıoğlu (2021)'nun kamu yapıları, sivil mimarlık eserleri, avlu, sokak, meydan olarak çalışma alanlarındaki mekân tipolojilerini sınıflandırdıkları görülmüştür. Bu doğrultuda incelenen çalışmalardan yararlanılarak çalışmada Antakya tarihi kent merkezindeki mekân tipolojileri yapı, avlu-bahçe, sokak ve meydan tipolojileri olmak üzere 4 grupta sınıflandırılmıştır.

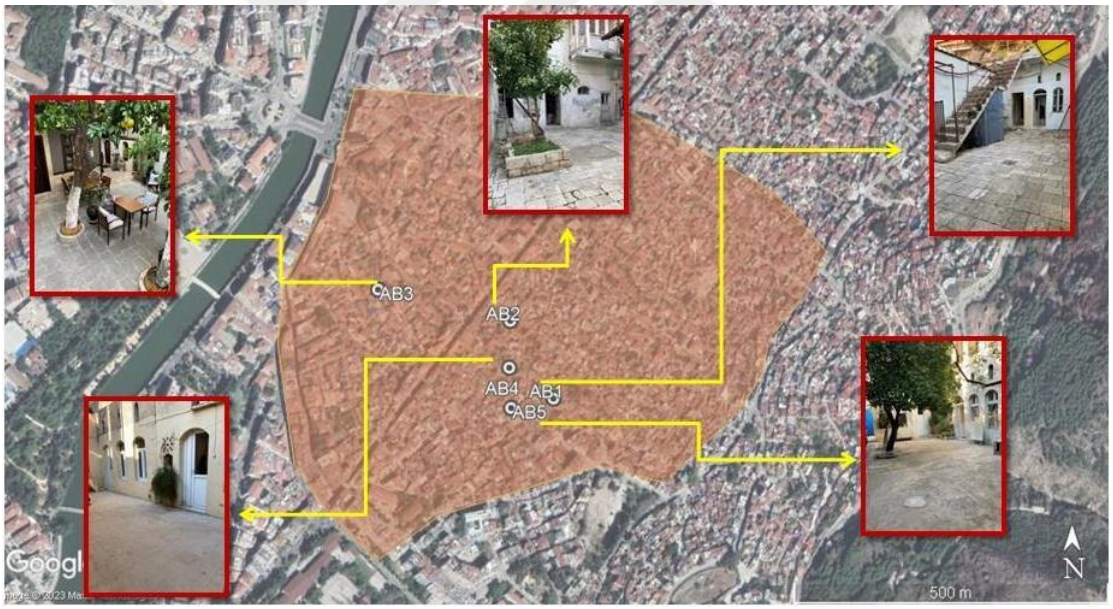
Anket hazırlık aşamasının devamında Antakya tarihi kent merkezinin farklı noktalarından her bir tipolojiyi temsil eden 5 adet fotoğraf olmak üzere toplamda 20 adet fotoğraf çekilmiştir. Fotoğraf çekimleri 2021 yılının Kasım ayında sabah 9.00 ile 11.00 saatleri arasında gerçekleştirilmiştir. Antakya tarihi kent dokusu tipolojilerini oluşturan mekân bileşenlerine ait bu 20 görsel Şekil 3.5.'de verilmiştir. Ayrıca tipoloji gruplarına göre her bir görselin araştırma alanı içindeki konumu da Şekil 3.6. Şekil 3.7, Şekil 3.8 ve Şekil 3.9'da belirtilmektedir.

Çalışma alanı görselleri / Kentsel mekan bileşenleri	1. Görsel	2. Görsel	3. Görsel	4. Görsel	5. Görsel
Yapı					
Avlu-Bahçe					
Sokak					
Meydan					

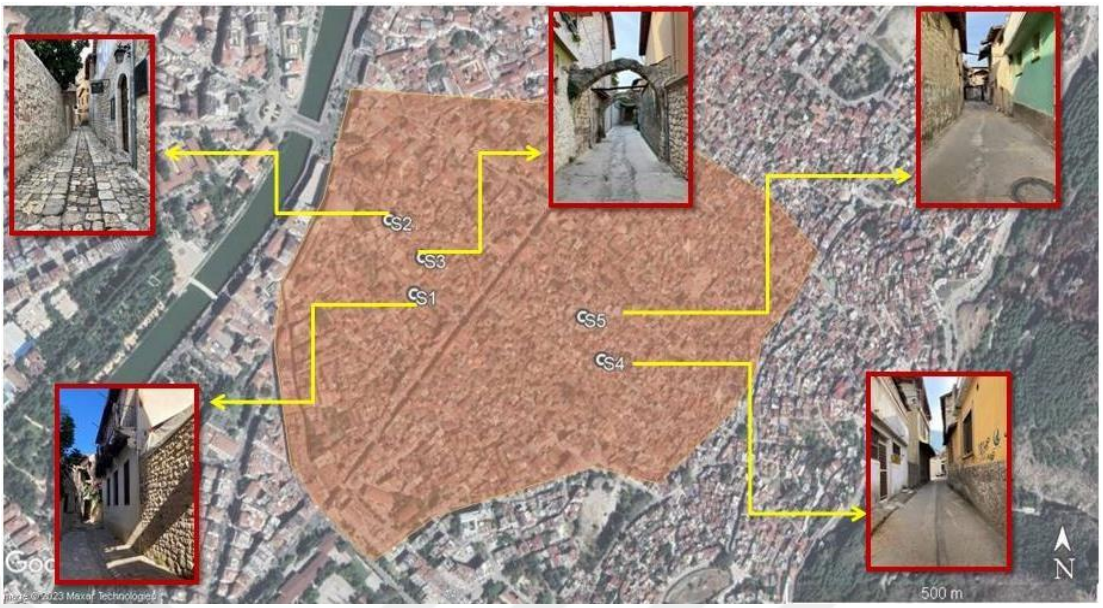
Şekil 3.5. Antakya tarihi kent dokusu tipolojilerini oluşturan mekân bileşenlerine ait görseller

Şekil 3.6. Yapı bileşenine ait fotoğrafların konumları

Şekil 3.7. Avlu-bahçe bileşenine ait fotoğrafların konumları

Şekil 3.8. Sokak bileşenine ait fotoğrafların konumları

Şekil 3.9. Meydan bileşenine ait fotoğrafların konumları

3.2.2.1. Kullanıcı Anketi

Kullanıcı anketi, Antakya tarihi kent merkezinde yer alan ve tarihi kent peyzajını oluşturan mekân tipolojilerinin mekânsal algılama durumlarının katılımcılar açısından değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Kişisel sorular ve çalışma alanına yönelik sorular olmak üzere 2 bölümden oluşan kullanıcı anket formu Ek 1'de verilmiştir. Kişisel soruların oluşturduğu anketin birinci bölümünde cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, meslek,

medeni durumlarına ek olarak kullanıcıların Antakya kentini tanıma ve Antakya kentinde bulunma durumlarının da ortaya konulması amaçlanmıştır.

Çalışma alanına ilişkin soruların yer aldığı ikinci bölümde ise kullanıcıların mekân tipolojilerini algılama durumlarının ortaya konması amaçlanmıştır. Bu kapsamda ilk olarak Duymuş (2011), Topçu (2011), Lynch (1960)'in çalışmaları temel alınarak mekânsal algı durumları belirlenmiştir. Duymuş (2011), üniversite yerleşkesinde bina, avlu-bahçe, sokak ve meydan tipolojilerini kimlik, imge ve anlamının insan, çevre, bütünlük, estetik, çeşitlilik ve sürdürülebilirlik kavramları ile tasarımda seçilen üslup, doğayla uyum ve bütünleşme niteliği, kültürel ve tarihi kalıtı taşıma özelliği açısından irdelemiştir. Topçu (2011) ise kent kimliği üzerine kişilerin yaşadığı çevreyi biçim, renk, cephe özellikleri gibi kimlik özelliklerinin zihinsel haritada algılaması ve tarihi doku ile bütünleşme durumu üzerinden irdelemiştir.

Belirtilen çalışmalardan yola çıkarak Antakya tarihi kent merkezi değerlendirilmiş ve tarihi kent merkezinin mekânsal algılama durumu 6 grupta sınıflandırılmıştır (Çizelge 3.1). Kullanıcıların mekân tipolojilerini algılama durumları belirtilen bu 6 grup algılama durumunun mekân bileşenlerine ait 20 görsel üzerinden değerlendirmeleri ile ortaya koyulmuştur.

Çizelge 3.1.Mekân algılama durumları

	Mekân Algılama Durumları
1	Kimlik özellikleri açısından tarihi doku ile bütünleşmiş
2	Tarihi doku ile bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor
3	İşlev açısından günümüz kullanıcı gereksinmelerine yanıt veriyor
4	Zihinsel haritada (hafızada) biçim, renk ve cephe özellikleri ile yer ediyor
5	Karmaşıklıktan uzak, kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde
6	Kullanıcı üzerinde olumlu etki bırakıyor, benimseniyor ve koruma isteği oluşturuyor

Kullanıcı anketinin uygulanacağı kullanıcı sayısının belirlenmesinde aşağıda formülü verilen "Sınırlı Toplumlarda Örneklem Büyüklüğü'nü" (Orhunbilge, 2000; Dal, 2018) veren formül kullanılmıştır. TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Veri Tabanı'ndan alınan 2021 yılına ait ilçe nüfus verilerine göre Antakya kenti nüfusu 393.634 kişidir. Katılımcı sayısı %95 güven aralığı alındığında anketin uygulanacağı kişi sayısı 384 kişi olarak hesaplanmıştır. Çalışmada bu sayı ortalama olarak 400 kişi kabul edilmiştir.

$$N = \frac{Z^2 * n * P * Q}{n * D^2 + Z^2 * P * Q} \quad (3.1)$$

$$N = \frac{(1,96)^2 * 393.634 * 0,5 * 0,5}{393.634 * (0,05)^2 + (1,96)^2 * 0,5 * 0,5} \quad (3.2)$$

$$N = 383,78 \cong 384 \quad (3.3)$$

N: Örneklem büyüklüğü
Z: Güven katsayısı (% 95'lik güven düzeyi için Z= 1,96) n: Ana kütle büyüklüğü (393.634)
P: İstenen özelliğin ana kütlede bulunma oranı
Q: Ölçülmek istenen büyüklüğün ana kütlede bulunmama oranı D: Kabul edilen örnek hatasını (% 0,05)

3.2.2.2. Uzman Anketi

Uzman anketi, uzman grubunun alana ait görseller üzerinden kentsel mekân tipolojilerini algılama tercihlerini ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır (Ek 2). Bu amaçla hazırlanan anket 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel sorular yer alırken ikinci bölüm ise uzmanların görsel algılama durumlarının belirlenmesine yönelik derecelendirme çizelgeleri yer almaktadır. Kullanılan derecelendirme çizelgeleri ilk olarak Osgood vd., (1975) tarafından kullanılmış olan „Semantik farklılaşma tekniği' esas alınarak hazırlanmıştır. İnsan algısının bir mekânı nasıl algıladığını ortaya koyan bu teknik, mekânlar için seçilmiş sıfat çiftleri arasında karşılaştırma yapan bir yöntemdir (Işık ve ark., 2013). Bu çalışmanın ele alışına benzer şekilde birçok araştırmada da semantik farklılaşma tekniğinin kullanıldığı anlaşılmaktadır (Çizelge 3.2).

Çizelge 3.2. Araştırmalarda kullanılan sıfat çiftleri

Sıfat çiftleri	**Kaynaklar**					
	Abkar ve ark., (2011)	Çakcı ve Çelem (2009)	Konaklı ve ark. (2010)	Pazhouhanfar ve Kamal (2014)	Çilek (2023)	Kaplan (1992)
Açık-kapalı		*				
Aydınlık-karanlık			*	*		
Bakımlı-bakımsız		*				
Basit-çeşitli		*				
Devingen-durgun			*			
Doğal elemanlar baskın-yapısal elemanlar baskın		*			*	
Düzenli-karmaşık	*	*		*		*
Gizem-tutarlılık	*					*
Güzelduyu etkin-güzel duyudan uzak			*			
İlgi çekici-sıkıcı			*	*	*	
Mekânsal bütünlük-mekânsal kopukluk			*			
Tanımlı ve kolay algılanır-tanımsız ve karmaşık			*		*	

Çalışmada oluşturulan derecelendirme çizelgeleri Konaklı vd. (2010)'nin benzer amaçlı hazırladıkları çizelgeler temel alınarak çalışmanın amacına uygun olarak geliştirilmiştir. Çizelgede kullanılmak üzere mekânların görsel algılama durumunu ifade edebilecek 19 sıfat çifti belirlenmiştir. Bunların belirlenmesinde Çizelge 3.2'de belirtilen kaynaklara ek olarak Kaplan ve Kaplan (1989), Nasar (1992), Çakıcı ve Çelem (2009), Konaklı vd. (2010), Akkurt (2019), Gitmiş (2021) ve Kang ve Zhang (2010)'in çalışmalarından yararlanılmıştır. Çizelgenin orta bölümünde sıfat çiftlerinin olumlu ve olumsuz durumlarını güçlüden zayıfa doğru algısal tanımlanışını sağlayan sütunlara yer verilmiştir. Uzmanlar, mekânsal algılamadaki değerlendirmesini her bir ölçüt için olumlu

veya olumsuz düzeylerini işaretleyerek belirtmiştir. Böylelikle sıfat çiftlerinin oluşturduğu 19 ölçüte hangi düzeyde yoğunlaşıldığı ortaya koyulmuştur.

Uzman anketi, Antakya kentindeki kamu kurumlarında çalışan yetki sahibi Şehir ve Bölge Plancısı, Peyzaj Mimarı ve Mimarlar ile Hatay Mustafa Kemal üniversitesinde görev yapan belirtilen mesleklere sahip akademisyenlerden oluşan 20 kişiye gönüllülük esası ile ve yüz yüze uygulanmıştır.

3.2.3. Verilerin Analizi

Yöntemin son aşaması anket sonuçlarının değerlendirilmesi aşamasıdır. Bu aşamada anket verileri Microsoft Excel 2010 programında düzenlenmiştir. Düzenlenen veriler ise SPSS 26 paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçların yorumlanmasında frekans analizi ve 2 yönlü çapraz sorgulamalardan yararlanılmıştır. Frekans analizi, verilerin gözlem sıklığını ve yüzdesel dağılımlarını gösteren bir istatistiksel analiz tekniğidir. Çapraz sorgulamalar ise bir değişkenin bir başka değişken üzerindeki etkisini göstermek ve bir grubun dağılımını belirlemek için yapılan bir istatistiksel analizdir. Çalışmada anket verileri ilk aşamada frekans analizi ile hem kullanıcı özellikleri hem de kentsel mekân bileşenlerinin mekânsal algılanma durumları değerlendirilmiştir. İkinci aşamada ise kullanıcı özelliklerinin mekân bileşenlerini algılama durumlarına etkisi 2 yönlü çapraz tablo ile ortaya konmuştur. Değerlendirmeler verilerin oransal olarak dağılımlarını gösteren tablolar üzerinden yapılmıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA

Araştırmanın bulguları kullanıcı anketi ve uzman anketine ilişkin bulgular olmak üzere 2 ana başlık altında sunulmaktadır.

4.1. Kullanıcı Anketine İlişkin Bulgular

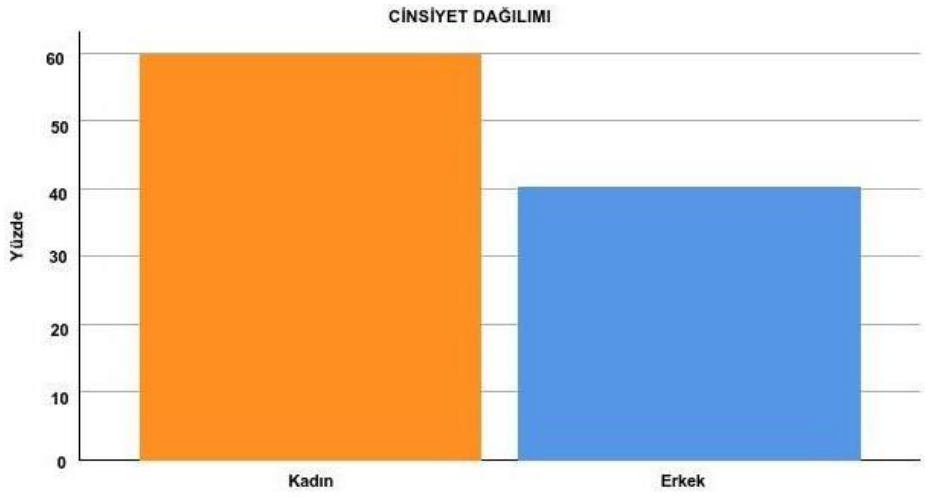
Kullanıcı anketine ilişkin bulgular frekans analizi ve çapraz tablo analizi değerlendirmeleri olmak üzere 2 ana başlıkta incelenmiştir. Frekans analiz sonuçları ise kullanıcı özellikleri ve kentsel mekân bileşenlerinin mekânsal algılanma durumları olmak üzere 2 alt başlıkta belirtilmiştir.

4.1.1. Frekans analizine ilişkin bulgular

4.1.1.1. Kullanıcı özelliklerine ilişkin bulgular

4.1.1.2. Cinsiyete göre dağılım

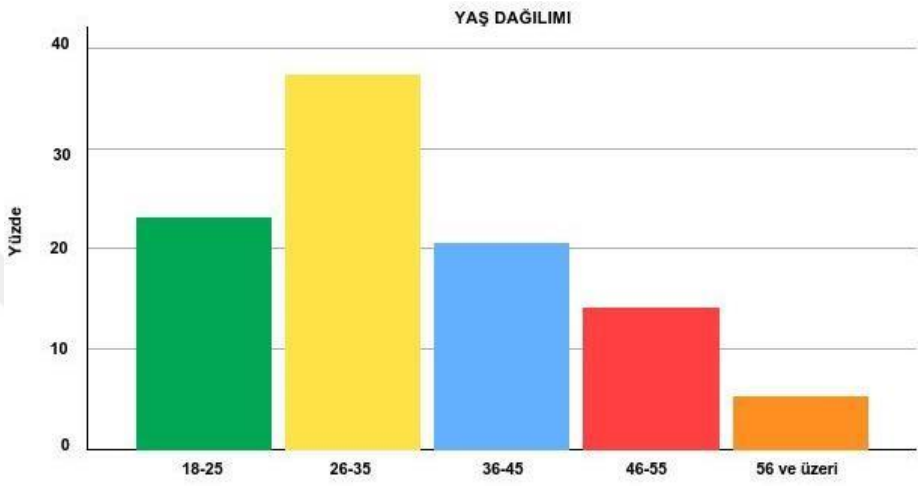
Ankete katılan kullanıcıların cinsiyete göre dağılımları Şekil 4.1'de verilmiştir. Şekil 4.1'e göre kullanıcıların % 60'ını kadın, % 40'ını ise erkeklerden oluşturmaktadır.

Şekil 4.1. Cinsiyete göre dağılım

4.1.1.2.1. Yaş gruplarına göre dağılım

Ankete katılan kullanıcıların yaş gruplarına göre dağılımları Şekil 4.2'de görüldüğü gibidir. Şekil 4.2'ye göre kullanıcıların % 23'ü 18-25 yaş grubu, % 38'i 26- 35 yaş grubu, %20'si 36-45 yaş grubu, %14'ü 46-55 yaş grubu ve %5'i 56 yaş ve üzeri yaş grubuna dahil katılımcılardır.

Şekil 4.2. Yaş gruplarına göre dağılım

4.1.1.2.2. Öğrenim durumlarına göre dağılım

Ankete katılan kullanıcıların öğrenim durumlarına göre dağılımları Şekil 4.3'de verilmiştir. Şekil 4.3'e göre kullanıcıların %8'i ilkokul mezunu, % 10'u ortaokul mezunu, % 20'si lise mezunu, % 13'ü ön lisans mezunu, % 47'si lisans mezunu ve % 2'si yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Şekil 4.3. Öğrenim durumlarına göre dağılım

4.1.1.2.3. Mesleki durumlarına göre dağılım

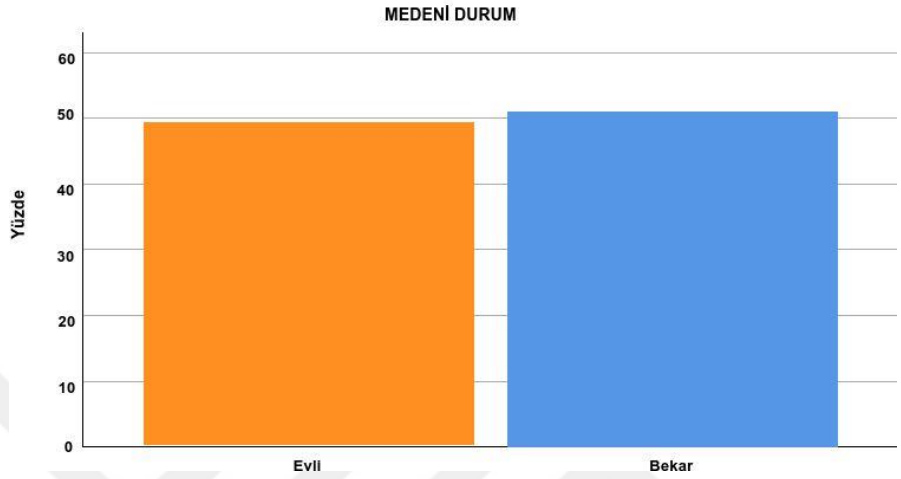
Ankete katılan kullanıcıların mesleki durumlarına göre dağılımları Şekil 4.4'de görüldüğü gibidir. Şekil 4.4'e göre kullanıcıların % 26'sı memur, % 12'si işçi, % 15'i serbest meslek, % 6'sı esnaf, % 19'u öğrenci, % 4'ü emekli, % 18'ini ise çalışmayan grup oluşturmaktadır.

Şekil 4.4. Mesleki durumlarına göre dağılım

4.1.1.2.4. Medeni durumlarına göre dağılım

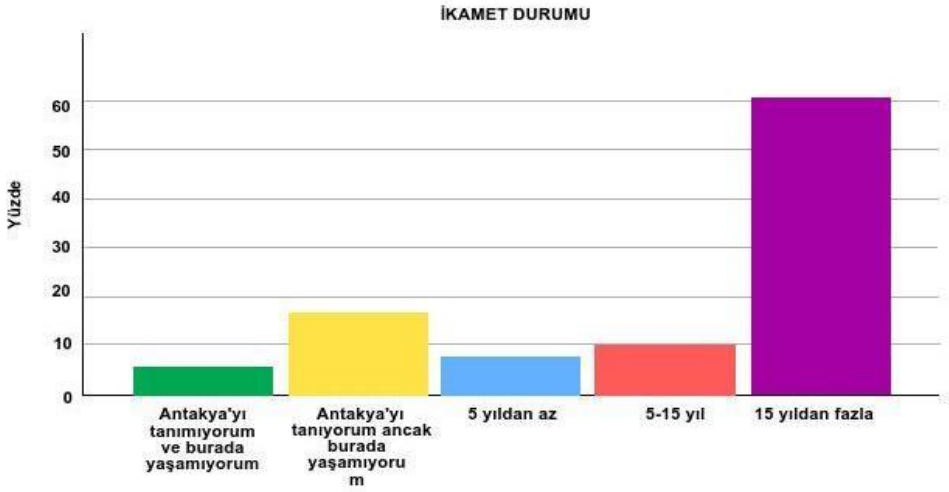
Ankete katılan kullanıcıların medeni durumlarına göre dağılımları Şekil 4.5'deki gibidir. Şekil 4.5'e göre kullanıcıların % 49'unu evli, % 51'ini ise bekâr grup oluşturmaktadır.

Şekil 4.5. Medeni durumlarına göre dağılım

4.1.1.2.5. İkamet durumlarına göre dağılım

Ankete katılan kullanıcıların ikamet durumlarına göre dağılımları Şekil 4.6'daki verilmiştir. Şekli 4.6'ya göre kullanıcıların % 5'ini Antakya kentini tanımayan ve burada yaşamayan kişiler, % 17'sini Antakya kentini tanıyan ancak burada yaşamayan kişiler, % 8'ini 5 yıldan az bir süre kentte bulunmuş kişiler, % 10'unu 5-15 yıl arasında kentte yaşamış kişiler ve % 60'ını ise 15 yıldan fazla süredir kentte yaşıyor olan kişilerin oluşturduğu anlaşılmaktadır.

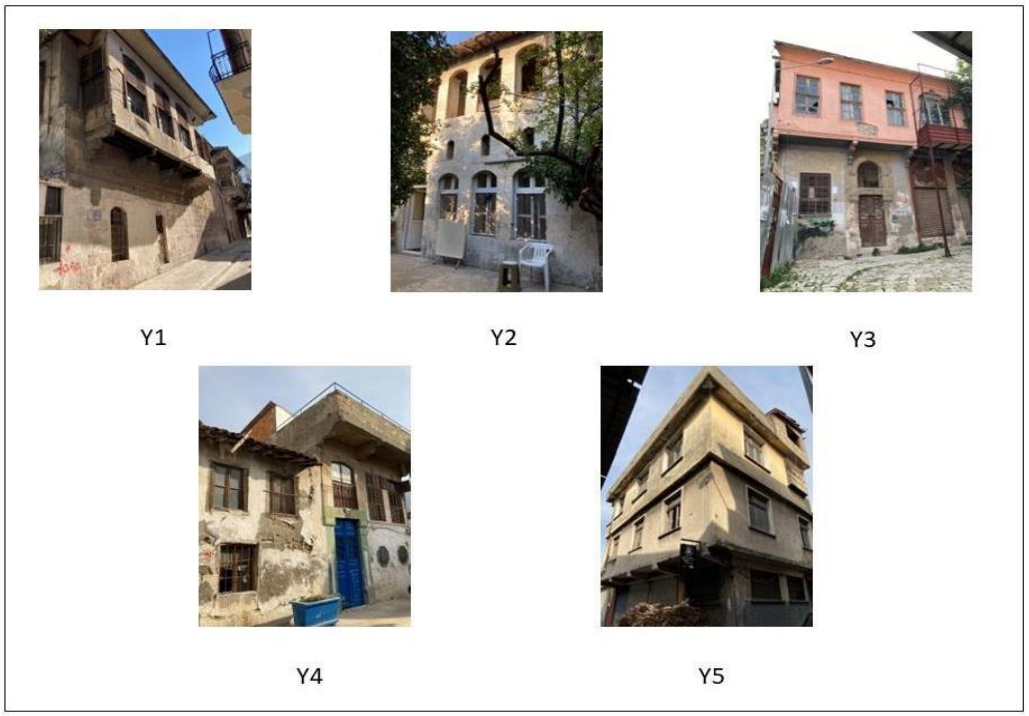

Şekil 4.6. İkamet durumlarına göre dağılım

4.1.1.3. Kullanıcıların kentsel mekân bileşenlerini algılama durumlarına ilişkin bulgular

4.1.1.3.1. Yapı bileşeni mekânsal algılanma durumuna ilişkin bulgular

Kullanıcıların yapı bileşenine ait görseller üzerinden (Şekil 4.7) mekânsal algı durumlarına göre aldıkları kabul oranları Çizelge 4.1'de verilmiştir.

Şekil 4.7. Yapı bileşenine ait görseller

Çizelge 4.1. Yapı bileşeni algılanma oranları

Mekân Algılama Durumları	Kullanıcıların kabul oranı (%)				
	Y1	**Y2**	**Y3**	**Y4**	**Y5**
Kimlik özellikleri açısından tarihi doku ile bütünleşmiş	**%65,5**	%62	%27	%28	**%14**
Tarihi doku ile bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor	**%25**	%28	**%43**	%40,5	%30,5
İşlev açısından günümüz kullanıcı gereksinmelerine yanıt veriyor	%30,5	**%54,5**	%12	**%11,5**	%53
Zihinsel haritada (hafızada) biçim, renk ve cephe özellikleri ile yer ediyor	%37	%31	**%52**	%37	**%8**
Karmaşıklıktan uzak, kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde	**%51,5**	%41	**%11**	%27	%49
Kullanıcı üzerinde olumlu etki bırakıyor, benimseniyor ve koruma isteği oluşturuyor	%51	**%57**	%15	**%10**	%10,5

Çizelge 4.1'e göre;

- Mekânsal algılama durumlarından ''Kimlik özellikleri açısından tarihi doku ile bütünleşmiş'' özelliğine göre % 65,5 oranla Y1 kodlu görsel en yüksek değeri alırken, en düşük değeri ise % 14 oranla Y5 kodlu görsel almıştır,
- ''Tarihi doku ile bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor'' mekânsal algılama durumuna göre en yüksek değeri % 43 oranla Y4 kodlu görsel, en düşük değeri ise % 25 oranla Y1 kodlu görsel almıştır,
- ''İşlev açısından günümüz kullanıcı gereksinmelerine yanıt veriyor'' mekânsal algılama durumuna göre ise en yüksek değeri % 54,5 ile Y2 kodlu görsel alırken en düşük değeri ise % 11,5 oranla Y4 kodlu görsel almıştır,
- ''Zihinsel haritada (Hafızada) biçim, renk ve cephe özellikleri ile yer ediyor''

mekânsal algılama durumuna göre en yüksek değeri % 52 oranla Y3 kodlu görsel alırken, en düşük oranı alan görsel ise % 8 ile Y5 kodlu görseldir,

- ‘‘Karmaşıklıktan uzak, kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde’’ mekânsal algılama durumuna göre en yüksek değeri % 51,5 oranla Y1 kodlu görsel alırken, en düşük değeri % 11 oranla Y3 kodlu görsel almıştır,
- ‘‘Kullanıcı üzerinde olumlu etki bırakıyor, benimseniyor ve koruma isteği oluşturuyor’’ mekânsal algılama durumuna göre en yüksek oranı % 57 ile Y2 kodlu görsel almıştır. En düşük değeri ise % 10 oran ile Y4 kodlu görsel aldığı anlaşılmaktadır,
- Y1 kodlu görsel mekân algılama durumları arasında ‘‘Kimlik özellikleri açısından tarihi doku ile bütünleşmiş’’ özelliği ile % 65,5 oranla en yüksek değeri alırken ‘‘Tarihi doku ile bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor’’ özelliği açısından % 25 oranla en düşük değeri aldığı anlaşılmaktadır,
- Y2 kodlu görselin aldığı oranlar incelendiğinde % 62 oranla en yüksek değeri ‘‘Kimlik özellikleri açısından tarihi doku ile bütünleşmiş’’ algı durumu ile aldığı %28 oranla en düşük değeri ise ‘‘Tarihi doku ile bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor’’ algılama durumu ile aldığı anlaşılmaktadır,
- Y3 kodlu görselin % 52 oranla en yüksek değeri ‘‘Zihinsel haritada (Hafızada) biçim, renk ve cephe özellikleri ile yer ediyor’’ mekânsal algılama durumu ile aldığı en düşük değeri ise % 11 oranla ‘‘Karmaşıklıktan uzak, kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde’’ algılama durumu ile aldığı anlaşılmaktadır.
- Y4 kodlu görsele incelendiğinde en yüksek oranı % 40,5 ile ‘‘Tarihi doku ile bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor’’ durumu ile alırken, en düşük değeri ise % 10 oranla ‘‘Kullanıcı üzerinde olumlu etki bırakıyor, benimseniyor ve koruma isteği oluşturuyor’’ algılama durumu ile aldığı anlaşılmaktadır,
- Y5 kodlu görselin % 49 oranla en yüksek değeri ‘‘Karmaşıklıktan uzak, kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde’’ mekânsal algılama durumu ile en düşük değeri ise % 8 oranla ‘‘Zihinsel haritada (Hafızada) biçim, renk ve cephe özellikleri ile yer ediyor’’ algılama durumu ile aldığı anlaşılmaktadır.

4.1.1.3.2. Avlu-Bahçe bileşeni mekânsal algılanma durumuna ilişkin bulgular

Kullanıcıların avlu-bahçe bileşenine ait görseller üzerinden (Şekil 4.8) mekânsal algı durumlarına göre aldıkları kabul oranları Çizelge 4.2'de verilmiştir.

Şekil 4.8. Avlu-bahçe bileşenine ait görseller

Çizelge 4.2. Avlu-bahçe bileşeninin algılanma oranları

Mekân Algılama Durumları	Kullanıcıların Kabul Oranı (%)				
	AB1	**AB2**	**AB3**	**AB4**	**AB5**
Kimlik özellikleri açısından tarihi doku ile bütünleşmiş	%54,5	%72	**%60**	**%26,5**	%36
Tarihi doku ile bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor	%29	**%17**	%25	%42,5	**%43**
İşlev açısından günümüz kullanıcı gereksinmelerine yanıt veriyor	**%35**	%39	**%58**	%40,5	%48,5
Zihinsel haritada (Hafızada) biçim, renk ve cephe özellikleri ile yer ediyor	%29	%44	**%49,5**	**%12,5**	%34
Karmaşıklıktan uzak, kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde	%36	%42	**%18,5**	%51,5	**%52**
Kullanıcı üzerinde olumlu etki bırakıyor, benimseniyor ve koruma isteği oluşturuyor	%35,5	%51	**%58**	**%16**	%44,5

Çizelge 4.2'ye göre;

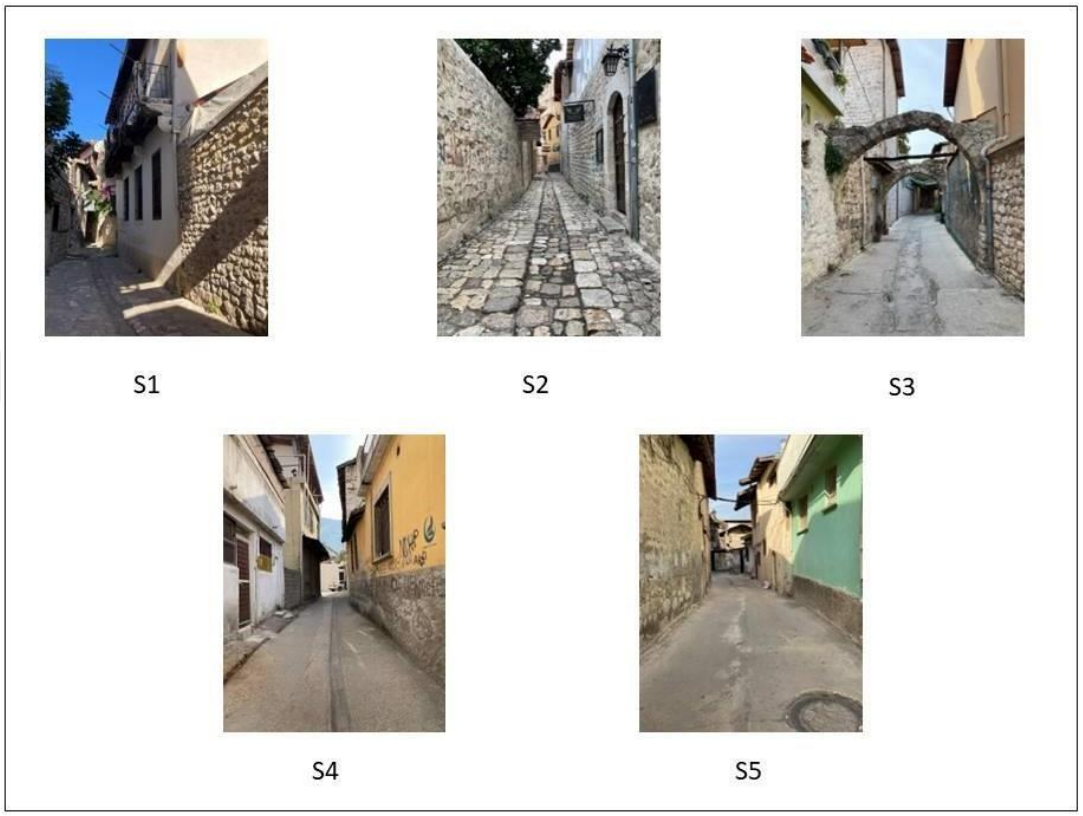
- ‘‘Kimlik özellikleri açısından tarihi doku ile bütünleşmiş’’ mekânsal algılama durumuna göre en yüksek değeri % 72 oranla AB2 kodlu görsel alırken, en düşük değeri % 26,5 oranla AB4 kodlu görsel almıştır.
- ‘‘Tarihi doku ile bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor’’ mekânsal algılama durumuna göre % 43 oranla en yüksek değeri AB5 kodlu görsel alırken, en düşük değeri alan görsel % 17 oranla AB2 kodlu görsel olmuştur.
- ‘‘İşlev açısından günümüz kullanıcı gereksinmelerine yanıt veriyor’’ mekânsal algılama durumuna göre en yüksek oranı % 58 ile AB3 kodlu görsel alırken en düşük değeri ise % 35 oranla AB1 kodlu görselin aldığı anlaşılmaktadır.
- ‘‘Zihinsel haritada (Hafızada) biçim, renk ve cephe özellikleri ile yer ediyor’’

mekânsal algılama durumuna göre % 49,5 oranla en yüksek değeri AB3 kodlu görsel alırken, en düşük oranı % 12,5 ile AB4 kodlu görsel almıştır.

- ‘‘Karmaşıklıktan uzak, kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde’’ mekânsal algılama durumuna göre AB5 kodlu görsel % 52 oranla en yüksek değere sahipken, AB3 kodlu görselin % 18,5 oranla en düşük değere sahip olduğu anlaşılmaktadır,
- ‘‘Kullanıcı üzerinde olumlu etki bırakıyor, benimseniyor ve koruma isteği oluşturuyor’’ mekânsal algılama durumuna göre en yüksek oranı % 58 ile AB3 kodlu görsel, en düşük oranı ise % 16 ile AB4 kodlu görselin aldığı anlaşılmaktadır,
- AB1 kodlu görselin % 54,5 oranla en yüksek değeri ‘‘Kimlik özellikleri açısından tarihi doku ile bütünleşmiş’’ olarak belirlenen mekânsal algılama durumundan aldığı, en düşük değeri ise % 29 oranla ‘‘Tarihi doku ile bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor’’ durumundan aldığı anlaşılmaktadır,
- AB2 kodlu görselin ‘‘Kimlik özellikleri açısından tarihi doku ile bütünleşmiş’’ durumu ile % 72 oranla en yüksek değeri aldığı en düşük değeri ise % 17 oranla ‘‘Tarihi doku ile bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor’’ algılama durumundan aldığı anlaşılmaktadır,
- AB3 kodlu görselin sonuçlarına göre %60 oranla en yüksek değeri ‘‘Kimlik Özellikleri Açısından Tarihi Doku ile Bütünleşmiş’’ mekânsal algılama durumu almıştır. En düşük değeri ise %18,5 oranıyla ‘‘Karmaşıklıktan Uzak, Kolay Algılanabilir ve İnsan Ölçeğinde’’ algılama durumunun aldığı görülmektedir.
- AB4 kodlu görselin en yüksek oranı % 51,5 ile ‘‘Karmaşıklıktan uzak, kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde’’ durumundan alırken, en düşük değeri % 12,5 oranla ‘‘Kullanıcı üzerinde olumlu etki bırakıyor, benimseniyor ve koruma isteği oluşturuyor’’ algılama durumdan aldığı anlaşılmaktadır,
- AB5 kodlu görselin % 52 oranla en yüksek değeri ‘‘Karmaşıklıktan uzak, kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde’’ mekânsal algılama durumundan aldığı, en düşük değeri ise % 34 oranla ‘‘Zihinsel hafızada biçim, renk ve cephe özellikleri ile yer ediyor’’ algılama durumundan aldığı anlaşılmaktadır.

4.1.1.3.3. Sokak bileşeni mekânsal algılanma durumuna ilişkin bulgular

Kullanıcıların sokak bileşenine ait görseller üzerinden (Şekil 4.9) mekânsal algı durumlarına göre aldıkları kabul oranları Çizelge 4.3'de verilmiştir.

Şekil 4.9. Sokak bileşenine ait görseller

Çizelge 4.3. Sokak bileşeni algılanma oranları

Mekân Algılama Durumları	Kullanıcıların Kabul Oranı (%)				
	S1	**S2**	**S3**	**S4**	**S5**
Kimlik özellikleri açısından tarihi doku ile bütünleşmiş	%57	%66	**%69**	%30	**%26**
Tarihi doku ile bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor	%25	%22	**%18**	%43,5	**%45**
İşlev açısından günümüz kullanıcı gereksinmelerine yanıt veriyor	**%52**	%51	%45	**%30**	%31
Zihinsel haritada (Hafızada) biçim, renk ve cephe özellikleri ile yer ediyor	**%17**	%46,5	**%53**	%37,5	%34,5
Karmaşıklıktan uzak, kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde	%39,5	%41	**%42**	**%19**	%20
Kullanıcı üzerinde olumlu etki bırakıyor, benimseniyor ve koruma isteği oluşturuyor	%55,5	**%59,5**	%56	%16,5	**%16**

Çizelge 4.3'e göre;

- ''Kimlik özellikleri açısından tarihi doku ile bütünleşmiş'' mekânsal algılama durumuna göre S3 kodlu görselin % 69 oranla en yüksek değeri alırken, S5 kodlu görselin % 26 en düşük değere aldığı anlaşılmaktadır,
- ''Tarihi doku ile bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor'' mekânsal algılama durumuna göre en yüksek değeri % 45 oranla S5 kodlu görselin aldığı anlaşılırken, en düşük değeri % 18 oranla S3 kodlu görselin aldığı anlaşılmaktadır,
- ''İşlev açısından günümüz kullanıcı gereksinmelerine yanıt veriyor'' mekânsal algılama durumuna göre en yüksek oranı % 52 ile S1 kodlu görselin en düşük değeri ise % 30 oranla S4 kodlu görselin aldığı anlaşılmaktadır,

- ‘‘Zihinsel hafızada biçim, renk ve cephe özellikleri ile yer ediyor’’ mekânsal algılama durumuna göre % 53 oranla en yüksek değeri S3 kodlu görsel alırken, en düşük oranı % 17 oranla ile S1 kodlu görsel almıştır,
- ‘‘Karmaşıklıktan uzak, kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde’’ mekânsal algılama durumuna göre en yüksek değeri % 42 oranla S3 kodlu görsel alırken, en düşük değeri % 19 oranla S4 kodlu görsel almıştır,
- ‘‘Kullanıcı üzerinde olumlu etki bırakıyor, benimseniyor ve koruma isteği oluşturuyor’’ mekânsal algılama durumuna göre en yüksek oranı % 59,5 ile S2 kodlu görsel alırken, en düşük oranı % 16 ile S5 kodlu görselin aldığı anlaşılmaktadır,
- S1 kodlu görselin en yüksek değeri % 57 oranla ‘‘Kimlik özellikleri açısından tarihi doku ile bütünleşmiş’’ olarak belirlenen mekânsal algılama durumu alırken, en düşük değeri % 17 oranla ‘‘Zihinsel hafızada biçim, renk ve cephe özellikleri ile yer ediyor’’ durumunun aldığı anlaşılmaktadır,
- S2 kodlu görselin en yüksek değeri % 66 oranla ‘‘Kimlik özellikleri açısından tarihi doku ile bütünleşmiş’’ durumu alırken, en düşük değeri ise % 22 oranla ‘‘Tarihi doku ile bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor’’ algılama durumu almıştır.
- S3 kodlu görselin en yüksek değeri % 69 oranla ‘‘Kimlik özellikleri açısından tarihi doku ile bütünleşmiş’’ mekânsal algılama durumu alırken, en düşük değeri ise % 18 oranla ‘‘Tarihi doku ile bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor’’ algılama durumunun aldığı anlaşılmaktadır.
- S4 kodlu görselin en yüksek oranı % 43,5 ile ‘‘Tarihi doku ile bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor’’ durumu alırken, en düşük değeri % 16,5 oranla ‘‘Kullanıcı üzerinde olumlu etki bırakıyor, benimseniyor ve koruma isteği oluşturuyor’’ algılama durumunun aldığı anlaşılmaktadır,
- S5 kodlu görselin en yüksek değeri % 45 oranla ‘‘Tarihi doku ile bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor’’ mekânsal algılama durumu alırken, en düşük değeri ise % 16 oranla ‘‘Kullanıcı üzerinde olumlu etki bırakıyor, benimseniyor ve koruma isteği oluşturuyor’’ algılama durumunun aldığı anlaşılmaktadır.

4.1.1.3.4. Meydan bileşeni mekânsal algılanma durumuna ilişkin bulgular

Kullanıcıların sokak bileşenine ait görseller üzerinden (Şekil 4.10) mekânsal algı durumlarına göre aldıkları kabul oranları Çizelge 4.4'de verilmiştir.

Şekil 4.10. Meydan bileşenine ait görseller

Çizelge 4.4. Meydan bileşeni algılanma oranları

Mekân Algılama Durumları	Kullanıcıların Kabul Oranı (%)				
	M1	**M2**	**M3**	**M4**	**M5**
Kimlik özellikleri açısından tarihi doku ile bütünleşmiş	%44	**%68**	%27,5	**%23**	%39,5
Tarihi doku ile bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor	%40	**%19**	**%46**	%42	%38
İşlev açısından günümüz kullanıcı gereksinmelerine yanıt veriyor	%45,5	%41	**%47**	**%20**	%28
Zihinsel haritada (hafızada) biçim, renk ve cephe özellikleri ile yer ediyor	%39	**%50**	%27	**%13**	%21,5
Karmaşıklıktan uzak, kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde	**%26,5**	%30,5	%45	**%50**	%47
Kullanıcı üzerinde olumlu etki bırakıyor, benimseniyor ve koruma isteği oluşturuyor	**%52,5**	%49	%30	**%13,5**	%26

Çizelge 4.4.'e göre;

- ''Kimlik özellikleri açısından tarihi doku ile bütünleşmiş'' mekânsal algılama durumuna göre % 68 oranla en yüksek değeri M2 kodlu görsel en düşük değeri ise % 23 oranla M4 kodlu görselin aldığı anlaşılmaktadır,
- ''Tarihi doku ile bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor'' mekânsal algılama durumuna göre en yüksek değeri % 46 oranla M3 kodlu görsel alırken en düşük değeri ise % 19 oranla M2 kodlu görselin aldığı anlaşılmaktadır,
- ''İşlev açısından günümüz kullanıcı gereksinmelerine yanıt veriyor'' mekânsal algılama durumuna göre en yüksek oranı % 47 ile M3 kodlu görsel alırken, en düşük değeri ise % 20 oranla M4 kodlu görselin aldığı görülmektedir.
- ''Zihinsel hafızada biçim, renk ve cephe özellikleri ile yer ediyor'' mekânsal

algılama durumuna göre % 50 oranla en yüksek değeri M2 kodlu görsel alırken, en düşük oranı % 13 ile M4 kodlu görselin aldığı anlaşılmaktadır,

- ‘‘Karmaşıklıktan uzak, kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde’’ mekânsal algılama durumuna göre en yüksek değeri % 50 oranla M4 kodlu görsel alırken, % 26,5 oranla en düşük değeri M1 kodlu görselin aldığı anlaşılmaktadır,
- ‘‘Kullanıcı üzerinde olumlu etki bırakıyor, benimseniyor ve koruma isteği oluşturuyor’’ mekânsal algılama durumuna göre en yüksek oranı %52,5 ile M1 kodlu görsel alırken en düşük oranı %13,5 ile M4 kodlu görselin aldığı anlaşılmaktadır,
- M1 kodlu görselin en yüksek değeri % 52,5 oranla ‘‘Kullanıcı üzerinde olumlu etki bırakıyor, benimseniyor ve koruma isteği oluşturuyor’’ mekânsal algılama durumu alırken, en düşük değeri % 26,5 oranla ‘‘Karmaşıklıktan uzak, kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde’’ durumunun aldığı anlaşılmaktadır,
- M2 kodlu görselin en yüksek değeri % 68 oranla ‘‘Kimlik özellikleri açısından tarihi doku ile bütünleşmiş’’ durumu alırken, en düşük değeri ise % 19 oranla ‘‘Tarihi doku ile bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor’’ algılama durumunun aldığı anlaşılmaktadır,
- M3 kodlu görselin sonuçlarına göre % 47 oranla en yüksek değeri ‘‘İşlev açısından günümüz kullanıcı gereksinmelerine yanıt veriyor’’ mekânsal algılama durumu alırken en düşük değeri ise % 27 oranla ‘‘Zihinsel haritada (Hafızada) biçim, renk ve cephe özellikleri ile yer ediyor’’ algılama durumunun aldığı görülmektedir,
- M4 kodlu görselin en yüksek oranı % 50 ile ‘‘Karmaşıklıktan uzak, kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde’’ durumu alırken, en düşük değeri ise % 13 oranla ‘‘Zihinsel hafızada biçim, renk ve cephe özellikleri ile yer ediyor’’ algılama durumu almıştır,
- M5 kodlu görselin % 47 oranla en yüksek değeri ‘‘Karmaşıklıktan uzak, kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde’’ mekânsal algılama durumu alırken en düşük değeri ise % 21,5 oranla ‘‘Zihinsel hafızada biçim, renk ve cephe özellikleri ile yer ediyor’’ algılama durumunun aldığı görülmektedir.

4.1.2. Çapraz tablo analizine ilişkin bulgular

Çalışmanın bu bölümünde kullanıcı özellikleri ile mekânsal algılanma durumu arasındaki ilişkinin değerlendirilmesine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

4.1.2.1. Cinsiyet özelliklerine göre kentsel mekân bileşenlerinin algılanma durumu

Kullanıcıların cinsiyet özelliklerine göre bileşenleri algılama durumu Ek 3, Ek 4, Ek 5 ve Ek 6'da verilmiştir. Eklerde belirtilen en yüksek ve en düşük değerler Çizelge 4.5'de özetlenmiştir.

Çizelge 4.5. Cinsiyet özelliğine göre bileşenlerin algılanma durumu

			Mekan Algılama Durumu					
Kentsel Mekan Bileşenleri			**Kimlik Özellikleri Açısından …**	**Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte…**	**İşlev Açısından …**	**Zihinsel Haritada (Hafızada) …**	**Karmaşıklıktan Uzak…**	**Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki…**
YAPI	**En yüksek**	**KADIN**	Y1	Y4	Y2	Y3	Y1	Y2
		ERKEK	Y1	Y3	Y5	Y3	Y1	Y2
	En düşük	**KADIN**	Y5	Y2	Y3/Y4	Y5	Y3	Y4/Y5
		ERKEK	Y5	Y1	Y4	Y5	Y3	Y4
AVLU-BAHÇE	**En yüksek**	**KADIN**	AB2	AB4/AB5	AB 3	AB3	AB4	AB3
		ERKEK	AB2	AB5	AB3	AB3	AB5	AB3
	En düşük	**KADIN**	AB4	AB2	AB1	AB4	AB3	AB4
		ERKEK	AB4	AB2	AB1	AB4	AB3	AB4
SOKAK	**En yüksek**	**KADIN**	S3	S5	S1	S3	S2/S3	S2
		ERKEK	S3	S4/S5	S1	S3	S1/S3	S2
	En düşük	**KADIN**	S5	S3	S5	S1	S4	S4
		ERKEK	S5	S3	S4	S1	S4	S5
MEYDAN	**En yüksek**	**KADIN**	M2	M3	M3	M2	M4	M1
		ERKEK	M2	M1/M3	M3	M2	M4	M1
	En düşük	**KADIN**	M4	M2	M4	M4	M1	M4
		ERKEK	M4	M2	M4	M4	M2	M4

Çizelge 4.5'e göre;

- Yapı bileşeni görselleri arasından Y1 kodlu görsel mekânsal algılama durumlarından kimlik özellikleri açısından tarihi dokuyla bütünleşmiş ve karmaşıklıktan uzak, kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde olarak hem kadın hem de erkek katılımcılar tarafından yüksek oranda kabul edilmiştir. Y5 kodlu görsel mekânsal algılama açısından kimlik özellikleri ile tarihi dokuyla bütünleşmemiş ve zihinsel haritada biçim, renk ve cephe özellikleri açısından yer etmediği yönünde değerlendirilmiş, dolayısıyla hem erkek hem de kadın katılımcılar tarafından en düşük değer almıştır. Y3 kodlu görsel cinsiyet farkı olmaksızın mekânsal algılanma bakımından karmaşıklıktan uzak, kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde olmadığı yönünde değerlendirilmiştir (EK-3).
- Avlu-Bahçe bileşeni görselleri arasından AB3 kodlu görsel cinsiyet farkı gözetmeksizin işlev açısından günümüz kullanıcı gereksinimlerine yanıt verdiği, zihinsel haritada biçim, renk ve cephe özellikleri açısından yer ettiği ve kullanıcı üzerinde olumlu etki bıraktığı yönünde yüksek değerde kabul gördüğü anlaşılmıştır (EK-4).
- Sokak bileşeni görselleri arasından S3 kodlu görsel cinsiyet farkı gözetmeksizin kimlik özellikleri ile tarihi dokuyla bütünleşmiş ve zihinsel haritada biçim, renk ve cephe özellikleri açısından yer ettiği yönünde yüksek oranda algılanmıştır (EK-5).
- Meydan bileşeni görsellerinin mekânsal algılanma durumları incelendiğinde diğer kentsel mekân bileşenlerinden farklı olarak kadın ve erkek katılımcıların aynı görsele en yüksek veya en düşük değer atadığı anlaşılmaktadır. Bu durum meydan bileşenine ait tüm görseller için benzer şekilde gelişmiştir. Meydan bileşenine ait her bir görsel hem kadın hem de erkek katılımcılar tarafından benzer şekilde algılandığı anlaşılmaktadır (EK-6)

4.1.2.2. Yaş özelliklerine göre kentsel mekân bileşenlerinin algılanma durumu

Kullanıcıların yaş özelliklerine göre bileşenleri algılama durumları Ek 7, Ek 8, Ek 9 ve Ek 10'da verilmiştir. Eklerde belirtilen en yüksek ve en düşük değerler Çizelge 4.6'da özetlenmiştir.

Çizelge 4.6. Yaş özelliğine göre bileşenlerin algılanma durumu

Kentsel Mekan Bileşenleri			Mekan Algılama Durumu					
			Kimlik Özellikleri Açısından …	Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte…	İşlev Açısından …	Zihinsel Haritada (Hafızada) …	Karmaşıklıktan Uzak…	Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki…
YAPI	18-25	En yüksek	Y1	Y3	Y2	Y3	Y1	Y2
		En düşük	Y5	Y1	Y4	Y5	Y3	Y4
	26-35	En yüksek	Y1	Y3	Y2	Y3	Y5	Y2
		En düşük	Y5	Y1	Y4	Y5	Y3	Y4
	36-45	En yüksek	Y1	Y3	Y5	Y3	Y1/Y5	Y2
		En düşük	Y5	Y2	Y3	Y5	Y3	Y5
	46-55	En yüksek	Y1	Y3	Y2	Y4	Y1	Y2
		En düşük	Y5	Y1	Y3	Y5	Y3	Y5
	56+	En yüksek	Y2	Y1/Y2	Y5	Y4	Y1	Y1
		En düşük	Y5	Y5	Y4	Y5	Y3	Y4/Y5
AVLU-BAHÇE	18-25	En yüksek	AB2	AB5	AB3	AB3	AB4	AB3
		En düşük	AB4	AB2	AB1	AB4	AB3	AB4
	26-35	En yüksek	AB2	AB5	AB3	AB3	AB4/AB5	AB3
		En düşük	AB4	AB2	AB1	AB4	AB3	AB4
	36-45	En yüksek	AB2	AB4	AB3	AB3	AB5	AB3
		En düşük	AB4	AB2	AB1	AB4	AB3	AB4
	46-55	En yüksek	AB2	AB4	AB3	AB2	AB5	AB3
		En düşük	AB4	AB2	AB1	AB4	AB3	AB4
	56+	En yüksek	AB2	AB4	AB5	AB2	AB5	AB1/AB2/AB3
		En düşük	AB4	AB1/AB2	AB2/AB4	AB4	AB3	AB4
SOKAK	18-25	En yüksek	S3	S5	S2	S3	S1	S2
		En düşük	S4	S3	S4/S5	S1	S4	S5
	26-35	En yüksek	S2	S5	S1/S2	S3	S2/S3	S3
		En düşük	S5	S2	S4	S1	S4	S4
	36-45	En yüksek	S3	S4	S2	S3	S3	S2
		En düşük	S5	S3	S5	S1	S4	S5
	46-55	En yüksek	S2/S3	S5	S1	S3	S3	S2
		En düşük	S5	S3	S5	S1	S4/S5	S4
	56+	En yüksek	S3	S4/S5	S1/S2	S3	S2	S3
		En düşük	S5	S3	S3	S1	S4	S4/S5
MEYDAN	18-25	En yüksek	M2	M3	M3	M2	M4	M1
		En düşük	M3	M2	M4	M4	M1/M2	M4
	26-35	En yüksek	M2	M1	M3	M2	M1	M1
		En düşük	M4	M2	M4	M4	M4	M4
	36-45	En yüksek	M2	M3	M3	M2	M2	M2
		En düşük	M4	M2	M4	M4	M4	M4
	46-55	En yüksek	M2	M4	M1/M2	M2	M1	M1
		En düşük	M4	M2	M4	M4	M4	M4
	56+	En yüksek	M2	M1	M3	M2	M2	M2
		En düşük	M1	M2	M4	M4	M4	M4

Çizelge 4.6'ya göre;

- Yapı bileşeni görselleri arasından Y1 kodlu görsele 56 ve yukarısı yaş grubu mekânsal algılama açısından tarihi dokuyla bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor olarak algılamış ve en yüksek değerde değerlendirmiş. Ancak Y1 kodlu görsel aynı mekan algılama durumu bakımdan 18-25, 26-35 ve 46-55 yaş grupları arasında kimliği yansıtmadığı belirtilmiş. Dolayısıyla belirtilen yaş grupları görseli en düşük değerde değerlendirilmiştir,
- Y3 kodlu görsel 56 ve yukarısı yaş grubu hariç ankete katılan tüm katılımcılar için mekânsal algılama açısından tarihi doku ile bütünleşmemekle birlikte özellikleri tarihi doku kimliğini yansıtıyor olarak algılanmış ve en yüksek değerde değerlendirilmiştir,
- Y2 kodlu görsel 56 ve yukarısı yaş grubu hariç ankete katılan tüm katılımcılar için mekânsal algılama açısından kullanıcı üzerinde olumlu etki bırakıyor ve koruma isteği oluşturuyor olarak algılanmış ve en yüksek değerde değerlendirilmiştir,
- Y5 kodlu görsel ankete katılan tüm katılımcılar tarafından hem kimlik özellikleri ile tarihi dokuyla bütünleşik olmadığı hem de zihinsel haritada biçim, renk ve cephe özellikleri açısından yer etmediği yönünde algılanmış. Bu nedenle de en düşük değerde değerlendirilmiştir (Ek 7).
- Avlu-bahçe bileşeni görselleri arasından AB2 kodlu görsel tüm yaş grubu katılımcıları için kimlik özellikleri açısından tarihi dokuyla bütünleşik olarak belirtmiş ve en yüksek değerde değerlendirmiştir. Aynı mekan algılama durumu bakımından tüm katılımcılar AB4 kodlu görseli tarihi dokuyla bütünleşik olmadığı şeklinde algılamış ve en düşük değerde değerlendirmiştir.
- AB5 kodlu görsel, 18-25 yaş grubu hariç tüm katılımcılar arasında insan ölçeğinde ve kolay algılanır olarak değerlendirmiş, bu doğrultuda görsel en yüksek değerde değerlendirilmiştir,
- AB3 kodlu görsel ankete katılan tüm katılımcılar için karmaşık ve zor algılanır olarak değerlendirmiş ve bu nedenle en düşük değer verilmiştir (Ek 8).
- Sokak bileşeni görselleri arasından S3 kodlu görsel tüm yaş grubu katılımcıları

için kimlik özellikleri açısından tarihi dokuyla bütünleşik ve biçim, renk, dış cephe özellikleri açısından zihinsel hafızada yer eder şeklinde algıladığından en yüksek değerde değerlendirilmiştir.

- S4 kodlu görsel tüm katılımcılar arasında karmaşık, zor algılanır ve insan ölçeğinde olmadığı şeklinde algılandığından en düşük değerde değerlendirilmiştir.
- S2 kodlu görseli ankete katılan 46-55 yaş grubu hariç diğer tüm katılımcılar işlev açısından günümüz kullanıcı gereksinimlerini karşılıyor olarak algılamış ve en yüksek değerde değerlendirmiştir (Ek 9).
- Meydan bileşeni görselleri arasından M4 kodlu görsel neredeyse tüm mekânsal algı durumları kapsamında ankete katılan katılımcılar tarafından en düşük değerde değerlendirilmiştir.
- M2 kodlu görsel ankete katılan tüm katılımcılar arasında özellikleri açısından zihinsel haritada yer etmesi bakımından en yüksek değerde değerlendirilmiştir (Ek 10).

4.1.2.3. Öğrenim özelliğine göre kentsel mekân bileşenlerinin algılanma durumu

Kullanıcıların öğrenim özelliklerine göre bileşenleri algılama durumu Ek 11, Ek 12, Ek 13 ve Ek 14'de verilmiştir. Eklerde belirtilen en yüksek ve en düşük değerler Çizelge 4.7'da özetlenmiştir.

Çizelge 4.7. Öğrenim durumlarına göre bileşenlerin algılanma durumu

			Mekan Algılama Durumu					
Kentsel Mekan Bileşenleri			**Kimlik Özellikleri Açısından…**	**Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte…**	**İşlev Açısından…**	**Zihinsel Haritada (Hafızada)…**	**Karmaşıklıktan Uzak…**	**Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki…**
YAPI	**İlkokul**	**En yüksek**	Y1	Y3	Y2	Y3	Y1	Y2
		En düşük	Y5	Y1	Y3	Y5	Y3	Y5
	Ortaokul	**En yüksek**	Y1	Y3	Y2	Y3	Y1	Y2
		En düşük	Y5	Y2	Y3	Y5	Y3	Y4/Y5
	Lise	**En yüksek**	Y1	Y3	Y2	Y3	Y1	Y2
		En düşük	Y5	Y1	Y3	Y5	Y3	Y4
	Ön lisans	**En yüksek**	Y2	Y4	Y2	Y3	Y5	Y2
		En düşük	Y5	Y2	Y4	Y5	Y3	Y4
	Lisans	**En yüksek**	Y1	Y4	Y5	Y3	Y1/Y5	Y2
		En düşük	Y5	Y1	Y3	Y5	Y3	Y1
	Y.Lisans	**En yüksek**	Y1	Y2	Y2	Y2	Y5	Y1/Y2
		En düşük	Y5	Y4	Y3	Y5	Y2	Y4
AVLU-BAHÇE	**İlkokul**	**En yüksek**	AB2	AB4	AB3	AB2	AB4/AB5	AB3
		En düşük	AB4	AB1	AB4	AB4	AB3	AB4
	Ortaokul	**En yüksek**	AB2	AB4	AB3	AB3	AB4	AB2/AB3
		En düşük	AB4	AB2	AB2	AB4	AB3	AB4
	Lise	**En yüksek**	AB2	AB4	AB3	AB2	AB5	AB3
		En düşük	AB4	AB2	AB1	AB4	AB3	AB4
	Ön lisans	**En yüksek**	AB2	AB5	AB3	AB3	AB4	AB2/AB3
		En düşük	AB4	AB2	AB1	AB4	AB3	AB4
	Lisans	**En yüksek**	AB2	AB5	AB3	AB3	AB5	AB3
		En düşük	AB4	AB2	AB1	AB4	AB3	AB4
	Y.Lisans	**En yüksek**	AB2	AB4	AB2	AB3	AB5	AB2/AB3
		En düşük	AB4	AB3	AB3	AB1	AB3	AB4
SOKAK	**İlkokul**	**En yüksek**	S3	S4	S1	S3	S2/S3	S1/S2
		En düşük	S4	S3	S5	S1	S4	S4
	Ortaokul	**En yüksek**	S3	S2	S1	S3	S2	S2
		En düşük	S1	S3	S4	S1	S4	S4/S5

Çizelge 4.7. (Devamı) Öğrenim durumlarına göre bileşenlerin algılanma durumu

Kentsel Mekan Bileşenleri			Mekan Algılama Durumu					
			Kimlik Özellikleri Açısından …	**Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte…**	**İşlev Açısından …**	**Zihinsel Haritada (Hafızada) …**	**Karmaşıklıktan Uzak…**	**Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki…**
	Lise	**En yüksek**	S3	S5	S2	S3	S3	S2
		En düşük	S5	S3	S5	S1	S4	S4/S5
	Ön lisans	**En yüksek**	S3	S5	S1	S3	S2	S2
		En düşük	S5	S2	S4	S1	S4	S4
	Lisans	**En yüksek**	S2	S5	S1	S3	S3	S2
		En düşük	S5	S2	S4	S1	S4	S5
	Y.Lisans	**En yüksek**	S1/S2/S3	S3/S4	S1	S3	S1/S4	S2/S3
		En düşük	S4	S2	S4/S5	S1	S2	S4/S5
MEYDAN	**İlkokul**	**En yüksek**	M2	M1	M3	M2	M4	M2
		En düşük	M4	M2	M4	M4	M2	M4
	Ortaokul	**En yüksek**	M22	M4	M3	M2	M4	M1
		En düşük	M4	M2	M1	M4	M2	M4
	Lise	**En yüksek**	M2	M4	M1	M2	M4	M1
		En düşük	M4	M2	M4	M4	M2	M4
	Ön lisans	**En yüksek**	M2	M3	M1	M2	M4	M2
		En düşük	M4	M2	M4	M4	M2	M4
	Lisans	**En yüksek**	M2	M3	M1/M3	M2	M4	M1
		En düşük	M4	M2	M4	M4	M1	M4
	Y.Lisans	**En yüksek**	M1/M2	M1/M2/M3	M3	M1/M2/M3	M3/M4	M1/M2
		En düşük	M3	M5	M4/M5	M4/M5	M1	M4

Çizelge 4.7'ye göre;

- Yapı bileşeni görselleri arasından Y1 kodlu görsel neredeyse tüm katılımcılar açısından kimlik bakımından tarihi dokuyla bütünleşik olarak belirtilmiştir. Bu kapsamda en yüksek değerde değerlendirilmiştir.
- Ön lisans öğrenim durumu dışındaki öğrenim durumuna sahip tüm katılımcılar kimlik özellikleri bakımından tarihi dokuyla bütünleşik olarak YI kodlu görseli en yüksek değerde belirlerken aynı mekânsal durum bakımından tarihi dokuyla bütünleşik olmayan Y5 kodlu görseli belirlemişlerdir. Dolayısıyla katılımcılar bu görsele en düşük değeri atamıştır (Ek 11).
- Avlu-bahçe bileşeni görselleri arasından AB2 kodlu görsel kimlik özellikleri açısından tüm katılımcılar için en yüksek değerde değerlendirilmiştir (Ek 12).
- Sokak bileşeni görselleri arasından S1 kodlu görselin lisede öğrenim gören katılımcılar dışındaki tüm katılımcılar için görselin işlev açısından kullanıcı gereksinimini yüksek oranda karşıladığı belirlenmiştir (Ek 13).
- Meydan bileşeni arasındaki görsellerden M4 kodlu görsel tüm öğrenim grupları açısından kullanıcı üzerinde olumlu etki bırakmadığı şeklinde algılandığından en düşük değerde değerlendirilmiştir.
- Tüm öğrenim durumları arasında M2 kodlu görsel özellikleri bakımından zihinsel hafızada yer ettiği belirtilirken M4 kodlu görselin ise zihinsel haritada yer etmediği belirtilmiştir (Ek 14).

4.1.2.4. Mesleklere göre kentsel mekân bileşenlerinin algılanma durumu

Kullanıcıların mesleklerine göre bileşenleri algılama durumları Ek 15, Ek 16, Ek 17 ve Ek 18'de verilmiştir. Eklerde belirtilen en yüksek ve en düşük değerler Çizelge 4.8'da özetlenmiştir.

Çizelge 4.8. Meslek özelliğine göre bileşenlerin algılanma durumları

Kentsel Mekan Bileşenleri			Mekan Algılama Durumu					
			Kimlik Özellikleri Açısından…	Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte…	İşlev Açısından…	Zihinsel Haritada (Hafızada)…	Karmaşıklıktan Uzak…	Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki…
YAPI	Memur	En yüksek	Y2	Y4	Y2/Y5	Y3	Y5	Y2
		En düşük	Y4	Y2	Y3	Y5	Y3	Y5
	İşçi	En yüksek	Y1	Y3	Y2	Y3	Y5	Y1/Y2
		En düşük	Y5	Y1	Y4	Y5	Y3	Y4/Y5
	Serbest Meslek	En yüksek	Y1	Y3/Y4	Y2	Y3	Y1/Y5	Y2
		En düşük	Y5	Y1	Y3/Y4	Y5	Y3	Y4
	Esnaf	En yüksek	Y1/Y2	Y3	Y5	Y3	Y1	Y2
		En düşük	Y5	Y2	Y3	Y5	Y3	Y5
	Öğrenci	En yüksek	Y2	Y3	Y2	Y3	Y1	Y2
		En düşük	Y5	Y5	Y4	Y5	Y3	Y4
	Çalışmıyorum	En yüksek	Y1	Y4	Y5	Y3	Y1	Y2
		En düşük	Y5	Y1	Y3/Y4	Y5	Y3	Y4
	Emekli	En yüksek	Y2	Y1/Y2	Y2/Y5	Y3	Y1	Y1
		En düşük	Y5	Y4	Y4	Y5	Y3	Y3/Y5
AVLU-BAHÇE	Memur	En yüksek	AB2	AB4	AB3	AB3	AB5	AB3
		En düşük	AB4	AB3	AB1	AB4	AB4	AB4
	İşçi	En yüksek	AB2	AB4	AB3	AB3	AB4	AB3
		En düşük	AB4	AB2	AB1	AB4	AB3	AB4
	Serbest Meslek	En yüksek	AB2	AB4	AB3	AB3	AB5	AB3
		En düşük	AB2	AB2	AB1	AB4	AB3	AB4
	Esnaf	En yüksek	AB4	AB5	AB3	AB3	AB5	AB3
		En düşük	AB2	AB2	AB1	AB4	AB3	AB4
	Öğrenci	En yüksek	AB4	AB5	AB3	AB3	AB5	AB3
		En düşük	AB2	AB2	AB1	AB4	AB3	AB4
	Çalışmıyorum	En yüksek	AB4	AB5	AB3	AB3	AB4	AB3
		En düşük	AB2	AB2	AB2	AB4	AB3	AB4
	Emekli	En yüksek	AB4	AB4	AB5	AB2	AB4	AB1/AB5
		En düşük	AB2	AB2	AB2	AB4	AB3	AB4

Çizelge 4.8. (Devamı) Meslek özelliğine göre bileşenlerin algılanma durumları

Kentsel Mekan Bileşenleri			Mekan Algılama Durumu					
			Kimlik Özellikleri Açısından…	Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte…	İşlev Açısından…	Zihinsel Haritada (Hafızada)…	Karmaşıklıktan Uzak…	Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki…
SOKAK	Memur	En yüksek	S3	S5	S2	S3	S1	S2
		En düşük	S5	S3	S5	S1	S5	S5
	İşçi	En yüksek	S2	S4	S1	S3	S2	S2
		En düşük	S5	S2	S5	S1	S4	S4
	Serbest Meslek	En yüksek	S3	S4/S5	S1/S2	S3	S3	S2
		En düşük	S5	S3	S5	S1	S4/S5	S4
	Esnaf	En yüksek	S3	S4/S5	S1/S3	S3	S2	S2
		En düşük	S4	S3	S4	S1	S4	S5
	Öğrenci	En yüksek	S3	S5	S1	S3	S2	S2
		En düşük	S5	S3	S4	S1	S4	S5
	Çalışmıyorum	En yüksek	S3	S5	S2	S3	S3	S2
		En düşük	S4/S5	S3	S4/S5	S1	S4	S4
	Emekli	En yüksek	S3	S4/S5	S1	S3	S2	S3
		En düşük	S5	S3	S3	S1	S5	S4
MEYDAN	Memur	En yüksek	M2	M3/M4	M3	M2	M4	M1
		En düşük	M4	M2	M4	M4	M1	M4
	İşçi	En yüksek	M2	M3/M4	M1	M2	M4	M1
		En düşük	M4	M2	M4	M4	M2	M4
	Serbest Meslek	En yüksek	M2	M3	M1	M2	M4	M1
		En düşük	M4	M2	M4	M4	M1	M4
	Esnaf	En yüksek	M2	M4	M3	M2	M5	M1
		En düşük	M4	M2	M4	M4	M1	M4
	Öğrenci	En yüksek	M2	M3	M1	M2	M4	M2
		En düşük	M3	M2	M4	M4	M1	M4
	Çalışmıyorum	En yüksek	M2	M1/M4	M3	M2	M4	M2
		En düşük	M4	M2	M4	M4	M1	M4
	Emekli	En yüksek	M2	M1	M2	M2	M4	M2
		En düşük	M3	M2	M5	M4	M1	M4

Çizelge 4.8'e göre;

- Katılımcılardan esnaf ve serbest meslek sahibi olanların yapı bileşenlerini algılama durumlarının paralel olduğu anlaşılmaktadır (Ek 15)
- Avlu-bahçe bileşeni görselleri arasından AB3 kodlu görselin özellikleri bakımından yüksek oranda zihinsel hafızada kaldığı şeklinde algılanmıştır (Ek 16),
- Sokak bileşeni görselleri arasından S3 kodlu görselin özellikleri bakımından yüksek oranda zihinsel hafızada kaldığı şeklinde algılanmıştır (Ek 17),
- Meydan görselleri arasından M2 nolu görselin tüm meslek grupları arasında kimlik özellikleri bakımından tarihi dokuya bütünleşik olarak algılanmıştır (Ek 18).

4.1.2.5. Medeni duruma göre kentsel mekân bileşenlerinin algılanma durumu

Kullanıcıların medeni durumlarına göre bileşenleri algılama durumları Ek 19, Ek 20, Ek 21 ve Ek 22'de verilmiştir. Eklerde belirtilen en yüksek ve en düşük değerler Çizelge 4.9'da özetlenmiştir.

Çizelge 4.9. Medeni durumlarına göre bileşenlerin algılanma durumu

			Mekan Algılama Durumu					
Kentsel Mekan Bileşenleri			**Kimlik Özellikleri Açısından…**	**Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte…**	**İşlev Açısından…**	**Zihinsel Haritada (Hafızada)…**	**Karmaşıklıktan Uzak…**	**Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki…**
YAPI	**EVLİ**	**En Yüksek**	Y1	Y3	Y5	Y3	Y1	Y2
		En Düşük	Y5	Y1	Y3	Y5	Y3	Y5
	BEKÂR	**En Yüksek**	Y1	Y3	Y2	Y3	Y1	Y2
		En Düşük	Y5	Y1	Y4	Y5	Y3	Y4
AVLU-BAHÇE	**EVLİ**	**En Yüksek**	AB2	AB4	AB3	AB3	AB5	AB3
		En Düşük	AB4	AB2	AB1	AB4	AB3	AB4
	BEKÂR	**En Yüksek**	AB2	AB5	AB3	AB3	AB4	AB3
		En Düşük	AB4	AB2	AB1	AB4	AB3	AB4
SOKAK	**EVLİ**	**En Yüksek**	S3	S5	S1	S3	S3	S2
		En Düşük	S5	S3	S4	S1	S4	S5
	BEKÂR	**En Yüksek**	S3	S5	S1	S3	S1	S2
		En Düşük	S5	S3	S4	S1	S4	S4
MEYDAN	**EVLİ**	**En Yüksek**	M2	M3	M3	M2	M4	M1
		En Düşük	M4	M2	M4	M4	M1	M4
	BEKÂR	**En Yüksek**	M2	M3	M3	M2	M4	M1
		En Düşük	M4	M2	M4	M4	M1	M4

Çizelge 4.9'a göre;

- Yapı görselleri arasından Y1 kodlu görselin kimlik özellikleri açısından algılanma durumunun medeni duruma göre değişmediği anlaşılmaktadır (Ek 19).
- Avlu-bahçe görselleri arasından AB2 kodlu görselin kimlik özellikleri açısından algılanma durumunun medeni duruma göre değişmediği anlaşılmaktadır (Ek 20).
- Sokak bileşenine ait görseller arasından S4 kodlu görselin hem evli hem de bekar kullanıcılar tarafından işlev açısından kullanıcı gereksinimlerini karşılamadığı yönünde algılanmıştır (Ek 21).
- Medeni duruma göre algılanma durumunun farklılık göstermediği, aynı meydan görselini en yüksek veya en düşük olarak aynı şekilde değerlendirdikleri anlaşılmaktadır (Ek 22).

4.1.2.6. İkamet durumuna göre kentsel mekân bileşenlerinin algılanma durumu

Kullanıcıların ikamet durumlarına göre bileşenleri algılama durumları Ek 23, Ek 24, Ek 25 ve Ek 26'da verilmiştir. Eklerde belirtilen en yüksek ve en düşük değerler Çizelge 4.10'da özetlenmiştir.

Çizelge 4.10. İkamet durumlarına göre bileşenlerin algılanma durumu

Kentsel Mekan Bileşenleri			Mekan Algılama Durumu					
			Kimlik Özellikleri Açısından…	Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte…	İşlev Açısından…	Zihinsel Haritada (Hafızada)…	Karmaşıklıktan Uzak…	Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki…
YAPI	Antakya'yı tanımıyorum	En yüksek	Y1	Y3/Y5	Y5	Y2	Y3	Y1
		En düşük	Y5	Y1	Y1	Y5	Y1	Y5
	Antakya'yı tanıyorum	En yüksek	Y1	Y3	Y2	Y3	Y1	Y2
		En düşük	Y5	Y4	Y3	Y5	Y3	Y4
	5 yıldan az	En yüksek	Y1	Y4	Y2	Y3	Y1	Y2
		En düşük	Y5	Y1	Y4	Y5	Y3	Y5
	5-15 yıl	En yüksek	Y1	Y3	Y2	Y3	Y5	Y2
		En düşük	Y5	Y5	Y4	Y5	Y3	Y4
	15+	En yüksek	Y2	Y4	Y2	Y3	Y1	Y2
		En düşük	Y5	Y2	Y4	Y5	Y3	Y4/Y5
AVLU-BAHÇE	Antakya'yı tanımıyorum	En yüksek	AB3	AB5	AB5	AB1/AB3	AB2/AB4/AB5	AB3
		En düşük	AB5	AB3	AB3	AB2/AB4/AB5	AB1/AB3	AB5
	Antakya'yı tanıyorum	En yüksek	AB2	AB4	AB3	AB3	AB4	AB3
		En düşük	AB5	AB2	AB2	AB5	AB3	AB5
	5 yıldan az	En yüksek	AB2	AB1/AB3/AB4/AB5	AB5	AB3	AB4	AB3/AB4
		En düşük	AB5	AB2	AB1	AB5	AB3	AB5
	5-15 yıl	En yüksek	AB2	AB4	AB3	AB2	AB4	AB2/AB3
		En düşük	AB5	AB2	AB1	AB5	AB3	AB5
	15+	En yüksek	AB2	AB4	AB3	AB3	AB5	AB3
		En düşük	AB5	AB2	AB1	AB5	AB3	AB5
SOKAK	Antakya'yı tanımıyorum	En yüksek	S1	S5	S4	S5	S2/S4/S5	S1
		En düşük	S4	S1	S3	S2	S3	S5
	Antakya'yı tanıyorum	En yüksek	S3	S5	S2	S3	S2	S2
		En düşük	S5	S3	S4	S5	S4/S5	S4/S5
	5 yıldan az	En yüksek	S3	S5	S1/S3	S3	S1/S2	S2
		En düşük	S5	S3	S4	S1	S4/S5	S4/S5
	5-15 yıl	En yüksek	S2	S5	S1	S2	S1/S3	S2
		En düşük	S5	S2	S4	S1	S4/S5	S5
	15+	En yüksek	S3	S4/S5	S1	S3	S3	S2
		En düşük	S5	S3	S4/S5	S1	S4	S4
MEYDAN	Antakya'yı tanımıyorum	En yüksek	M2	M3	M4/M5	M2	M3/M4	M5
		En düşük	M3	M5	M1/M2/M3	M1/M5	M1	M2
	Antakya'yı tanıyorum	En yüksek	M2	M4	M3	M2	M4	M1
		En düşük	M4	M2	M5	M4	M2	M5
	5 yıldan az	En yüksek	M2	M1/M3	M3	M2	M1	M1
		En düşük	M3	M2/M5	M1	M3	M4	M5
	5-15 yıl	En yüksek	M2	M4	M1	M2	M3/M4/M5	M1
		En düşük	M4	M2	M4	M4	M2	M4
	15+	En yüksek	M2	M3	M1	M2	M1/M2	M1/M2
		En düşük	M4	M2	M4	M4	M4	M4

Çizelge 4.10'a göre;

- Yapı bileşeni görselleri arasından Y5 kodlu görsel sadece 5-15 yıldır Antakya'da yaşayan katılımcılar tarafından en yüksek değerde değerlendirilmiştir. Bu katılımcı grubu görseli mekân algılaması bakımından karmaşıklıktan uzak kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde olarak algılanmıştır.
- Y5 kodlu görsel tüm katılımcılar tarafından kimlik özellikleri açısından tarihi doku ile birleşmemiş ve biçim, renk ve cephe özellikleri ile zihinsel haritada yer etmemiş şeklinde algılandığı anlaşılmaktadır. Bu bakımdan görsel her iki mekânsal algı durumu açısından en düşük değerde değerlendirilmiştir.
- Antakya kentinde 15 yıldan fazla yaşayan katılımcıların oluşturduğu grup en yüksek değerde Y1 kodlu görseli karmaşıklıktan uzak, kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde olarak değerlendirirken aynı grup aynı mekân algılama durumu bakımından Y3 kodlu görseli en düşük oranda değerlendirmiştir. Antakya'da yaşamayan katılımcıların oluşturduğu grubun ise aynı mekân algılama durumu bakımından değerlendirmeleri kentte 15 yıldan fazla yaşayan katılımcı grubun tam tersi yönde olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum kentsel mekân bileşenlerinin mekânsal algılama oranının Antakya kentinde ikamet etme süresine göre değişebileceğini göstermektedir (Ek 23).
- Avlu-bahçe bileşeni görselleri arasından AB5 kodlu görsel tüm katılımcılar tarafından kimlik açısından tarihi dokuyla bütünleşik olmadığı, kullanıcı üzerinde olumlu etki bırakmadığı ve özellikleri bakımından zihinsel haritada yer etmediği şeklinde değerlendirilmiştir. Görsel bu değerlendirme ile 6 mekânsal algılanma durumunun 3 tanesinden tüm katılımcılar tarafından algı oranı en düşük olarak belirlenmiştir.
- AB3 kodlu görsel tüm katılımcılar tarafından en düşük oranda karmaşık ve zor algılanır olarak değerlendirilirken en yüksek oranda kullanıcı üzerinde olumlu etki bıraktığı yönünde değerlendirilmiştir (Ek 24).
- Sokak bileşeni görselleri arasından S2 kodlu görsel Antakya'da yaşamayan katılımcılar dışında tüm katılımcılar tarafından en yüksek oranda kullanıcı üzerinde olumlu etki bıraktığı şeklinde değerlendirilmiştir.
- Tüm katılımcılar tarafından S5 kodlu görsel en yüksek oranda tarihi doku kimliğini yansıttığı yönünde değerlendirilmiştir (Ek 25).

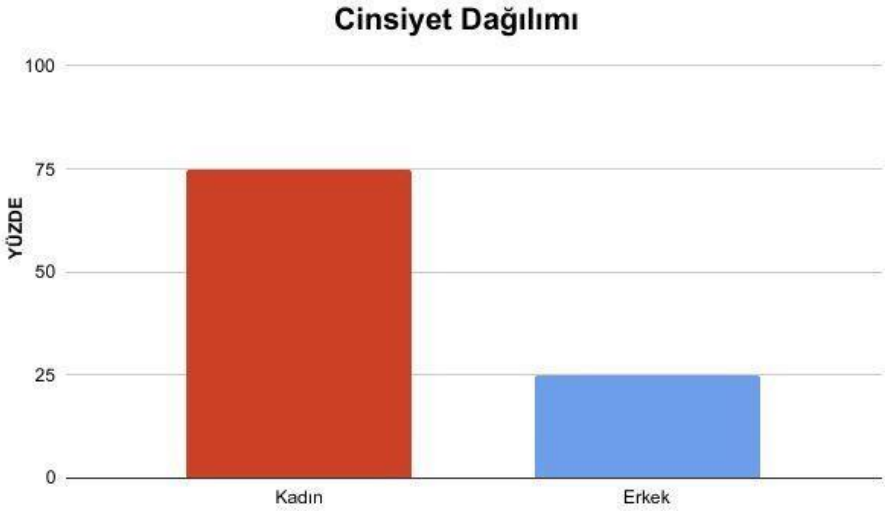
- Meydan bileşeni görselleri arasından M3 kodlu görsel Antakya kentinde 15 yıldan fazla, 5 yıldan az ve kentte yaşamamış katılımcı gruplarının tamamı tarafından en yüksek değerde tarihi doku kimliğini yansıttığı yönünde algılanmıştır. Bu durum görselin meydan kimliğini koruduğu yönünde değerlendirilebilir. (Ek 26).

4.2. Uzman Anketine İlişkin Bulgular

4.2.1. Kişisel özelliklere ilişkin bulgular

4.2.1.1. Cinsiyete göre dağılım

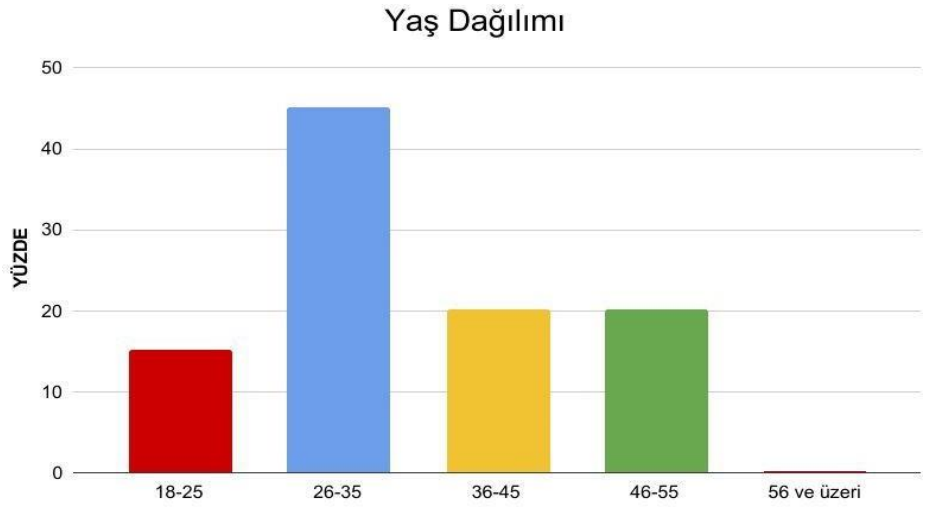
Ankete katılan uzman grubunun cinsiyet özelliklerine göre dağılımı Şekil 4.11'de verilmiştir. Şekil 4.11'e göre uzman grubun % 75'ini kadınlar, % 25'ini ise erkekler oluşturmaktadır.

Şekil 4.11. Cinsiyete göre dağılım

4.2.1.2. Yaş gruplarına göre dağılım

Ankete katılan uzmanların yaş gruplarına göre dağılımları Şekil 4.12'de verilmiştir. Şekil 4.12'ye göre uzman grubun % 15'i 18-25 yaş grubu, % 45'i 26-35 yaş grubu, %20'si 36-45 yaş grubu, %20'si 46-55 yaş grubundan oluşmaktadır. 56 yaş ve üzeri yaş grubuna sahip uzman ankete katılmamıştır.

Şekil 4.12. Yaş gruplarına göre dağılım

4.2.1.3. Öğrenim durumlarına göre dağılım

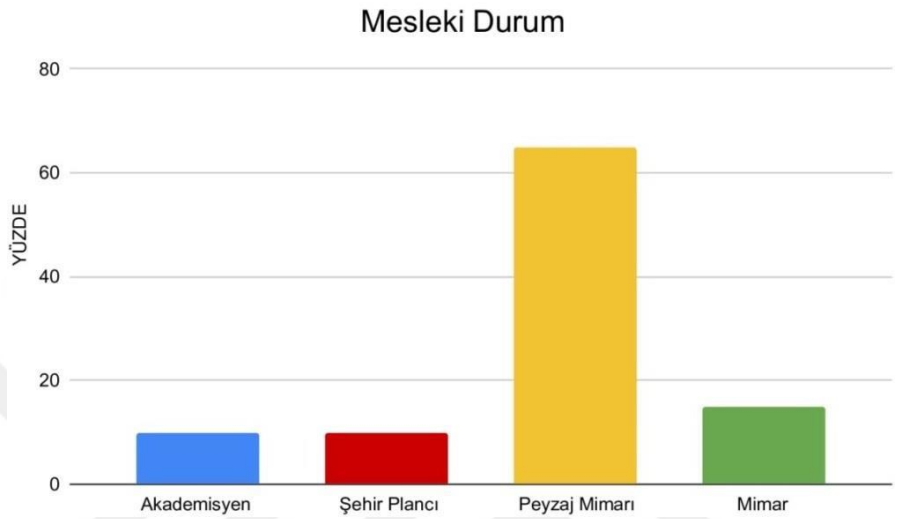
Ankete katılan uzmanların öğrenim durumlarına göre dağılımları Şekil 4.13'te verilmiştir. Şekil 4.13'e göre uzmanların % 85'i lisans, % 15'i ise yüksek lisans mezunudur.

Şekil 4.13. Öğrenim durumlarına göre dağılım

4.2.1.4. Mesleki durumlarına göre dağılım

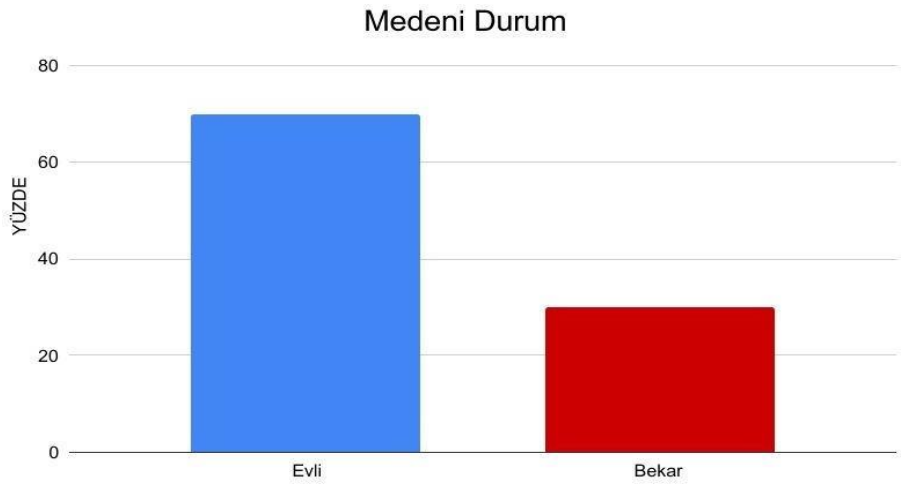
Ankete katılan uzmanların mesleki durumları incelendiğinde uzmanların %10'unun akademisyenlerden, % 10'unun Şehir ve Bölge Plancılardan, % 65'inin Peyzaj Mimarlarından ve % 15'inin ise Mimarlardan oluştuğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.14).

Şekil 4.14. Mesleki durumlarına göre dağılım

4.2.1.5. Medeni durumlarına göre dağılım

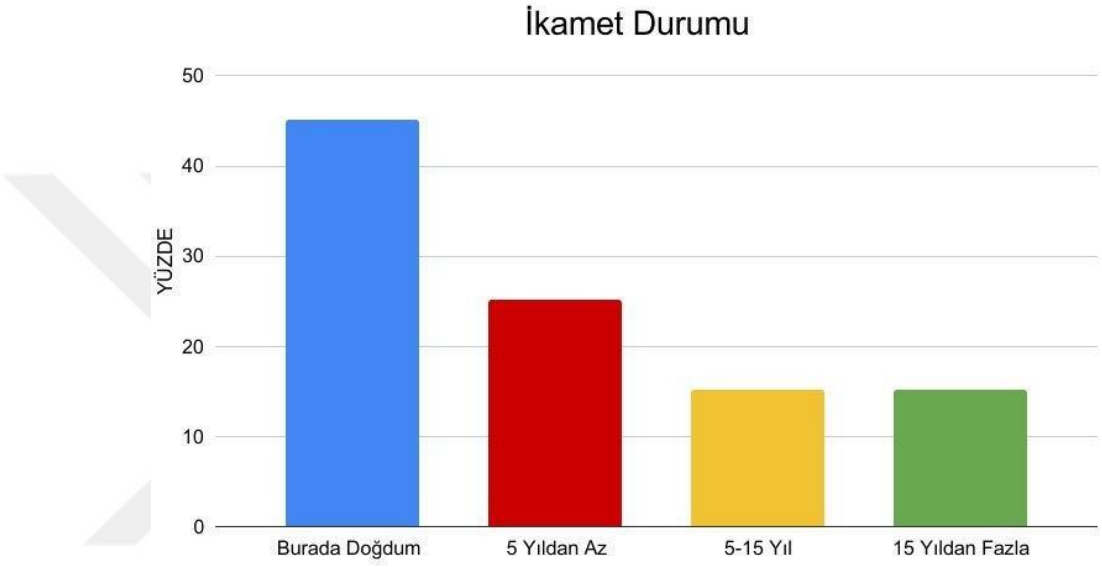
Ankete katılan uzmanların medeni durumlarına göre dağılımları Şekil 4.15'de verilmiştir. Buna göre uzmanların % 70'i evli, % 30'u ise bekârdır.

Şekil 4.15. Medeni durumlarına göre dağılım

4.2.1.6. İkamet durumlarına göre dağılım

Ankete katılan uzmanların ikamet durumlarına göre dağılımları incelendiğinde uzmanların % 45'ini Antakya'da doğmuş olanlar, % 25'ini 5 yıldan az bir süre kentte bulunmuş olan uzmanlar, % 15'ini 5-15 yıl arasında kentte yaşamış olanlar ve % 15'ini ise 15 yıldan fazla süre kentte yaşıyor olan uzmanların oluşturduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.16).

Şekil 4.16. İkamet durumlarına göre dağılım

4.2.2. Uzman anketinin değerlendirilmesine ilişkin bulgular

Uzmanların mekânsal algılamadaki değerlendirmeleri yapı, avlu-bahçe, sokak ve meydan başlıkları altında verilmiştir.

4.2.2.1. Yapı görsellerine ilişkin bulgular

Y1 kodlu görsel "güçlü" tanımlı ve kolay algılanır (%45), durgun (%40), renksiz/soluk (%40), mekânsal bütünlük sergiliyor (%50), çevre ve doğayla uyumlu (%40), tarihsel ve kültürel miras korunmuş (% 60) olarak belirlenmiştir. Y1 kodlu görsel için yapılan değerlendirmeler ağırlıklı olarak pozitif yöndedir (Ek 27).

Y2 kodlu görselin değerlendirme sonucuna göre ''güçlü'' tanımlı ve kolay algılanır (%70), toplu/düzenli (%70), ilgi çekici (%60), devingen (%40), canlandırıcı-

coşku verici (%40), rahatlık verici (%65), yüreklendirici (%40), içten/sıcak (%65),

uyumlu/sağlıklı (%50), tutarlı (%40), mekânsal bütünlük sergiliyor (%70), çevre ve doğayla uyumlu (%70), sürdürülebilirlik anlayışı yansıtıyor (%65), güzelduyu etkin (%75),tarihsel ve kültürel miras korunmuş (%85), kültürel çeşitlilik sağlıyor (%55) olarak belirlenmiştir. Y2 kodlu görseli bu değerlendirmelere göre görsel algılanması pozitif yöndedir (Ek 28).

Y3 kodlu görsel ise ‘‘orta’’ devingen/hareketli (%40), rahatsız edici (%40), renkli/canlı (%45),çevre ve doğadan kopuk (%50), ‘‘zayıf’’ aydınlık (%45) olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre uzmanlar Y3 kodlu görseli hem pozitif hem de negatif eşit yönde değerlendirdiği anlaşılmaktadır (Ek 29).

Y4 kodlu görselin değerlendirme sonucu ‘‘güçlü’’ dağınık/düzensiz (%70), sıkıcı (%40), durgun (%45), uyuşukluk etkisi oluşturucu (%55), rahatsız edici (%70),

karanlık (%55), ürpertici/korkutucu (%65), renksiz/soluk (%40), çevre ve doğadan kopuk (%40), sürdürülebilirlikten uzak (%45), güzelduyudan uzak (%70), tarihsel ve kültürel miras korunmamış (%40) olarak belirlenmiştir. Derecelendirme çizelgesine göre değerlendirmeler ağırlıklı olarak negatif yöndedir (Ek 30).

Y5 kodlu görselin değerlendirme sonucu ‘‘güçlü’’ sıkıcı (%70), durgun (%70), uyuşukluk etkisi oluşturucu (%50), sıradan/alışılmış (%55), renksiz/soluk (%60), güzelduyudan uzak (%55), kültürel çeşitlilikten yoksun (% 60), ‘‘orta’’ rahatsız edici (%45), uyumsuz/sağlıksız (%40), ‘‘zayıf’’ dağınık/düzensiz (%40) olarak belirlenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde değerlendirmeler çoğunlukla negatif yönde olduğu anlaşılmaktadır (Ek 31).

4.2.2.2. Avlu-Bahçe görsellerine ilişkin bulgular

AB1 kodlu görsele ait anket sonuçları ‘‘güçlü’’ kültürel çeşitlilik sergiliyor (% 40), ‘‘orta’’ tanımlı ve kolay algılanır (% 40), dağınık/düzensiz (% 40), rahatsız edici (% 40), uyumlu/sağlıklı (% 40), tutarlı/uyumlu (% 40), mekânsal bütünlük sergiliyor (% 40), ‘‘zayıf’’ ilgi çekici (% 40), devingen (% 40), canlandırıcı-coşku verici (% 45),yüreklendirici (% 45), renkli/canlı (% 40), sürdürülebilirlik anlayışı yansıtıyor (% 50), güzel duyu etkin (% 40) olarak belirlenmiştir. AB1 kodlu görsel bu sonuçlar doğrultusunda hem kararsız hem de pozitif yönde değerlendirilmiştir (Ek 32).

AB2 kodlu görselin sonuçları ‘‘güçlü’’ ilgi çekici (% 55), mekânsal bütünlük sergiliyor (% 50), tarihsel ve kültürel miras korunmuş (% 55), ‘‘orta’’ tanımlı ve kolay

algılanır (% 45), toplu / düzenli (% 55), devingen/hareketli (% 45), canlandırıcı- coşku verici (% 85), rahatlık verici (% 40), aydınlık (% 45), yüreklendirici (% 40), içten / sıcak (% 40), sıra dışı / şaşırtıcı (% 40), renkli / canlı (% 50), uyumlu / sağlıklı (% 40), tutarlı / uyumlu (% 65), çevre ve doğayla uyumlu (% 45), sürdürülebilirlik anlayışı yansıtıyor (% 40), güzelduyu (estetik) etkin (% 55) olarak belirlenmiştir. Bu görsel için değerlendirmelerin tamamı pozitif yönde olduğu anlaşılmaktadır (Ek 33).

AB3 kodlu görselin sonuçları ‘‘güçlü’’ tanımlı ve kolay algılanır (% 80), toplu / düzenli (% 70), ilgi çekici (% 70), devingen (% 75), canlandırıcı (% 75), rahatlık verici (% 85), aydınlık (% 70), yüreklendirici (% 65), içten/sıcak (% 85), sıra dışı (%40), renkli (% 60), uyumlu (% 60), tutarlı (% 65), mekânsal bütünlük sergiliyor (%70), çevre ve doğayla uyumlu (% 80), sürdürülebilirlik anlayışı yansıtıyor (% 55), güzel duyu etkin (% 60) olarak belirlenmiştir. Sonuçlara göre değerlendirmelerin tamamı pozitif yöndedir (Ek 34).

AB4 kodlu görselin sonuçları ‘‘güçlü’’ tanımlı ve kolay algılanır (% 45), toplu/düzenli (% 60), ‘‘orta’’ aydınlık (% 40), içten/sıcak (% 40), uyumlu/sağlıklı (% 45) tutarlı/uyumlu (% 45), mekânsal bütünlük sergiliyor (% 45), çevre ve doğadan kopuk (% 45), ‘‘zayıf’’ rahatlık verici (% 40), sürdürülebilirlik anlayışı yansıtıyor (%45) olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre değerlendirmeler ağırlıklı olarak pozitif yöndedir (Ek 35).

AB5 kodlu görseli ‘‘güçlü’’ tanımlı ve kolay algılanır (% 80), toplu/düzenli (% 75), ilgi çekici (% 45), rahatlık verici (% 55), aydınlık (% 65), yüreklendirici (% 60), içten/sıcak (% 55), tutarlı/uyumlu (% 50), mekânsal bütünlük sergiliyor (% 50), çevre ve doğayla uyumlu (% 65), sürdürülebilirlik anlayışı yansıtıyor (% 75), güzel duyu etkin (%40), ‘‘orta’’ canlandırıcı-coşku verici (% 40), renkli/canlı (% 50), uyumlu/sağlıklı (%50) olarak değerlendirilmiştir. Bu sonuçlara göre uzmanlar görseli ağırlıklı olarak pozitif yönde olarak değerlendirmiştir (Ek 36).

4.2.2.3. Sokak görsellerine ilişkin bulgular

S1 kodlu görselin algılanma durumu ‘‘güçlü’’ toplu/düzenli (% 45), yüreklendirici (% 45), içten/sıcak (% 60), mekânsal bütünlük sergiliyor (% 65), çevre ve doğayla uyumlu (% 40), tarihi ve kültürel miras korunmuş (% 50), ‘‘orta’’ canlandırıcı-coşku verici (% 50), aydınlık (% 40), renkli/canlı (%60), uyumlu/sağlıklı (% 50), tutarlı/uyumlu

(% 55), sürdürülebilirlik anlayışı yansıtıyor (% 65), güzelduyu etkin (% 55), kültürel çeşitlilik sergiliyor (% 40) olarak belirlenmiştir. Bu sonuca göre değerlendirmelerin pozitif yönde olduğu anlaşılmaktadır (Ek 37).

S2 kodlu görselin uzmanlar tarafından algılanma durumu ‘‘güçlü’’ tanımlı ve kolay algılanır (% 80), toplu / düzenli (% 85), ilgi çekici (% 90), devingen (hareketli) (%75), canlandırıcı- coşku verici (% 75), rahatlık verici (% 55), aydınlık (% 55), yüreklendirici (% 60), içten / sıcak (% 65), sıra dışı / şaşırtıcı (% 75), renkli / canlı (%40), uyumlu / sağlıklı (% 55), tutarlı / uyumlu (% 50), mekânsal bütünlük sergiliyor (%65), çevre ve doğayla uyumlu (% 65), güzelduyu (estetik) etkin (% 65), tarihsel ve kültürel miras korunmuş (% 60), kültürel çeşitlilik sergiliyor (% 70) olarak belirlenmiştir. Buna göre algılanma durumu yüksek oranlarla pozitif yönde olarak değerlendirilebilir (Ek 38).

S3 kodlu görselin algılama durumu ‘‘güçlü’’ ilgi çekici (% 65), devingen/hareketli (%40), sıra dışı/şaşırtıcı (% 45), kültürel çeşitlilik sergiliyor (% 50),‘‘orta’’ tanımlı ve kolay algılanır (% 55), içten/sıcak (% 40), renkli/canlı (% 40), mekânsal bütünlük sergiliyor (% 50), tarihsel ve kültürel miras korunmuş (% 40),‘‘zayıf’’ rahatlık verici (%40), aydınlık (% 45), yüreklendirici (% 45), uyumlu/sağlıklı (% 45), çevre ve doğayla uyumlu (% 40) olarak belirlenmiştir. S3 kodlu görseli uzmanlar tarafından ağırlıklı olarak pozitif yönde değerlendirilmiştir (Ek 39).

S4 kodlu görselinin uzmanlar tarafından algılanma durumu ‘‘güçlü’’ ürpertici/korkutucu (% 40), güzelduyudan uzak (% 50), tanımlı ve kolay algılanır (% 40), karanlık (% 50), tutarsız/uyumsuz (% 55), kültürel çeşitlilik sergiliyor (% 40) olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre görselin negatif yönde değerlendirildiği anlaşılmaktadır (Ek 40).

S5 kodlu görselin uzmanlar tarafından algılama durumu ‘‘güçlü’’ uyuşukluk etkisi oluşturucu (% 40), rahatsız edici (% 50), ürpertici/korkutucu (% 45), sıradan/alışılmış (%50), renksiz/soluk (% 45), güzelduyudan uzak (% 55), ‘‘orta’’ durgun (% 40), karanlık (% 40), ‘‘zayıf’’ ise tutarlı /uyumlu (% 45) olarak belirlenmiştir. Buna göre görsel için negatif yönde bir değerlendirme yapıldığı anlaşılmaktadır (Ek 41).

4.2.2.4. Meydan görsellerine ilişkin bulgular

M1 kodlu görselin algılanma durumu ‘‘güçlü’’ tanımlı ve kolay algılanır (% 45), aydınlık (% 50), yüreklendirici (% 40), içten/sıcak (% 60), tutarlı/uyumlu (% 40),

‘‘orta’’ toplu/düzenli (% 40), canlandırıcı/coşku verici (% 40), rahatlık verici (% 45), sıradan (% 45), renkli (% 40), uyumlu/sağlıklı (% 40), mekânsal bütünlük sergiliyor (% 55), sürdürülebilirlik anlayışı yansıtıyor (% 50), güzelduyu etkin (% 50) olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre görsel uzmanlar tarafından ağırlıklı olarak pozitif yönde değerlendirilmiştir (Ek 42).

M2 kodlu görselin uzmanlar tarafından algılanma durumu ‘‘güçlü’’ tanımlı ve kolay algılanır (% 45), ilgi çekici (% 55), devingen (% 50), canlandırıcı (% 50), rahatlık verici (% 40), tarihsel ve kültürel miras korunmuş (% 40), ‘‘orta’’ içten/sıcak (% 40), sıra dışı/şaşırtıcı (% 55), renkli/canlı (% 50), tutarlı/uyumlu (% 40), mekânsal bütünlük sergiliyor (% 45), çevre ve doğayla uyumlu (% 40),güzelduyu etkin (% 50), kültürel çeşitlilik sergiliyor (% 60), ‘‘zayıf’’ sürdürülebilirlik anlayışı yansıtıyor (% 50) olarak belirlenmiştir. M2 kodlu görsel bu sonuçlara göre pozitif yönde değerlendirilmiştir (Ek 43).

M3 kodlu görselin uzmanlar tarafından algılanma durumu ‘‘güçlü’’ tanımlı ve kolay algılanır (% 45), aydınlık (% 45), güzelduyudan uzak (% 40), tarihsel ve kültürel miras korunmuş (% 40), ‘‘orta’’ uyumlu/sağlıklı (% 40), tutarlı/uyumlu (% 45) olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre görsel pozitif yönde değerlendirilmiştir (Ek 44).

M4 kodlu görselin uzmanlar tarafından algılanma durumu ‘‘orta’’ tanımlı ve kolay algılanabilir (% 60), toplu/düzenli (% 50), durgun (% 50), karanlık (% 40), ürpertici (% 65), yapay/soğuk (% 45), mekânsal bütünlük sergiliyor (% 40), tarihsel ve kültürel miras korunmuş (% 45), ‘‘zayıf’’ rahatlık verici (% 45), uyumlu/sağlıklı (%50), tutarlı (% 45) olarak belirlenmiştir. Buna göre ağırlıklı olarak kararsız ve negatif yönde bir değerlendirme yapılmıştır (Ek 45).

M5 kodlu görseli ‘‘ güçlü’’ tanımlı kolay algılanabilir (% 40), ilgi çekici (% 50), sıra dışı/şaşırtıcı (% 50), kültürel çeşitlilik sergiliyor (% 45), ‘‘orta’’ canlandırıcı/coşku verici (% 45), renksiz/soluk (% 45), tutarlı/uyumlu (% 60), mekânsal bütünlük sergiliyor (% 65), güzel duyu etkin (% 45), tarihsel ve kültürel miras korunmuş (% 45),

‘‘zayıf’’ rahatlık verici (% 45) ve sürdürülebilirlik anlayışı yansıtıyor (% 40) olarak değerlendirilmiştir. Buna göre pozitif yönde değerlendirildiği anlaşılmaktadır (Ek 46).

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışma kurgusunu, Antakya tarihi kent merkezindeki kentsel mekân bileşenlerinin kullanıcı ve uzman grupları tarafından görsel algı durumunun değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Bu kapsamda kullanıcı ve uzman gruplarına anket uygulaması yapılmıştır. Anket uygulaması değerlendirilmesi sonuçları ve bu kapsamda geliştirilen öneriler aşağıdaki gibi maddeler halinde özetlenebilir;

- Kullanıcıların "kimlik özellikleri açısından tarihi dokuyla bütünleşmiş" mekân algılama durumu bakımından en yüksek değeri alan mekân bileşenlerinin görselleri Şekil 5.1'de verilmiştir. Kullanıcıların bu bileşenlere en yüksek değer verme nedenleri olarak mekânlarda taş duvar, taş zemin döşeme malzemelerin kullanılması, avlu içerisinde bitkinin varlığı, sokağın ortasında akaç bulunması ve taş kemer, çeşme gibi tarihi dokunun kimlik özelliği taşıyan unsurları içermesi görülmektedir.

Şekil 5.1. Kimlik özelliği açısından en yüksek değer alan görseller

- Kullanıcıların "işlevsel açıdan günümüz kullanıcı gereksinimlerini karşılaması" mekân algılama durumu bakımından en yüksek değeri alan mekân bileşenlerinin görselleri Şekil 5.2'de verilmiştir. Kullanıcıların bu bileşenlere en yüksek değer verme nedenleri arasında yapı ve avlu-bahçe görselindeki avlunun

oturuma uygun olması, günümüzde bu tip avlulu yapı alanlarının kafe veya restoran olarak kullanılabilmesi, sokak ve meydan görsellerinin tarihi dokuya uygun şekilde restore edilmiş ve bakımlı olması olarak sıralanabilir.

Şekil 5.2. İşlevsel açıdan en yüksek değeri alan görseller

- Kullanıcıların "zihinsel hafızada biçim, renk ve cephe özellikleri bakımından yer etmesi" mekân algılama durumu bakımından en yüksek değeri alan mekân bileşenlerinin görselleri Şekil 5.3'de verilmiştir. Kullanıcıların bu bileşenlere en yüksek değer verme nedenleri arasında görsellerin dış cephe rengi, mimari özellik, kullanılan malzeme tercihi gösterilebilir.

Y3 Görseli
Tercih Edilme
Oranı %65,5

AB3 Görseli
Tercih Edilme Oranı
%72

S3 Görseli
Tercih Edilme
Oranı %69

M2 Görseli
Tercih Edilme
Oranı %68

Şekil 5.3. Zihinsel haritada yer etmesi açısından en yüksek değeri alan görseller

- Kullanıcıların "karmaşıklıktan uzak, kolay algılanabilir ve insan ölçeğinde" mekan algılama durumu bakımından en yüksek değeri alan mekân bileşenlerinin görselleri Şekil 5.4'de verilmiştir. Kullanıcıların bu bileşenlere en yüksek değer verme nedenleri arasında görsellerin ölçek olarak algılanabilir olması, sokaklardaki taş kemerlerin alanı sınırlaması/algılanabilir hale dönüştürmesi, yapıların tek veya iki katlı olması gösterilebilir.

Şekil 5.4. Kolay algılanabilirlik açısından en yüksek değeri alan görseller

- Kullanıcıların "kullanıcı üzerinde olumlu etki bırakıyor, koruma isteği oluşturuyor" mekân algılama durumu bakımından en yüksek değeri alan mekân bileşenlerinin görselleri Şekil 5.5'de verilmiştir. Kullanıcıların bu bileşenlere en yüksek değer verme nedenleri arasında yapının avluya açılan pencere ve kapılarının eve ferahlık kazandırarak aydınlık bir ortam yaratması, kullanılan bitkisel elemanların rahatlık uyandırması, lineer sokak yapısının tarihi doku ile bütünlük sağlaması gösterilebilir.

Y2 Görseli
Tercih Edilme
Oranı %65,5

AB3 Görseli
Tercih Edilme Oranı
%72

S2 Görseli
Tercih Edilme
Oranı %69

M1 Görseli
Tercih Edilme
Oranı %68

Şekil 5.5. Olumlu etki bırakması açısından en yüksek değeri alan görseller

- Uzmanlar yapı bileşeni görselleri arasından Y1 ve Y2 görsellerini genellikle pozitif yönde değerlendirirken Y5 ve Y6 görselini negatif yönde değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Y1 ve Y2 görsellerinin pozitif yönde olması tarihi Antakya evlerinin kendine özgü mimarisi, aydınlık, çevreyle ve doğayla uyumlu ve tarihi açıdan korunmuş olması özelliklerini nedeniyledir. Y5 ve Y6 görsellerinin tarihi dokudan kopuk, sıradan ve tanımsız oluşu negatif yönde değerlendirilmesinin nedenler arasındadır.
- Uzmanlar tarafından avlu bileşeni görsellerinin tamamı pozitif yönde değerlendirilmiştir. Bu durum görsellerdeki avluların tarihi Antakya evlerinin avlu özelliğini yüksek oranda yansıtmasından kaynaklanmaktadır.
- Uzmanlar sokak bileşeni görselleri arasından S1, S2 ve S3 kodlu görselleri pozitif yönde değerlendirirken S4 ve S5 kodlu görselleri ise negatif yönde değerlendirmişlerdir. Belirtilen bu görsellerin pozitif yönde değerlendirilmesi sokağın tarihi dokuyla uyumlu dar yapısını korumuş olması, ortasında su akaçlarının bulunmasındandır. Diğer görsellerenegatif değerlendirme yapılması yapıların dış cephe özellikleri bakımından sokağın bütünlüğünü bozması, sokakların tarihi dokuyla uyumlu malzeme yerine beton bir tabaka ile

kaplı olmasındandır.

- Uzmanlar meydan bileşeni görselleri arasından M4 kodlu görsel hariç diğer bileşen görsellerini pozitif yönde değerlendirmiştir. Bu görsellerin kimlik açısından tarihi dokuyla uyumlu, aydınlık ve ferah olmasıyla birlikte tarihi bir kıraathane gibi mekânlara sahip olmasının pozitif değerini arttırdığı anlaşılmaktadır.
- Yapı bileşeni görselleri arasında Y1 ve Y2 kodlu görseller hem uzman anketlerinde pozitif yönde güçlü olarak değerlendirilen hem kullanıcı anketlerinde kimlik, işlevsellik, algılanabilirlik, olumlu etki yaratma gibi mekân algılama durumları açısından tercih oranı yüksek olarak değerlendirilmiştir.
- Avlu-bahçe bileşeni görselleri arasında AB3 kodlu görsel uzmanlar tarafından tanımlı ve kolay algılanır, düzenli, rahatlık verici, aydınlık, mekânsal bütünlük oluşturma, çevre ve doğayla uyumlu olma, sürdürülebilirlik kriterlerini içermesi bakımından pozitif yönde güçlü olarak değerlendirilirken kullanıcılar tarafından da neredeyse tüm mekân algılama durumları açısından tercih oranı yüksek olarak değerlendirilmiştir.
- Sokak bileşeni görselleri arasında S3 kodlu görsel uzmanlar tarafından kültürel çeşitlilik sergilemesi, tanımlı ve kolay algılanır olması, mekânsal bütünlük sergilemesi, tarihsel ve kültürel mirası korumuş olması bakımından pozitif yönde güçlü olarak değerlendirilirken kullanıcılar tarafından da kimlik, zihinsel, algılanabilirlik mekân algılama durumları açısından tercih oranı yüksek olarak değerlendirilmiştir.
- Meydan bileşen görselleri arasında M2 kodlu görsel hem uzmanlar tarafından pozitif yönde güçlü olarak değerlendirilirken hem de kullanıcılar tarafından mekân algılama durumları açısından tercih oranı yüksek olarak değerlendirilmiştir.
- Y1, Y2, AB3, S3 ve M2 kodlu görsellerin hem uzman hem de kullanıcı anketlerinde yüksek değer alması kentin deprem sonrası yeniden yapılanma sürecinde bu bileşenleri niteliklerinin yol gösterici olacağı düşünülmektedir.
- Kentsel mekân bileşenlerinin nitelikleri açısından tarihi dokuyla uyumlu,

aydınlık, sade, doğal ve yaşanmışlık hissi veren bileşen görsellerinin tercih oranın yüksek olduğu dolayısıyla görsel algılanabilirliği arttırdığı belirtilebilir. Surat (2007)'de çalışmasında düzenlilik, sadelik ve bakımlılık seviyesi yüksek kentsel mekân bileşenlerinin tercihlerde etkili olduğunu vurgulamıştır. Bu anlamda çalışmanın Surat (2007)'ın çalışmasıyla uyumlu bir sonuca varıldığı söylenebilir.

- Özhancı (2020) çalışmasında doğal, kültürel ve tarihi birliktelikleri ile öne çıkan peyzaj değeri yüksek, sürdürülebilir, keyif verici olduğu düzeyde dikkat çekici, rahatlatıcı biçimde tasarlanmış mekân bileşenlerinin kullanıcı algı durumu açısından olumlu sonuçlar doğurduğu sonucuna varmıştır. Bu anlamda anketlerde aydınlık ve rahatlık verici mekân bileşenlerinin çoğunlukla tercih edilmesi bu sonucu kısmen desteklemektedir.
- Tarihi kent merkezindeki tasarım ve planlama çalışmalarında tarihi doku ve kimlikle uyumlu çalışmaların yapılması hem mekân bileşenlerinin sahip olduğu kimliği yok etmeden sürdürülebilir kılacağı hem de yeniden bir yapılanma söz konusu olduğunda kent merkezini oluşturan bileşenlerle birlikte sahiplenme ve koruma isteği oluşturacağından önemlidir.
- Bu çalışma amaç ve kapsamı doğrultusunda ikili çapraz sorgulamalara yer verilmiştir. Ancak devam eden çalışmalar için daha detaylı sorgulamaları içeren çalışmalar yapılabilir.

Tezin hazırlık ve yazma sürecinde bir takım kısıtlılıklar/sınırlılıklar yaşanmıştır. Kullanıcı ve uzman anketlerinin uygulanması Covid-19 pandemisinin devam ettiği süreçte gerçekleştirilmiştir. Sosyal mesafe kuralları ve zorunlu durumlar haricinde insanların dışarıda bulunamaması anketlerin yüz yüze yapılmasında büyük zorluklar yaşanmasına neden olmuştur. Bu neden katılımcı profilinin çeşitliliğini sınırlandırmıştır. Uzman anketlerinin uygulanmasında yaşanan sınırlılıklar ise kamu kurumlarında yeterli sayıda yetki sahibi kişinin olmayışı, çalışanların çoğunluğunun iş yoğunluğu sebebiyle ankete katılım göstermek istememesi olarak karşımıza çıkmıştır. Tüm sınırlılıklara rağmen tamamlanan uzman anketleri yaşanan 6 Şubat depremi sonrasında enkaz altında kalmış, dolayısıyla anketler sonradan tekrar yapılmıştır. Bu durum anketlerde çeşitli meslek gruplarına aynı oranda ulaşılamamasına ve uzman anketlerinin 20 kişiyle sınırlı kalmasında neden olmuştur. Bahsedilen tüm sınırlılıklara rağmen hem

kullanıcı hem uzman anket uygulamaları tamamlanmıştır.

5.1. Deprem sonrası yeniden yapılanmaya yönelik katkı ve öneriler

6 Şubat 2023 tarihinde Türkiye saatiyle 04.17'de ve 13.24'te merkez üssü Kahramanmaraş Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde 7.7 ve 7.6 büyüklüğünde kaydedilen iki büyük deprem meydana gelmiştir. Bu depremler toplam 11 ilde yıkıcı etkiye neden olmuştur. Meydana gelen depremlerde en fazla yıkım gören kent Hatay'dır. Kentin neredeyse tamamı yerle bir olmuş, çok sayıda can ve mal kaybı meydana gelmiştir. Bu depremlerin ardından 20 Şubat 2023 tarihinde Türkiye saatiyle 20.04'te merkez üssü Hatay'ın Defne ilçesi olan 6.4 büyüklüğünde bir başka deprem daha meydana gelmiş ve bir önceki depremde ağır hasar alan bazı binalar bu sarsıntıyla yıkılmıştır.

Yaşanan depremler sebebiyle kentin özellikle çalışma alanı olarak belirlenen ve sit alanlarını kapsayan tarihi kent merkezinin neredeyse tamamı enkaza dönmüştür. Belirtilen alan içindeki kültürel miras niteliğindeki cami ve kilise gibi yapılar, tarihi evler ya tamamen yıkılmış ya da büyük hasar almıştır. Böylesi büyük bir yıkım Antakya'nın kent kimliğinin kaybolmasına ve dolayısıyla mekânsal hafızanın da yitirilmesine neden olma potansiyeline sahiptir. Bu durumun en temel nedeni Antakya'yı özgün yapan tarihi dokunun ve mekân karakteristiğinin bozulmasının/yitirilmesinin sonucu Antakya'ya dair algıların ve zihinlerinde oluşan kent imajının değişmesi, kentsel hafızanın da zamanla yitirilmesi olasılığıdır.

Kentin yeniden yapılanması sürecinin oldukça uzun vadede gerçekleşebileceği düşüncesi hakimdir. Ancak bu süreçte kentsel planlama ve teknik altyapı çalışmalarının yanı sıra kentin kimliği de göz önünde bulundurulmalı, tarihi mekânlardaki onarım çalışmaları aslına uygun biçimde yapılmalı ve kent tüm değerleriyle yeniden inşa edilmelidir. Bu konuda halk önemli bir etkendir. Yeniden yapılanma ve planlama çalışmalarında halkın sürece dâhil edilmesi kentsel hafızadan yararlanılarak kente dair algılar üzerinde geçmişe dair izlerin tekrardan oluşturulabilmesinin temelidir.

Bu nedenlerdendir ki bu çalışma yeniden yapılanma süreci için önemli bir yol gösterici kaynak olma potansiyeline sahiptir. Kent halkının algısı üzerine değerlendirmeler yapan bu çalışma kent hafızasını taze tutmak adına önemli bir arşiv niteliğinde olup yeniden yapılanma sürecinde hafıza aktarımını sağlayabilecek önemli bir belge niteliğindedir.

KAYNAKLAR

Abacıoğlu E., 2013. Mekânsal Algılama ve Davranışsal Başarım: Kahramanmaraş Atatürk Meydanı Örneği. **Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü**, Yüksek Lisans Tezi, Adana 155s.

Abkar, M., Kamal, M., Maulan, S., & Davoodi, S. R. 2011. Determining the visual preference of urban landscapes. **Scientific Research and Essays**, 6(9), 1991- 1997.

Akkurt, E. 2019. Kullanıcının Yapı Cephelerindeki Görsel Algısında Gestalt Kuramı'nin Etkileri: Diyarbakır'da 3 Farklı Bulvar Değerlendirmesi.

Altunkasa, M. F., Salıcı, A., & Güzelmansur, A. 2007. Kentsel Yapı Değişiminin Tarihî Kent Dokusuna Etkilerinin İrdelenmesi: Antakya Örneği. 38. **ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi**, 707-716.

Anonim, 2018. Kültürel Mirası Koruma Derneği (KMKD). http://kmkd.org/brosurler/.
Tarihi kentler için yeni yaşam. Erişim Tarihi: 26.04.2022

Anonim, 2021. UNESCO World Heritage Centre (UNESCO).
https://whc.unesco.org/Erişim Tarihi: 10.10.2022

Anonim, 2022. UNESCO World Heritage Centre (UNESCO) (https://whc.unesco.org/document/167903). Erişim Tarihi: 10.10.2022

Argan, A., 2019. Peyzaj tasarımında işitsel ve görsel kurgunun mekan algısı ve yönetimi üzerine etkileri (**Master's thesis**, Ordu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü).

Arıman, B. 2002. Antakya kenti tarihi doku içinde tipolojik analiz çalışması. **İstanbul Teknik Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü**, Mimarlık ABD, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Asar, H. 2013. Mimari mekân okumasında algısal deneyim analizinin bir yöntem yardımıyla irdelenmesi (Master's thesis, **ESOGÜ**, **Fen Bilimleri Enstitüsü**).

Bolat, M.E., 2016. Antakya tarihi yerleşimi çok katmanlı yapısının algılanmasına yönelik tespit ve öneriler. **Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı,** Restorasyon Programı Yüksek Lisans Tezi. İzmir. s. 191.

Bozkurt, S. G., 2019. Antakya'nın Geleneksel Evlerinin Avlu Özellikleri Üzerine Bir İnceleme. **Turkish Journal of Forest Science**, *3*(1): 1-12s.

Çakcı, I., & Çelem, H. 2009. Kent parklarında görsel peyzaj algısının değerlendirilmesi. **Journal of Agricultural Sciences,** *15*(01): 88-95s.

Çelik, M. 2013. Kent parklarının görsel peyzaj algısının Denizli ili örneğinde irdelenmesi (**Master's thesis, Fen Bilimleri Enstitüsü**).

Çöl Ş., 1998. Kentlerimizde Kimlik Sorunu Ve Günümüz Kentlerinin Kimlik Derecesini Ölçmek İçin Bir Yöntem Önerisi. Doktora Tezi. **Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü**, İstanbul.

Dal, İ. 2018. Tarihi kent kimliği kapsamında kamusal açık alanlar: Antakya Gazipaşa Caddesi örneği. Yüksek Lisans Tezi. **Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Fakültesi**, Ankara

Daniel, T. C., Boster R S 1976. Measuring landscape esthetics: the scenic beauty estimation method (Vol. 167). Department of Agriculture, Forest Service, Rocky Mountain Forest and Range Experiment Station.

Demir, A. 1996. Çağlar İçinde Antakya. İstanbul: Akbank Kültür ve Sanat Kitapları. Duymuş, H. 2011. Üniversite yerleşkelerinde mekânsal kimlik algılaması: Çukurova Üniversitesi Yerleşkesi örneği (Master's thesis, **Fen Bilimleri Enstitüsü**).

Gezer, H. 2012. Mekânı kavrama sürecinde algılama bileşenleri. **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 11(21): 1 – 10s.

Gitmiş, E.A, 2021. Tarihi Dokudaki Bitkisel Materyalin Kent Kimliği ile İlişkisinin Kentsel Gelişim Süreci İçerisindeki Değişiminin İncelenmesi. **Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü**, Doktora Tezi, 517s.

Günaçan, S., & Erdoğan, E., 2018. Peyzaj Mimarlığı ve Hafıza Mekânları: İstanbul Tarihi Yarımada örneği. **Journal of Architectural Sciences and Applications**, 3(1): 34-53s.

Günaydın, A., S. 2018. Tarihi Kent Merkezlerinin Planlanması ve Tasarımına Yönelik Bir Model Önerisi: Gaziantep Örneği. **Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü,** Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Adana.

Gündüz, S. 2021. Eski Antakya Evlerine Kent Kimliği Açısından Bir Bakış. K**ültür Araştırmaları Dergisi**, (*11*), 1-16s.

Güzelmansur, A., Salıcı, A., & Altunkasa, M. F., 2007. Kentleşme ve Kentsel Yaşam Niteliği Arasındaki Etkileşimlerin Dış Mekânlar Açısından İrdelenmesi: Antakya Örneği. 38. **ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi,** 10-15s.

Kaplan, R., & Kaplan, S. 1989. **The experience of nature: A psychological perspective**. Cambridge University Press. 53-58p.

Kaplan, S. 1992. **Environmental preference in a knowledge-seeking, knowledge-using organism**. In J. H. Barkow, L. Cosmides, & J. Tooby (Eds.), The adapted mind: Evolutionary psychology and the generation of culture (pp. 581–598). Oxford University Press.

Karagel, D., & Karagel, H., 2014. Tarihi Bir Ticaret Merkezinin Pazarlama Coğrafyası Kapsamında Analizi: Uzunçarşı (Antakya/Türkiye). **European Journal of Research on Education, II, Özel,** 166-184s.

Karaşah, B., & Sarı, D., 2018. Kent kimliğinde etkili bir bileşen: doğal bitkiler. **International Social Sciences Studies Journal**, *4*(26): 5539-5545s.

Kayaş, P. 2019. Antakya Hipodrom ve Çevresi Kazılarında Ele Geçen Pişmiş Toprak Kandilleri. **Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hatay.

Kaypak, Ş. 2010. Antakya'nın Kent Kimliği Açısından İrdelenmesi/Examınatıon Of Antakya In Terms Of Urban Identıty. **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, *7*(14), 373-392.

Kiper, T., Korkut, A., & Topal, T. Ü., 2017. Görsel peyzaj kalite değerlendirmesi: Kıyıköy örneği. **KSÜ Doğa Bilimleri Dergisi,** *20*(3): 258-269s.

Kocaoğlu, S. E., 2016. Antakya tarihi kent dokusunun kentsel tasarım açısından irdelenmesi ve bir örnek çalışma (Master's thesis, **Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü**).

Konaklı, N., Altunkasa, M. F., Uslu, C., & Sirel, B. 2010. Mekansal Algılama ve Mekanın Davranışsal Başarımı: Adana 5 Ocak ve Uğur Mumcu Meydanları Örneği. **Peyzaj Mimarlığı IV. Kongresi Bildiriler Kitabı**, 283-294.

Kubat, A.S. & Topçu, M., 2009. Antakya ve Konya tarihi kent dokularının morfolojik açıdan karşılaştırılması. **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, 6 (2): 334- 347s.

Lynch, K. 1960. "**The Image of the City**", The M.I.T Press, Cambridge.

Lynch, K. 1972 **What time is this place**?, Cambridge, MA: MIT Press**.**

Nasar, J.L. 1992. **Visual preferences in urban street scenes: a cross cultural**

comparison between Japan and the United States. Ed.: J. Nasar. Environmental aesthetics: theory, research and applications. Cambridge University Press, New York.

Özhancı, E. 2020. Farklı Kentsel Kullanımların Algı-Duygu Etkileri. **Artium**, *8*(2), 77-87.

Özgen, S., 2009. Tarihi çevre içinde üç boyutlu çalışmaların cepheler açısından algılamaya etkisi. **Yayınlanmamış doktora tezi.** Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Pazhouhanfar, M., & Kamal, M. 2014. Effect of predictors of visual preference as characteristics of urban natural landscapes in increasing perceived restorative potential. **Urban Forestry & Urban Greening**, 13(1), 145-151.

Perihan, M., & Aşur, F., 2020. Tarihi kentsel peyzaj ve kent kimliği ilişkisi. **Kent Akademisi**, 13(1):163-175s.

Salıcı, A. ve Güçlü, K., 2010. Kentleşme sürecinde kentsel kimlik değişimine bir örnek: Antakya kenti. **Peyzaj Mimarlığı 4. Kongresi,** 21-24 Ekim 2010, Selçuk, İzmir. s 246-251.

Seçkin, G., 2020. Geleneksel Kent Dokusunun Korunması: Çankırı Örneği. **Mimarlık ve Yaşam**, *5*(2): 261-275s.

Surat, H. 2017. Kent parklarının görsel peyzaj algısının peyzaj mimarlığı öğrencileri tarafından değerlendirilmesi. **Bartın Orman Fakültesi Dergisi**, *19*(1), 70-80.

Şenel, G., 2022. Tarihi Kentsel Peyzaj Alanlarında Koruma Ve Planlama Sorunsalı: İstanbul Prens Adaları Örneği. **Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü**, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. İzmir.

Taşçıoğlu, S., & Altunkasa, M. F., 2018. Kilis Kentsel Sit Alanında Kullanıcı Odaklı Mekânsal Algı Belirlemeleri. **İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi**, *8*(18): 1-16s.

Taşçıoğlu, S., & Atmaca, M. 2015. Tarihi kentlerde kimlik kavramı: Kilis örneği. **Mustafa Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, *20*(1), 54-63.

Taşçıoğlu, S., 2020. Gaziantep ve Antakya Kentsel Sit Alanlarının Geleneksel Doku ve Mekânsal Gelişim Açısından Karşılaştırılması . **Bartın Orman Fakültesi Dergisi** , 22 (2): 367-381s . DOI: 10.24011/barofd.673291

Tiryaki, İ.D. & Kürkçüoğlu, E., 2023. Ana caddelerin oluşumu üzerine morfolojik bir değerlendirme: Kurtuluş Caddesi, Antakya. Türkiye Kentsel Morfoloji Ağı IV **Kentsel Morfoloji Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Konya, 596-609s.

Topçu, K., 2011. Kent kimliği üzerine bir araştırma: Konya örneği. **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, *8*(2), 1048-1072s.

Uluganlıgil, B. ve Altunkasa, M. F. 2020. Kahramanmaraş Kentsel Sit Alanının Mekânsal Kimlik Açısından Değerlendirilmesi, Ç.Ü **Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi**, *39* (9), 57-65.

Uzun, F. V., & Somuncu, M. 2023. Depremler Sonrası Antakya Kentsel Kültürel Mirası Hakkında Değerlendirme. **Ankara Üniversitesi Çevrebilimleri Dergisi**, *10*(1), 9-23.

Ünal Çilek, M. 2023. Visual Perception Evaluation with Semantic Differentiation Method in Design Disciplines: Elazig Balakgazi Park. **Artium**, 11 (1), 43-53.

Yanmaz, K. 2018. Tarihi yapı ve mekanlarda mekânsal belleğin korunması ve kent kimliğine katkıları: Çanakkale kentsel sit örneği (Master's thesis, **Fen Bilimleri Enstitüsü**).

ÖZGEÇMİŞ

Ortaöğrenimini 2009 yılında Hatay’da tamamladı. Lise öğrenimini 2009-2013 yılları arasında Antakya Lisesi’nde tamamladı. Lisans eğitimini 2014-2019 yılları arasında Mustafa Kemal Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nde tamamladı. 2020 yılında Mustafa Kemal Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı.

EKLER

EK 1. Kullanıcı Anket Formu

Kullanıcı Anket Formu

Bu kullanıcı araştırması, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nde Doç. Dr. Aylin SALICI danışmanlığında Yüksek Lisans öğrencisi Seda TAŞYÜREK tarafından yürütülmekte olan "***Tarihi Kent Peyzajlarında Görsel Peyzaj Algısının Değerlendirilmesi: Antakya Tarihi Kent Merkezi***" başlıklı yüksek lisans tez çalışması için yapılmaktadır. Sizlerden edinilecek bilgiler tamamen bilimsel amaçlı kullanılacak olup hiçbir kişisel bilgi edinme amacımız bulunmamaktadır. Gönüllü katılım esas olup dilediğinizde çekilebilirsiniz. Soruları eksiksiz, gerçekçi ve içtenlikle değerlendirmeniz araştırmanın verimliliği ve amacına ulaşması açısından çok önemlidir. Anket kişisel sorular ve çalışma alanı ile ilgili sorular olmak üzere 2 bölümden oluşmaktadır. Değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

İletişim
acincin@mku.edu.tr, sedatasyurek95@gmail.com

1. **Kişisel Sorular**

1. Cinsiyetiniz? ( ) Kadın ( ) Erkek
2. Yaşınız? ( ) 18-25 ( ) 26-35 ( ) 36-45 ( ) 46-55 ( ) 56 ve üzeri
3. Öğrenim durumunuz? ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Lisans ( )Yüksek Lisans
4. Mesleğiniz? ( ) Memur ( ) İşçi ( ) Serbest Meslek ( ) Esnaf
5. Medeni haliniz? ( ) Evli ( ) Bekâr
6. Antakya'yı tanıma durumunuz ve kaç yıldır Antakya'da yaşıyorsunuz? ( ) Antakya'yı tanımıyorum ve burada yaşamıyorum ( ) Antakya'yı tanıyorum, ancak burada yaşamıyorum ( ) 5 yıldan az ( ) 5- 15 yıl ( ) 15 yıldan fazla

EK 1. Kullanıcı Anket Formu (Devamı)

2. Çalışma Alanı ile İlgili Sorular

Anketin bu bölümünde Antakya kentinin tarihi peyzajını oluşturan öğelere ait görseller üzerinden mekânsal algılama durumunu ortaya koymanız istenmektedir. Bu bölümde EK-1'de verilen kentsel mekân bileşenlerine ait her bir görsel için aşağıda tabloda (Çizelge 1) verilen mekânsal algılama durumu değerlendirmeniz istenmektedir. Her bir alana ait görsel için birden fazla seçenek seçilebilir.

Çizelge 1. Kentsel mekân bileşenlerinin kullanıcı görsel algı durumu

Kentsel Mekan Bileşenleri	**Çalışma Alanı Görselleri**	**Mekan Algılama Durumu**					
		Kimlik Özellikleri Açısından Tarihi Doku ile Bütünleşmiş	Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte Özellikleri Tarihi Doku Kimliğini Yansıtıyor	İşlev Açısından Günümüz Kullanıcı Gereksinmelerine Yanıt Veriyor	Zihinsel Haritada (Hafızada) Biçim, Renk ve Cephe Özellikleri ile Yer Ediyor	Karmaşıklıktan Uzak, Kolay Algılanabilir ve İnsan Ölçeğinde	Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki Bırakıyor, Benimseniyor ve Koruma İsteği Oluşturuyor
Yapı	1. FOTO						
	2.FOTO						
	3.FOTO						
	4.FOTO						
	5.FOTO						
Avlu-Bahçe	1. FOTO						
	2.FOTO						
	3.FOTO						
	4.FOTO						
	5.FOTO						
Sokak	1. FOTO						
	2.FOTO						
	3.FOTO						
	4.FOTO						
	5.FOTO						
Meydan	1. FOTO						
	2.FOTO						
	3.FOTO						
	4.FOTO						
	5.FOTO						

EK 2. Uzman Anket Formu

Uzman Anket Formu

Bu uzman araştırması, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nde Doç. Dr. Aylin SALICI danışmanlığında Yüksek Lisans öğrencisi Seda TAŞYÜREK tarafından yürütülmekte olan "***Tarihi Kent Peyzajlarında Görsel Peyzaj Algısının Değerlendirilmesi: Antakya Tarihi Kent Merkezi***" başlıklı yüksek lisans tez çalışması için yapılmaktadır. Sizlerden edinilecek bilgiler tamamen bilimsel amaçlı kullanılacak olup hiçbir kişisel bilgi edinme amacımız bulunmamaktadır. Gönüllü katılım esas olup dilediğinizde çekilebilirsiniz. Soruları eksiksiz, gerçekçi ve içtenlikle değerlendirmeniz araştırmanın verimliliği ve amacına ulaşması açısından çok önemlidir. Anket kişisel sorular ve çalışma alanı ile ilgili sorular olmak üzere 2 bölümden oluşmaktadır. Değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

İletişim
acincin@mku.edu.tr, sedatasyurek95@gmail.com

1. **Kişisel Sorular**

1. Cinsiyetiniz? ( ) Kadın ( ) Erkek
2. Medeni haliniz? ( ) Evli ( ) Bekâr
3. Yaşınız? ( ) 18-25 ( ) 26-35 ( ) 36-45 ( ) 46-55 ( ) 56 ve üzeri
4. Öğrenim durumunuz? ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Lisans ( )Yüksek Lisans ( ) Doktora
5. Mesleğiniz? ( ) Akademisyen ( ) Şehir Planlamacı ( ) Peyzaj Mimarı ( ) Mimar ( ) Harita Mühendisi
6. Kaç yıldır Antakya'da yaşıyorsunuz? ( ) Burada doğdum ( ) 5 yıldan az ( ) 5- 15 yıl ( ) 15 yıldan fazla

EK 2. Uzman Anket Formu (Devamı)

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%10-0
Ölçütler			Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler	
Tanımlı ve Kolay Algılanır								Tanımsız ve Karmaşık	
Toplu / düzenli								Dağınık / düzensiz	
İlgi Çekici								Sıkıcı	
Devingen (Hareketli)								Durgun	
Canlandırıcı- Coşku Verici								Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu	
Rahatlık Verici								Rahatsız Edici	
Aydınlık								Karanlık	
Yüreklendirici								Ürpertici/ Korkutucu	
İçten / Sıcak								Yapay / Soğuk	
Sıra dışı / Şaşırtıcı								Sıradan / Alışılmış	
Renkli / Canlı								Renksiz / Soluk	
Uyumlu / Sağlıklı								Uyumsuz / Sağlıksız	
Tutarlı / Uyumlu								Tutarsız / Uyumsuz	
Mekansal Bütünlük Sergiliyor								Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor	
Çevre ve Doğayla Uyumlu								Çevre ve Doğadan Kopuk	
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor								Sürdürülebilirlikten Uzak	
Güzelduyu (Estetik) Etkin								Güzelduyudan Uzak	
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş								Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış	
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor								Kültürel Çeşitlilikten Yoksun	

EK 3. Cinsiyete göre yapı bileşenin mekânsal algı durumları

	YAPI 1		YAPI 2		YAPI 3		YAPI 4		YAPI 5	
CİNSİYET / MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Kimlik Özellikleri Açısından…	66	66	64	60	29	26	26	31	14	15
Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte…	26	24	25	32	42	44	46	32	30	32
İşlev Açısından…	30	31	57	51	12	12	12	11	53	54
Zihinsel Haritada (Hafızada)…	39	35	32	29	50	55	39	33	9	6
Karmaşıklıktan Uzak…	53	49	45	35	12	10	25	29	51	47
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki…	55	45	59	52	18	10	11	8	11	10

EK 4. Cinsiyete göre avlu-bahçe bileşenin mekânsal algı durumu

MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI / CİNSİYET	AVLU-BAHÇE 1		AVLU-BAHÇE 2		AVLU-BAHÇE 3		AVLU-BAHÇE 4		AVLU-BAHÇE 5	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Kimlik Özellikleri Açısından…	54	55	72	71	62	54	30	21	41	29
Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte…	30	28	17	17	21	31	44	41	44	42
İşlev Açısından…	37	31	44	33	58	58	41	39	51	45
Zihinsel Haritada (Hafızada)…	29	29	46	42	51	47	14	10	34	35
Karmaşıklıktan Uzak…	39	32	45	38	22	13	53	49	52	52
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki…	36	35	53	48	59	56	17	14	46	42

EK 5. Cinsiyete göre sokak bileşenin mekânsal algı durumu

CİNSİYET / MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI	SOKAK 1		SOKAK 2		SOKAK 3		SOKAK 4		SOKAK 5	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Kimlik Özellikleri Açısından…	61	50	69	62	71	67	29	32	27	25
Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte…	26	24	19	26	18	19	48	37	51	37
İşlev Açısından…	53	50	53	47	47	42	31	29	30	32
Zihinsel Haritada (Hafızada)…	19	15	52	39	54	52	39	35	35	34
Karmaşıklıktan Uzak…	40	39	44	38	44	39	21	16	23	17
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki…	59	50	60	59	59	52	16	15	18	14

EK 6. Cinsiyete göre meydan bileşenin mekânsal algı durumu

CİNSİYET / MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI	MEYDAN 1		MEYDAN 2		MEYDAN 3		MEYDAN 4		MEYDAN 5	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Kimlik Özellikleri Açısından…	46	40	72	62	27	28	22	24	41	37
Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte…	39	42	19	19	49	42	46	37	39	37
İşlev Açısından…	47	43	44	37	48	46	19	22	29	27
Zihinsel Haritada (Hafızada)…	41	36	54	45	30	24	14	12	22	21
Karmaşıklıktan Uzak…	26	28	35	24	48	42	52	48	49	44
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki…	53	52	50	46	32	26	14	13	28	24

EK 7. Yaş gruplarına göre yapı bileşenin mekânsal algı durumu

	YAPI 1					YAPI 2					YAPI 3					YAPI 4					YAPI 5				
YAŞ GRUBU / MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI	18-25	26-35	36-45	46-55	56 +	18-25	26-35	36-45	46-55	56 +	18-25	26-35	36-45	46-55	56 +	18-25	26-35	36-45	46-55	56 +	18-25	26-35	36-45	46-55	56 +
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Kimlik Özellikleri Açısından...	64	69	62	70	48	62	66	61	57	52	28	31	24	21	24	33	28	22	32	29	21	17	11	7	0
Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte...	25	25	27	20	33	30	31	22	21	33	41	42	48	46	28	38	41	46	41	24	38	30	33	21	14
İşlev Açısından...	21	28	34	48	33	42	52	61	70	62	13	12	15	5	19	10	11	16	9	14	38	48	70	63	67
Zihinsel Haritada (Hafızada)...	22	42	43	38	43	23	32	32	38	38	44	49	56	31	67	33	28	42	55	48	10	11	4	4	5
Karmaşıklıktan Uzak...	46	45	57	63	71	30	40	45	54	53	14	9	9	16	5	23	26	28	30	33	37	48	57	61	52
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki...	40	49	59	61	67	46	54	63	70	62	13	13	16	23	14	7	9	12	14	5	12	10	11	11	5

EK 8. Yaş gruplarına göre avlu-bahçe bileşenin mekânsal algı durumu

	YAŞ GRUBU	YAPI 1						YAPI 2						YAPI 3						YAPI 4						YAPI 5					
MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI		18-25		26-35		36-45		46-55		56 +		18-25		26-35		36-45		46-55		56 +		18-25		26-35		36-45		46-55		56 +	
		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%	
Kimlik Özellikleri Açısından...		47		52		60		61		67		66		73		76		77		68		60		64		59		50		38	
Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte...		35		38		21		16		14		22		20		15		5		14		26		26		21		27		29	
İşlev Açısından...		25		30		46		41		52		28		38		49		45		48		49		58		61		68		62	
Zihinsel Haritada (Hafızada)...		20		26		32		43		43		32		42		52		57		52		35		52		60		55		43	
Karmaşıklıktan Uzak...		23		30		49		50		52		32		43		46		50		43		15		27		17		9		0	
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki...		20		36		45		39		52		40		50		57		61		52		50		57		61		70		52	
		18-25		26-35		36-45		46-55		56 +		18-25		26-35		36-45		46-55		56 +		18-25		26-35		36-45		46-55		56 +	
		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%	
Kimlik Özellikleri Açısından...		34		34		15		16		10		36		36		38		34		29											
Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte...		33		40		54		50		43		46		45		45		36		24											
İşlev Açısından...		27		39		49		50		48		38		43		59		57		71											
Zihinsel Haritada (Hafızada)...		15		15		7		9		10		26		30		43		43		38											
Karmaşıklıktan Uzak...		44		49		56		64		52		41		49		57		66		57											
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki...		13		17		16		14		19		32		39		57		57		52											

EK 9. Yaş gruplarına göre sokak bileşenin mekânsal algı durumu

	YAŞ GRUBU / MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI	YAPI 1						YAPI 2						YAPI 3						YAPI 4						YAPI 5					
		18-25	26-35	36-45	46-55	56 +		18-25	26-35	36-45	46-55	56 +		18-25	26-35	36-45	46-55	56 +		18-25	26-35	36-45	46-55	56 +		18-25	26-35	36-45	46-55	56 +	
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
	Kimlik Özellikleri Açısından...	57	60	55	55	48		62	71	66	63	52		69	70	73	63	67		26	29	33	38	29		27	24	27	30	19	
	Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte...	28	27	26	18	19		23	21	20	23	29		21	22	16	9	14		45	44	45	38	48		46	48	43	39	48	
	İşlev Açısından...	41	50	55	66	57		42	50	56	57	57		38	42	54	54	38		22	25	38	39	43		22	28	35	38	52	
	Zihinsel Haritada (Hafızada)...	11	23	17	11	24		32	46	55	59	48		41	48	63	64	67		30	34	39	54	43		27	33	39	45	33	
	Karmaşıklıktan Uzak...	36	39	42	45	38		28	42	45	50	52		29	42	48	57	43		19	18	17	20	33		20	19	20	20	38	
	Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki...	45	54	65	64	52		53	56	68	71	48		42	58	61	63	67		11	15	15	27	14		10	16	13	30	14	

EK 10. Yaş gruplarına göre meydan bileşenin mekânsal algı durumu

	YAŞ GRUBU / MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI	YAPI 1						YAPI 2						YAPI 3						YAPI 4						YAPI 5					
		18-25	26-35	36-45	46-55	56 +		18-25	26-35	36-45	46-55	56 +		18-25	26-35	36-45	46-55	56 +		18-25	26-35	36-45	46-55	56 +		18-25	26-35	36-45	46-55	56 +	
		%	%	%	%	%		%	%	%	%	%		%	%	%	%	%		%	%	%	%	%		%	%	%	%	%	
	Kimlik Özellikleri Açısından...	48	47	42	41	19		61	68	72	71	76		27	30	23	30	24		32	24	16	14	24		34	40	40	45	48	
	Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte...	39	42	38	32	62		29	20	15	9	5		49	39	60	45	29		36	36	52	54	43		38	40	40	29	33	
	İşlev Açısından...	39	46	49	54	38		32	39	45	54	52		34	48	56	52	57		15	19	24	23	29		20	27	37	29	38	
	Zihinsel Haritada (Hafızada)...	29	43	45	39	33		38	46	62	63	57		15	24	33	41	43		12	13	15	13	19		21	17	20	25	52	
	Karmaşıklıktan Uzak...	24	24	27	36	33		24	32	28	38	38		36	44	51	54	48		44	47	55	61	57		37	47	51	57	52	
	Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki...	40	55	55	64	48		38	45	57	59	52		21	28	29	45	48		12	13	13	14	19		19	23	26	43	43	

EK 11. Öğrenim durumlarına göre yapı bileşeni mekânsal algı durumu

MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI	ÖĞRENİM DURUMU	YAPI 1						YAPI 2						YAPI 3						YAPI 4						YAPI 5					
		İlk okul	Orta okul	Lise	Ön lisans	Lisans	Y. Lisans	İlk okul	Orta okul	Lise	Ön lisans	Lisans	Y.Lisans	İlkokul	Orta okul	Lise	Ön lisans	Lisans	Y.Lisans	İlkokul	Orta okul	Lise	Ön lisans	Lisans	Y. Lisans	İlk okul	Ortaokul	Lise	Ön lisans	Lisans	Y. Lisans
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Kimlik Özellikleri Açısından...		57	64	67	68	66	60	43	59	57	74	65	60	27	15	24	42	28	20	37	39	30	36	23	20	3	10	14	25	14	20
Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte...		27	31	20	28	25	20	27	21	33	25	27	40	43	41	47	38	43	30	26	26	37	40	47	10	30	23	26	36	33	20
İşlev Açısından...		30	46	41	28	25	10	63	74	64	55	46	30	13	3	6	23	12	0	13	10	9	9	13	10	63	64	62	45	50	20
Zihinsel Haritada (Hafızada)...		43	33	40	36	37	10	43	31	30	30	30	20	60	72	67	43	44	20	50	56	48	32	28	10	3	5	6	9	9	10
Karmaşıklıktan Uzak...		67	72	59	43	46	20	43	51	48	36	39	10	13	8	9	8	12	30	33	26	28	23	26	40	57	59	52	45	46	50
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki...		57	51	56	49	49	60	63	64	69	59	48	60	23	21	11	15	14	20	13	18	7	9	8	30	7	18	12	13	7	30

EK 12. Öğrenim durumlarına göre avlu-bahçe bileşeni mekânsal algı durumu

		YAPI 1						YAPI 2						YAPI 3						YAPI 4						YAPI 5					
MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI	ÖĞRENİM DURUMU	İlk okul	Orta okul	Lise	Ön lisans	Lisans	Y. Lisans	İlk okul	Orta okul	Lise	Ön lisans	Lisans	Y.Lisans	İlkokul	Orta okul	Lise	Ön lisans	Lisans	Y.Lisans	İlkokul	Orta okul	Lise	Ön lisans	Lisans	Y. Lisans	İlk okul	Ortaokul	Lise	Ön lisans	Lisans	Y. Lisans
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Kimlik Özellikleri Açısından...		67	64	47	64	54	50	67	82	74	79	68	70	43	39	54	66	65	70	17	8	17	38	32	30	37	23	30	43	38	50
Tarihi Doku ile Bütünleşmeme kle birlikte...		13	13	37	25	33	30	13	10	9	21	21	30	33	36	27	30	20	20	57	46	44	40	39	60	30	44	42	45	45	30
İşlev Açısından...		47	49	38	28	30	40	53	39	41	40	36	50	67	67	63	59	54	30	40	54	46	40	36	30	60	62	53	42	45	30
Zihinsel Haritada (Hafızada)...		37	46	41	26	21	10	63	54	56	45	35	20	53	56	52	47	48	30	7	10	9	13	14	20	40	46	38	25	32	20
Karmaşıklıktan Uzak...		57	46	40	30	31	50	40	39	47	45	41	30	7	10	16	26	21	10	60	59	54	49	49	40	60	51	68	47	45	50
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki...		43	44	35	38	32	40	50	62	56	59	44	60	63	62	65	59	52	60	30	18	9	19	14	30	50	32	48	51	36	40

EK 13. Öğrenim durumlarına göre sokak bileşeni mekânsal algı durumu

		YAPI 1						YAPI 2						YAPI 3						YAPI 4						YAPI 5					
MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI	ÖĞRENİM DURUMU	İlk okul	Orta okul	Lise	Ön lisans	Lisans	Y. Lisans	İlk okul	Orta okul	Lise	Ön lisans	Lisans	Y.Lisans	İlkokul	Orta okul	Lise	Ön lisans	Lisans	Y.Lisans	İlk okul	Ortaokul	Lise	Ön lisans	Lisans	Y. Lisans	İlk okul	Ortaokul	Lise	Ön lisans	Lisans	Y. Lisans
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Kimlik Özellikleri Açısından...		53	41	53	64	60	50	63	46	58	70	73	50	70	64	70	76	68	50	17	54	32	38	25	20	20	43	25	34	21	30
Tarihi Doku ile Bütünleşmeme kle birlikte...		27	26	26	25	24	40	27	39	22	23	17	30	17	13	10	34	17	50	60	36	40	42	44	50	57	33	41	49	47	40
İşlev Açısından...		60	62	56	57	46	40	60	51	65	47	45	30	60	46	56	36	41	30	40	39	35	21	27	20	37	41	33	28	28	20
Zihinsel Haritada (Hafızada)...		23	13	14	23	18	10	53	59	59	38	41	30	60	74	64	49	45	30	53	36	47	34	33	20	40	26	46	26	34	20
Karmaşıklıktan Uzak...		37	39	43	40	39	40	50	51	41	47	37	20	50	44	51	36	40	30	17	18	17	15	20	40	20	26	19	19	20	30
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki...		63	56	61	62	50	60	63	64	64	62	55	70	60	62	53	62	53	70	10	26	14	19	14	30	17	26	14	21	13	30

EK 14. Öğrenim durumlarına göre meydan bileşeni mekânsal algı durumu

MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI / ÖĞRENİM DURUMU	YAPI 1						YAPI 2						YAPI 3						YAPI 4						YAPI 5					
	İlk okul	Orta okul	Lise	Ön lisans	Lisans	Y. Lisans	İlk okul	Orta okul	Lise	Ön lisans	Lisans	Y.Lisans	İlkokul	Orta okul	Lise	Ön lisans	Lisans	Y. Lisans	İlkokul	Orta okul	Lise	Ön lisans	Lisans	Y. Lisans	İlk okul	Ortaokul	Lise	Ön lisans	Lisans	Y. Lisans
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Kimlik Özellikleri Açısından...	23	26	41	43	52	50	77	64	73	70	66	50	23	36	27	42	23	20	7	26	19	32	24	30	53	54	37	47	33	40
Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte...	60	36	38	45	37	30	7	13	14	25	22	30	43	46	43	49	47	30	57	49	46	34	41	20	30	23	40	34	44	10
İşlev Açısından...	53	39	56	45	43	20	57	46	42	43	38	20	63	56	52	43	43	30	23	41	17	15	19	10	30	41	28	21	28	10
Zihinsel Haritada (Hafızada)...	40	39	40	40	40	20	60	64	67	42	43	20	57	41	28	17	23	20	17	13	16	9	13	0	37	44	28	23	13	0
Karmaşıklıktan Uzak...	50	36	35	23	20	0	37	31	32	32	29	20	53	44	47	45	44	40	63	59	53	53	45	40	57	46	49	42	48	30
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki...	53	59	63	55	46	50	63	56	51	59	40	50	53	46	31	32	21	30	23	21	9	15	11	30	37	49	19	30	20	60

EK 15. Meslek durumuna göre yapı bileşeni mekânsal algı durumu

MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI / MESLEKİ DURUM		Memur	İşçi	Serb Mes	Esnaf	Öğr.	Çalış mıyor um	Emekli	YAPI 1 Memur	YAPI 1 İşçi	YAPI 1 Serb. Mes.	YAPI 2 Esnaf	YAPI 2 Öğr.	YAPI 2 Çalışmıyorum	YAPI 2 Emekli	YAPI 3 Memur	YAPI 3 İşçi	YAPI 3 Serb. Mes.	YAPI 3 Esnaf	YAPI 3 Öğr.	YAPI 3 Çalışmıyorum	YAPI 3 Emekli	YAPI 4 Memur	YAPI 4 İşçi	YAPI 4 Serb. Mes.	YAPI 4 Esnaf	YAPI 4 Öğr.	YAPI 4 Çalışmıyorum	YAPI 4 Emekli	YAPI 5 Memur	YAPI 5 İşçi	YAPI 5 Serb. Mes.	YAPI 5 Esnaf	YAPI 5 Öğr.	YAPI 5 Çalışmıyorum	YAPI 5 Emekli
	%	63	73	73	70	56	73	33	65	63	66	70	61	57	53	24	29	29	22	34	26	20	18	42	27	35	30	30	33	14	27	16	17	16	5	0
Kimlik Özellikleri Açısından...																																				
	%	25	23	21	17	34	22	33	24	27	31	13	34	28	33	41	56	47	44	42	38	27	47	31	47	26	40	43	13	29	38	31	35	33	27	20
Tarihi Doku ile Bütünleşme mekle...																																				
	%	32	19	45	35	17	38	27	55	38	65	57	48	64	53	13	10	13	13	13	10	20	14	6	13	17	12	10	7	55	35	58	61	42	68	53
İşlev Açısından...																																				
	%	38	27	44	44	31	42	33	31	19	40	26	26	37	33	45	42	63	61	43	64	60	34	29	47	52	26	45	33	8	8	8	13	9	4	7
Zihinsel Haritada...																																				
	%	47	31	65	57	47	61	67	43	25	55	26	35	51	27	15	4	13	17	13	7	0	31	8	31	30	23	31	33	49	38	65	48	38	60	40
Karmaşıklıktan Uzak...																																				
	%	58	35	60	39	40	58	60	59	35	71	52	51	65	47	20	8	15	17	12	18	7	12	6	8	13	7	12	13	10	6	13	4	10	15	7
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etk.																																				

EK 16. Meslek durumuna göre avlu-bahçe bileşeni mekânsal algı durumu

MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI / MESLEKİ DURUM	YAPI 1								YAPI 2								YAPI 3								YAPI 4								YAPI 5							
	Memur		İşçi		Serb Mes		Esnaf		Öğr.		Çalışmıyorum		Emekli		Memur		İşçi		Serb. Mes.		Esnaf		Öğr.		Çalışmıyorum		Emekli		Memur		İşçi		Serb. Mes.		Esnaf		Öğr.		Çalışmıyorum		Emekli	
	%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%	
Kimlik Özellikleri Açısından...	50		65		57		65		48		55		60		73		75		77		78		62		73		67		66		50		69		57		60		27		13	
Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle...	29		29		34		22		40		20		13		20		23		13		9		23		10		13		15		33		27		26		29		33		20	
İşlev Açısından...	35		10		40		35		27		51		47		39		23		47		52		33		49		33		58		44		68		52		55		53		67	
Zihinsel Haritada...	20		15		44		44		22		41		33		43		35		60		35		35		50		53		51		40		63		48		44		53		33	
Karmaşıklıktan Uzak...	34		23		44		26		30		50		47		44		23		48		52		39		50		27		21		15		21		17		18		0		40	
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etk.	43		23		32		30		23		49		47		55		35		63		48		39		62		33		59		35		68		57		51		40		47	

EK 17. Meslek durumuna göre sokak bileşeni mekânsal algı durumu

MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI / MESLEKİ DURUM	YAPI 1								YAPI 2								YAPI 3								YAPI 4								YAPI 5							
	Memur		İşçi		Serb Mes		Esnaf		Öğr.		Çalış mıyor um		Emekli		Me mur		İşçi		Serb . Mes .		Esn af		Öğr.		Çalı şmı yoru m		Eme kli		Me mur		İşçi		Serb . Mes .		Esn af		Öğr.		Çalı şmı yoru m		Eme kli	
	%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%	
Kimlik Özellikleri Açısından...	63		50		58		44		58		61		20		66		65		69		65		65		68		47		70		63		71		65		70		72		60	
Tarihi Doku ile Bütünleşme mekle...	18		39		21		26		31		23		27		18		27		23		22		27		16		27		18		33		11		9		22		14		20	
İşlev Açısından...	50		40		63		57		47		58		47		51		33		63		52		43		61		47		43		33		60		57		39		49		27	
Zihinsel Haritada...	17		15		16		13		16		18		7		44		27		66		28		35		61		33		49		33		66		61		47		64		60	
Karmaşıklıktan Uzak...	46		25		55		35		33		39		27		38		31		50		57		35		45		53		37		27		58		39		34		55		27	
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etk.	59		33		58		52		48		66		40		64		40		69		65		51		69		40		59		40		63		57		46		68		53	

EK 18. Meslek durumuna göre meydan bileşeni mekânsal algı durumu

MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI / MESLEKİ DURUM		Memur	İşçi	Serb Mes	Esnaf	Öğr.	Çalışmıyorum	Emekli	Memur	İşçi	Serb. Mes.	Esnaf	Öğr.	Çalışmıyorum	Emekli	Memur	İşçi	Serb. Mes.	Esnaf	Öğr.	Çalışmıyorum	Emekli	Memur	İşçi	Serb. Mes.	Esnaf	Öğr.	Çalışmıyorum	Emekli
		YAPI 1							YAPI 2							YAPI 3							YAPI 4						
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Kimlik Özellikleri Açısından...		49	48	52	48	43	32	20	70	63	77	52	61	73	67	23	42	24	35	23	31	20	17	31	21	13	30	19	40
Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle...		38	27	32	30	47	51	53	15	19	16	22	29	18	7	45	44	53	35	56	41	20	45	44	37	39	39	51	20
İşlev Açısından...		43	35	69	39	40	46	27	38	25	50	35	38	53	53	51	31	58	48	33	60	47	20	21	19	26	18	19	33
Zihinsel Haritada...		41	27	52	30	34	47	20	48	40	65	44	39	64	47	20	17	34	39	18	43	33	16	13	18	17	12	8	7
Karmaşıklıktan Uzak...		23	27	32	9	27	30	33	30	21	29	26	30	42	27	46	27	60	44	43	50	33	46	29	63	57	43	66	47
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etk.		56	38	69	61	40	57	33	53	31	55	44	43	57	40	25	23	29	30	27	45	27	12	17	13	9	14	14	20

MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI / MESLEKİ DURUM		YAPI 5						
		Memur	İşçi	Serb. Mes.	Esnaf	Öğr.	Çalışmıyorum	Emekli
		%	%	%	%	%	%	%
Kimlik Özellikleri Açısından...		36	54	37	39	38	38	47
Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle...		37	27	40	26	43	43	33
İşlev Açısından...		32	23	27	30	23	32	20
Zihinsel Haritada...		17	19	26	27	21	23	33
Karmaşıklıktan Uzak...		46	29	57	46	43	60	40
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etk.		29	19	18	32	20	41	27

EK 19. Medeni duruma göre yapı bileşeni mekânsal algı durumu

MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI / MEDENİ DURUM	YAPI 1		YAPI 2		YAPI 3		YAPI 4		YAPI 5	
	Evli	Bekâr	Evli	Bekâr	Evli	Bekâr	Evli	Bekâr	Evli	Bekâr
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Kimlik Özellikleri Açısından…	67	64	62	62	25	29	26	31	11	18
Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte…	24	26	27	29	43	42	42	39	30	31
İşlev Açısından…	34	27	63	47	11	13	14	9	64	43
Zihinsel Haritada (Hafızada)…	39	35	34	28	58	46	42	32	5	11
Karmaşıklıktan Uzak…	58	45	49	34	12	10	31	23	57	42
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki…	59	44	63	51	15	15	10	9	9	12

EK 20. Medeni duruma göre avlu-bahçe bileşeni mekânsal algı durumu

MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI / MEDENİ DURUM	AVLU-BAHÇE 1		AVLU-BAHÇE 2		AVLU-BAHÇE 3		AVLU-BAHÇE 4		AVLU-BAHÇE 5	
	Evli	Bekâr	Evli	Bekâr	Evli	Bekâr	Evli	Bekâr	Evli	Bekâr
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Kimlik Özellikleri Açısından…	56	53	72	72	58	60	18	34	37	34
Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte…	26	32	17	17	25	26	48	37	42	44
İşlev Açısından…	44	26	46	33	64	52	46	34	57	40
Zihinsel Haritada (Hafızada)…	30	28	49	40	56	43	8	16	40	28
Karmaşıklıktan Uzak…	43	29	48	36	15	21	57	47	58	46
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki…	44	28	56	46	64	52	15	17	54	35

EK 21. Medeni duruma göre sokak bileşeni mekânsal algı durumu

MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI / MEDENİ DURUM	SOKAK 1		SOKAK 2		SOKAK 3		SOKAK 4		SOKAK 5	
	Evli	Bekâr	Evli	Bekâr	Evli	Bekâr	Evli	Bekâr	Evli	Bekâr
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Kimlik Özellikleri Açısından…	58	55	65	66	69	69	31	30	25	27
Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte…	25	26	21	23	15	22	49	39	49	42
İşlev Açısından…	57	47	57	45	49	41	35	25	36	26
Zihinsel Haritada (Hafızada)…	17	18	54	40	60	46	42	33	38	31
Karmaşıklıktan Uzak…	41	38	45	37	51	34	19	19	22	18
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki…	63	49	66	53	63	49	17	14	16	16

EK 22. Medeni duruma göre sokak bileşeni mekânsal algı durumu

MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI / MEDENİ DURUM	MEYDAN 1		MEYDAN 2		MEYDAN 3		MEYDAN 4		MEYDAN 5	
	Evli	Bekâr	Evli	Bekâr	Evli	Bekâr	Evli	Bekâr	Evli	Bekâr
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Kimlik Özellikleri Açısından...	41	46	5	62	28	27	17	28	39	40
Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte...	43	37	14	23	47	45	50	35	38	37
İşlev Açısından...	44	47	47	35	56	39	21	19	31	26
Zihinsel Haritada (Hafızada)...	41	38	57	44	33	22	14	13	21	22
Karmaşıklıktan Uzak...	28	26	34	28	51	40	56	45	52	43
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki...	58	47	55	42	34	26	12	15	31	22

EK 23. Antakya'da bulunma durumuna göre yapı bileşeni mekânsal algı durumu

MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI	ANTAKYA'DA BULUNMA	YAPI 1					YAPI 2					YAPI 3					YAPI 4					YAPI 5				
		Ant.'yı Tanımı yorum	Ant'yı Tanıyorum	5 yıldan az	5-15 yıl	15 +	Ant.'yı Tanımı yorum	Ant'yı Tanıyorum	5 yıldan az	5-15 yıl	15 +	Ant.'yı Tanımı yorum	Ant'yı Tanıyorum	5 yıldan az	5-15 yıl	15 +	Ant.'yı Tanımı yorum	Ant'yı Tanıyorum	5 yıldan az	5-15 yıl	15 +	Ant.'yı Tanımı yorum	Ant'yı Tanıyorum	5 yıldan az	5-15 yıl	15 +
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Kimlik Özellikleri Açısından...		50	58	68	65	69	41	47	52	63	70	27	26	39	25	27	36	44	36	25	23	9	15	26	13	13
Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte...		23	26	16	28	26	32	33	32	28	25	36	38	32	43	46	27	21	39	40	47	36	33	29	23	31
İşlev Açısından...		5	18	26	30	37	9	49	61	53	60	9	11	23	18	11	23	12	16	10	10	36	41	55	50	59
Zihinsel Haritada (Hafızada)...		9	24	36	35	44	18	24	29	30	34	14	52	52	48	56	5	29	39	43	41	0	9	23	5	7
Karmaşıklıktan Uzak...		5	46	45	35	61	14	39	39	40	44	27	12	13	8	10	14	14	19	25	33	14	33	29	48	60
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki...		32	41	29	43	60	27	52	55	53	62	9	15	16	23	14	14	11	13	5	10	5	17	7	13	10

EK 24. Antakya'da bulunma durumuna göre avlu-bahçe bileşeni mekânsal algı durumu

		YAPI 1					YAPI 2					YAPI 3					YAPI 4					YAPI 5				
	ANTAKYA'DA BULUNMA	Ant.'yı Tanımı yorum	Ant'yı Tanıyorum	5 yıldan az	5-15 yıl	15 +	Ant.'yı Tanımı yorum	Ant'yı Tanıyorum	5 yıldan az	5-15 yıl	15 +	Ant.'yı Tanımı yorum	Ant'yı Tanıyorum	5 yıldan az	5-15 yıl	15 +	Ant.'yı Tanımı yorum	Ant'yı Tanıyorum	5 yıldan az	5-15 yıl	15 +	Ant.'yı Tanımı yorum	Ant'yı Tanıyorum	5 yıldan az	5-15 yıl	15 +
MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Kimlik Özellikleri Açısından...		36	46	55	60	58	36	65	65	75	78	41	49	36	63	66	32	23	45	30	39	9	15	26	13	13
Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte...		27	26	29	30	30	23	24	19	15	15	9	27	29	23	26	27	44	29	45	45	36	33	29	23	31
İşlev Açısından...		14	30	29	35	39	18	21	39	43	46	23	53	52	55	64	18	38	48	48	54	36	41	55	50	59
Zihinsel Haritada (Hafızada)...		5	23	29	30	33	0	29	55	53	50	5	41	58	50	55	0	23	42	35	39	0	9	23	5	7
Karmaşıklıktan Uzak...		9	20	39	40	42	14	24	32	30	53	9	15	26	20	19	14	44	48	50	58	14	33	29	48	60
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki...		14	26	16	28	44	14	36	36	50	60	32	52	45	50	65	23	42	45	43	47	5	17	7	13	10

EK 25. Antakya'da bulunma durumuna göre sokak bileşeni mekânsal algı durumu

MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI / ANTAKYA'DA BULUNMA	YAPI 1					YAPI 2					YAPI 3					YAPI 4					YAPI 5				
	Ant.'yı Tanımı yorum	Ant'yı Tanıyorum	5 yıldan az	5-15 yıl	15 +	Ant.'yı Tanımı yorum	Ant'yı Tanıyorum	5 yıldan az	5-15 yıl	15+	Ant.'yı Tanımı yorum	Ant'yı Tanıyorum	5 yıldan az	5-15 yıl	15 +	Ant.'yı Tanımı yorum	Ant'yı Tanıyorum	5 yıldan az	5-15 yıl	15 +	Ant.'yı Tanımı yorum	Ant'yı Tanıyorum	5 yıldan az	5-15 yıl	15 +
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Kimlik Özellikleri Açısından...	59	42	42	48	64	55	56	48	65	72	55	61	61	58	76	18	30	48	38	28	27	21	32	30	26
Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte...	14	23	29	30	26	18	24	32	15	21	27	18	19	30	15	27	35	26	45	49	36	36	36	48	49
İşlev Açısından...	9	39	42	50	61	18	41	39	45	59	5	38	42	48	50	27	20	23	23	35	9	23	32	28	35
Zihinsel Haritada (Hafızada)...	5	17	16	20	18	0	39	42	53	52	9	52	48	45	59	5	21	36	40	45	14	14	19	35	44
Karmaşıklıktan Uzak...	9	33	45	45	42	18	44	45	35	43	5	27	29	45	51	18	20	19	10	20	18	20	19	10	22
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki...	36	35	52	53	64	32	53	55	55	65	27	50	38	53	63	14	17	19	15	15	9	17	19	10	17

EK 26. Antakya'da bulunma durumuna göre meydan bileşeni mekânsal algı durumu

MEKÂN ALGILAMA DURUMLARI	ANTAKYA'DA BULUNMA	YAPI 1					YAPI 2					YAPI 3					YAPI 4					YAPI 5				
		Ant.'yı Tanımı yorum	Ant'yı Tanıyorum	5 yıldan az	5-15 yıl	15 +	Ant.'yı Tanımı yorum	Ant'yı Tanıyorum	5 yıldan az	5-15 yıl	15+	Ant.'yı Tanımı yorum	Ant'yı Tanıyorum	5 yıldan az	5-15 yıl	15 +	Ant.'yı Tanımı yorum	Ant'yı Tanıyorum	5 yıldan az	5-15 yıl	15 +	Ant.'yı Tanımı yorum	Ant'yı Tanıyorum	5 yıldan az	5-15 yıl	15 +
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Kimlik Özellikleri Açısından...		36	30	45	50	47	41	55	55	63	77	14	30	39	30	26	27	23	45	18	20	32	41	42	38	40
Tarihi Doku ile Bütünleşmemekle birlikte...		41	33	36	33	44	36	21	26	13	17	46	33	36	45	51	41	35	29	50	45	27	27	26	45	42
İşlev Açısından...		5	33	29	53	54	5	23	36	35	52	5	35	42	50	55	9	27	36	23	17	9	17	36	28	32
Zihinsel Haritada (Hafızada)...		0	23	29	38	49	14	36	45	53	58	5	26	19	23	32	5	17	23	15	12	0	26	42	20	20
Karmaşıklıktan Uzak...		9	26	39	28	27	14	18	32	23	37	18	30	32	40	54	18	38	26	40	61	14	29	36	40	58
Kullanıcı Üzerinde Olumlu Etki...		18	49	45	48	59	1	30	32	45	59	9	23	23	30	34	9	21	29	10	10	27	20	19	28	29

EK 27. Yapı 1 görseline ilişkin mekânsal algı çizelgesi

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%10-0
Ölçütler			Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler	
Tanımlı ve Kolay Algılanır								Tanımsız ve Karmaşık	
Toplu / düzenli								Dağınık / düzensiz	
İlgi Çekici								Sıkıcı	
Devingen (Hareketli)								Durgun	
Canlandırıcı- Coşku Verici								Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu	
Rahatlık Verici								Rahatsız Edici	
Aydınlık								Karanlık	
Yüreklendirici								Ürpertici/ Korkutucu	
İçten / Sıcak								Yapay / Soğuk	
Sıra dışı / Şaşırtıcı								Sıradan / Alışılmış	
Renkli / Canlı								Renksiz / Soluk	
Uyumlu / Sağlıklı								Uyumsuz / Sağlıksız	
Tutarlı / Uyumlu								Tutarsız / Uyumsuz	
Mekansal Bütünlük Sergiliyor								Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor	
Çevre ve Doğayla Uyumlu								Çevre ve Doğadan Kopuk	
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor								Sürdürülebilirlikten Uzak	
Güzelduyu (Estetik) Etkin								Güzelduyudan Uzak	
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş								Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış	
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor								Kültürel Çeşitlilikten Yoksun	

EK 28. Yapı 2 görseline ilişkin mekânsal algı çizelgesi

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%10-0
Ölçütler			Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler	
Tanımlı ve Kolay Algılanır								Tanımsız ve Karmaşık	
Toplu / düzenli								Dağınık / düzensiz	
İlgi Çekici								Sıkıcı	
Devingen (Hareketli)								Durgun	
Canlandırıcı- Coşku Verici								Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu	
Rahatlık Verici								Rahatsız Edici	
Aydınlık								Karanlık	
Yüreklendirici								Ürpertici/ Korkutucu	
İçten / Sıcak								Yapay / Soğuk	
Sıra dışı / Şaşırtıcı								Sıradan / Alışılmış	
Renkli / Canlı								Renksiz / Soluk	
Uyumlu / Sağlıklı								Uyumsuz / Sağlıksız	
Tutarlı / Uyumlu								Tutarsız / Uyumsuz	
Mekansal Bütünlük Sergiliyor								Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor	
Çevre ve Doğayla Uyumlu								Çevre ve Doğadan Kopuk	
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor								Sürdürülebilirlikten Uzak	
Güzelduyu (Estetik) Etkin								Güzelduyudan Uzak	
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş								Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış	
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor								Kültürel Çeşitlilikten Yoksun	

EK 29. Yapı 3 görseline ilişkin mekânsal algı çizelgesi

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%10-0
Ölçütler			Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler	
Tanımlı ve Kolay Algılanır								Tanımsız ve Karmaşık	
Toplu / düzenli								Dağınık / düzensiz	
İlgi Çekici								Sıkıcı	
Devingen (Hareketli)								Durgun	
Canlandırıcı- Coşku Verici								Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu	
Rahatlık Verici								Rahatsız Edici	
Aydınlık								Karanlık	
Yüreklendirici								Ürpertici/ Korkutucu	
İçten / Sıcak								Yapay / Soğuk	
Sıra dışı / Şaşırtıcı								Sıradan / Alışılmış	
Renkli / Canlı								Renksiz / Soluk	
Uyumlu / Sağlıklı								Uyumsuz / Sağlıksız	
Tutarlı / Uyumlu								Tutarsız / Uyumsuz	
Mekansal Bütünlük Sergiliyor								Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor	
Çevre ve Doğayla Uyumlu								Çevre ve Doğadan Kopuk	
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor								Sürdürülebilirlikten Uzak	
Güzelduyu (Estetik) Etkin								Güzelduyudan Uzak	
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş								Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış	
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor								Kültürel Çeşitlilikten Yoksun	

EK 30. Yapı 4 görseline ilişkin mekânsal algı çizelgesi

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%10-0
Ölçütler			Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler	
Tanımlı ve Kolay Algılanır								Tanımsız ve Karmaşık	
Toplu / düzenli								Dağınık / düzensiz	
İlgi Çekici								Sıkıcı	
Devingen (Hareketli)								Durgun	
Canlandırıcı- Coşku Verici								Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu	
Rahatlık Verici								Rahatsız Edici	
Aydınlık								Karanlık	
Yüreklendirici								Ürpertici/ Korkutucu	
İçten / Sıcak								Yapay / Soğuk	
Sıra dışı / Şaşırtıcı								Sıradan / Alışılmış	
Renkli / Canlı								Renksiz / Soluk	
Uyumlu / Sağlıklı								Uyumsuz / Sağlıksız	
Tutarlı / Uyumlu								Tutarsız / Uyumsuz	
Mekansal Bütünlük Sergiliyor								Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor	
Çevre ve Doğayla Uyumlu								Çevre ve Doğadan Kopuk	
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor								Sürdürülebilirlikten Uzak	
Güzelduyu (Estetik) Etkin								Güzelduyudan Uzak	
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş								Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış	
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor								Kültürel Çeşitlilikten Yoksun	

EK 31. Yapı 5 görseline ilişkin mekânsal algı çizelgesi

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%10-0
Ölçütler			Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler	
Tanımlı ve Kolay Algılanır								Tanımsız ve Karmaşık	
Toplu / düzenli								Dağınık / düzensiz	
İlgi Çekici								Sıkıcı	
Devingen (Hareketli)								Durgun	
Canlandırıcı- Coşku Verici								Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu	
Rahatlık Verici								Rahatsız Edici	
Aydınlık								Karanlık	
Yüreklendirici								Ürpertici/ Korkutucu	
İçten / Sıcak								Yapay / Soğuk	
Sıra dışı / Şaşırtıcı								Sıradan / Alışılmış	
Renkli / Canlı								Renksiz / Soluk	
Uyumlu / Sağlıklı								Uyumsuz / Sağlıksız	
Tutarlı / Uyumlu								Tutarsız / Uyumsuz	
Mekansal Bütünlük Sergiliyor								Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor	
Çevre ve Doğayla Uyumlu								Çevre ve Doğadan Kopuk	
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor								Sürdürülebilirlikten Uzak	
Güzelduyu (Estetik) Etkin								Güzelduyudan Uzak	
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş								Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış	
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor								Kültürel Çeşitlilikten Yoksun	

EK 32. Avlu-Bahçe 1 görseline ilişkin mekânsal algı çizelgesi

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%10-0
Ölçütler			Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler	
Tanımlı ve Kolay Algılanır								Tanımsız ve Karmaşık	
Toplu / düzenli								Dağınık / düzensiz	
İlgi Çekici								Sıkıcı	
Devingen (Hareketli)								Durgun	
Canlandırıcı- Coşku Verici								Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu	
Rahatlık Verici								Rahatsız Edici	
Aydınlık								Karanlık	
Yüreklendirici								Ürpertici/ Korkutucu	
İçten / Sıcak								Yapay / Soğuk	
Sıra dışı / Şaşırtıcı								Sıradan / Alışılmış	
Renkli / Canlı								Renksiz / Soluk	
Uyumlu / Sağlıklı								Uyumsuz / Sağlıksız	
Tutarlı / Uyumlu								Tutarsız / Uyumsuz	
Mekansal Bütünlük Sergiliyor								Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor	
Çevre ve Doğayla Uyumlu								Çevre ve Doğadan Kopuk	
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor								Sürdürülebilirlikten Uzak	
Güzelduyu (Estetik) Etkin								Güzelduyudan Uzak	
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş								Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış	
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor								Kültürel Çeşitlilikten Yoksun	

EK 33. Avlu-Bahçe 2 görseline ilişkin mekânsal algı çizelgesi

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%10-0
Ölçütler			Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler	
Tanımlı ve Kolay Algılanır								Tanımsız ve Karmaşık	
Toplu / düzenli								Dağınık / düzensiz	
İlgi Çekici								Sıkıcı	
Devingen (Hareketli)								Durgun	
Canlandırıcı- Coşku Verici								Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu	
Rahatlık Verici								Rahatsız Edici	
Aydınlık								Karanlık	
Yüreklendirici								Ürpertici/ Korkutucu	
İçten / Sıcak								Yapay / Soğuk	
Sıra dışı / Şaşırtıcı								Sıradan / Alışılmış	
Renkli / Canlı								Renksiz / Soluk	
Uyumlu / Sağlıklı								Uyumsuz / Sağlıksız	
Tutarlı / Uyumlu								Tutarsız / Uyumsuz	
Mekansal Bütünlük Sergiliyor								Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor	
Çevre ve Doğayla Uyumlu								Çevre ve Doğadan Kopuk	
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor								Sürdürülebilirlikten Uzak	
Güzelduyu (Estetik) Etkin								Güzelduyudan Uzak	
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş								Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış	
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor								Kültürel Çeşitlilikten Yoksun	

EK 34. Avlu-Bahçe 3 görseline ilişkin mekânsal algı çizelgesi

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%10-0
Ölçütler			Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler	
Tanımlı ve Kolay Algılanır								Tanımsız ve Karmaşık	
Toplu / düzenli								Dağınık / düzensiz	
İlgi Çekici								Sıkıcı	
Devingen (Hareketli)								Durgun	
Canlandırıcı- Coşku Verici								Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu	
Rahatlık Verici								Rahatsız Edici	
Aydınlık								Karanlık	
Yüreklendirici								Ürpertici/ Korkutucu	
İçten / Sıcak								Yapay / Soğuk	
Sıra dışı / Şaşırtıcı								Sıradan / Alışılmış	
Renkli / Canlı								Renksiz / Soluk	
Uyumlu / Sağlıklı								Uyumsuz / Sağlıksız	
Tutarlı / Uyumlu								Tutarsız / Uyumsuz	
Mekansal Bütünlük Sergiliyor								Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor	
Çevre ve Doğayla Uyumlu								Çevre ve Doğadan Kopuk	
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor								Sürdürülebilirlikten Uzak	
Güzelduyu (Estetik) Etkin								Güzelduyudan Uzak	
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş								Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış	
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor								Kültürel Çeşitlilikten Yoksun	

EK 35. Avlu-Bahçe 4 görseline ilişkin mekânsal algı çizelgesi

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%10-0
Ölçütler			Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler	
Tanımlı ve Kolay Algılanır								Tanımsız ve Karmaşık	
Toplu / düzenli								Dağınık / düzensiz	
İlgi Çekici								Sıkıcı	
Devingen (Hareketli)								Durgun	
Canlandırıcı- Coşku Verici								Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu	
Rahatlık Verici								Rahatsız Edici	
Aydınlık								Karanlık	
Yüreklendirici								Ürpertici/ Korkutucu	
İçten / Sıcak								Yapay / Soğuk	
Sıra dışı / Şaşırtıcı								Sıradan / Alışılmış	
Renkli / Canlı								Renksiz / Soluk	
Uyumlu / Sağlıklı								Uyumsuz / Sağlıksız	
Tutarlı / Uyumlu								Tutarsız / Uyumsuz	
Mekansal Bütünlük Sergiliyor								Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor	
Çevre ve Doğayla Uyumlu								Çevre ve Doğadan Kopuk	
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor								Sürdürülebilirlikten Uzak	
Güzelduyu (Estetik) Etkin								Güzelduyudan Uzak	
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş								Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış	
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor								Kültürel Çeşitlilikten Yoksun	

EK 36. Avlu-Bahçe 5 görseline ilişkin mekânsal algı çizelgesi

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%10-0
Ölçütler			Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler	
Tanımlı ve Kolay Algılanır								Tanımsız ve Karmaşık	
Toplu / düzenli								Dağınık / düzensiz	
İlgi Çekici								Sıkıcı	
Devingen (Hareketli)								Durgun	
Canlandırıcı- Coşku Verici								Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu	
Rahatlık Verici								Rahatsız Edici	
Aydınlık								Karanlık	
Yüreklendirici								Ürpertici/ Korkutucu	
İçten / Sıcak								Yapay / Soğuk	
Sıra dışı / Şaşırtıcı								Sıradan / Alışılmış	
Renkli / Canlı								Renksiz / Soluk	
Uyumlu / Sağlıklı								Uyumsuz / Sağlıksız	
Tutarlı / Uyumlu								Tutarsız / Uyumsuz	
Mekansal Bütünlük Sergiliyor								Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor	
Çevre ve Doğayla Uyumlu								Çevre ve Doğadan Kopuk	
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor								Sürdürülebilirlikten Uzak	
Güzelduyu (Estetik) Etkin								Güzelduyudan Uzak	
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş								Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış	
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor								Kültürel Çeşitlilikten Yoksun	

EK 37. Sokak 1 görseline ilişkin mekânsal algı çizelgesi

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%10-0
Ölçütler			Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler	
Tanımlı ve Kolay Algılanır								Tanımsız ve Karmaşık	
Toplu / düzenli								Dağınık / düzensiz	
İlgi Çekici								Sıkıcı	
Devingen (Hareketli)								Durgun	
Canlandırıcı- Coşku Verici								Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu	
Rahatlık Verici								Rahatsız Edici	
Aydınlık								Karanlık	
Yüreklendirici								Ürpertici/ Korkutucu	
İçten / Sıcak								Yapay / Soğuk	
Sıra dışı / Şaşırtıcı								Sıradan / Alışılmış	
Renkli / Canlı								Renksiz / Soluk	
Uyumlu / Sağlıklı								Uyumsuz / Sağlıksız	
Tutarlı / Uyumlu								Tutarsız / Uyumsuz	
Mekansal Bütünlük Sergiliyor								Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor	
Çevre ve Doğayla Uyumlu								Çevre ve Doğadan Kopuk	
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor								Sürdürülebilirlikten Uzak	
Güzelduyu (Estetik) Etkin								Güzelduyudan Uzak	
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş								Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış	
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor								Kültürel Çeşitlilikten Yoksun	

EK 38. Sokak 2 görseline ilişkin mekânsal algı çizelgesi

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%10-0
Ölçütler			Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler	
Tanımlı ve Kolay Algılanır								Tanımsız ve Karmaşık	
Toplu / düzenli								Dağınık / düzensiz	
İlgi Çekici								Sıkıcı	
Devingen (Hareketli)								Durgun	
Canlandırıcı- Coşku Verici								Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu	
Rahatlık Verici								Rahatsız Edici	
Aydınlık								Karanlık	
Yüreklendirici								Ürpertici/ Korkutucu	
İçten / Sıcak								Yapay / Soğuk	
Sıra dışı / Şaşırtıcı								Sıradan / Alışılmış	
Renkli / Canlı								Renksiz / Soluk	
Uyumlu / Sağlıklı								Uyumsuz / Sağlıksız	
Tutarlı / Uyumlu								Tutarsız / Uyumsuz	
Mekansal Bütünlük Sergiliyor								Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor	
Çevre ve Doğayla Uyumlu								Çevre ve Doğadan Kopuk	
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor								Sürdürülebilirlikten Uzak	
Güzelduyu (Estetik) Etkin								Güzelduyudan Uzak	
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş								Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış	
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor								Kültürel Çeşitlilikten Yoksun	

EK 39. Sokak 3 görseline ilişkin mekânsal algı çizelgesi

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%10-0
Ölçütler			Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler	
Tanımlı ve Kolay Algılanır								Tanımsız ve Karmaşık	
Toplu / düzenli								Dağınık / düzensiz	
İlgi Çekici								Sıkıcı	
Devingen (Hareketli)								Durgun	
Canlandırıcı- Coşku Verici								Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu	
Rahatlık Verici								Rahatsız Edici	
Aydınlık								Karanlık	
Yüreklendirici								Ürpertici/ Korkutucu	
İçten / Sıcak								Yapay / Soğuk	
Sıra dışı / Şaşırtıcı								Sıradan / Alışılmış	
Renkli / Canlı								Renksiz / Soluk	
Uyumlu / Sağlıklı								Uyumsuz / Sağlıksız	
Tutarlı / Uyumlu								Tutarsız / Uyumsuz	
Mekansal Bütünlük Sergiliyor								Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor	
Çevre ve Doğayla Uyumlu								Çevre ve Doğadan Kopuk	
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor								Sürdürülebilirlikten Uzak	
Güzelduyu (Estetik) Etkin								Güzelduyudan Uzak	
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş								Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış	
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor								Kültürel Çeşitlilikten Yoksun	

EK 40. Sokak 4 görseline ilişkin mekânsal algı çizelgesi

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%10-0
Ölçütler			Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler	
Tanımlı ve Kolay Algılanır								Tanımsız ve Karmaşık	
Toplu / düzenli								Dağınık / düzensiz	
İlgi Çekici								Sıkıcı	
Devingen (Hareketli)								Durgun	
Canlandırıcı- Coşku Verici								Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu	
Rahatlık Verici								Rahatsız Edici	
Aydınlık								Karanlık	
Yüreklendirici								Ürpertici/ Korkutucu	
İçten / Sıcak								Yapay / Soğuk	
Sıra dışı / Şaşırtıcı								Sıradan / Alışılmış	
Renkli / Canlı								Renksiz / Soluk	
Uyumlu / Sağlıklı								Uyumsuz / Sağlıksız	
Tutarlı / Uyumlu								Tutarsız / Uyumsuz	
Mekansal Bütünlük Sergiliyor								Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor	
Çevre ve Doğayla Uyumlu								Çevre ve Doğadan Kopuk	
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor								Sürdürülebilirlikten Uzak	
Güzelduyu (Estetik) Etkin								Güzelduyudan Uzak	
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş								Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış	
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor								Kültürel Çeşitlilikten Yoksun	

EK 41. Sokak 5 görseline ilişkin mekânsal algı çizelgesi

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%10-0
Ölçütler			Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler	
Tanımlı ve Kolay Algılanır								Tanımsız ve Karmaşık	
Toplu / düzenli								Dağınık / düzensiz	
İlgi Çekici								Sıkıcı	
Devingen (Hareketli)								Durgun	
Canlandırıcı- Coşku Verici								Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu	
Rahatlık Verici								Rahatsız Edici	
Aydınlık								Karanlık	
Yüreklendirici								Ürpertici/ Korkutucu	
İçten / Sıcak								Yapay / Soğuk	
Sıra dışı / Şaşırtıcı								Sıradan / Alışılmış	
Renkli / Canlı								Renksiz / Soluk	
Uyumlu / Sağlıklı								Uyumsuz / Sağlıksız	
Tutarlı / Uyumlu								Tutarsız / Uyumsuz	
Mekansal Bütünlük Sergiliyor								Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor	
Çevre ve Doğayla Uyumlu								Çevre ve Doğadan Kopuk	
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor								Sürdürülebilirlikten Uzak	
Güzelduyu (Estetik) Etkin								Güzelduyudan Uzak	
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş								Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış	
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor								Kültürel Çeşitlilikten Yoksun	

EK 42. Meydan 1 görseline ilişkin mekânsal algı çizelgesi

%91-100 %81-90 %71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20 %10-0
Ölçütler	Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler
Tanımlı ve Kolay Algılanır						Tanımsız ve Karmaşık
Toplu / düzenli						Dağınık / düzensiz
İlgi Çekici						Sıkıcı
Devingen (Hareketli)						Durgun
Canlandırıcı- Coşku Verici						Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu
Rahatlık Verici						Rahatsız Edici
Aydınlık						Karanlık
Yüreklendirici						Ürpertici/ Korkutucu
İçten / Sıcak						Yapay / Soğuk
Sıra dışı / Şaşırtıcı						Sıradan / Alışılmış
Renkli / Canlı						Renksiz / Soluk
Uyumlu / Sağlıklı						Uyumsuz / Sağlıksız
Tutarlı / Uyumlu						Tutarsız / Uyumsuz
Mekansal Bütünlük Sergiliyor						Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor
Çevre ve Doğayla Uyumlu						Çevre ve Doğadan Kopuk
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor						Sürdürülebilirlikten Uzak
Güzelduyu (Estetik) Etkin						Güzelduyudan Uzak
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş						Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor						Kültürel Çeşitlilikten Yoksun

EK 43. Meydan 2 görseline ilişkin mekânsal algı çizelgesi

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%10-0
Ölçütler			Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler	
Tanımlı ve Kolay Algılanır								Tanımsız ve Karmaşık	
Toplu / düzenli								Dağınık / düzensiz	
İlgi Çekici								Sıkıcı	
Devingen (Hareketli)								Durgun	
Canlandırıcı- Coşku Verici								Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu	
Rahatlık Verici								Rahatsız Edici	
Aydınlık								Karanlık	
Yüreklendirici								Ürpertici/ Korkutucu	
İçten / Sıcak								Yapay / Soğuk	
Sıra dışı / Şaşırtıcı								Sıradan / Alışılmış	
Renkli / Canlı								Renksiz / Soluk	
Uyumlu / Sağlıklı								Uyumsuz / Sağlıksız	
Tutarlı / Uyumlu								Tutarsız / Uyumsuz	
Mekansal Bütünlük Sergiliyor								Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor	
Çevre ve Doğayla Uyumlu								Çevre ve Doğadan Kopuk	
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor								Sürdürülebilirlikten Uzak	
Güzelduyu (Estetik) Etkin								Güzelduyudan Uzak	
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş								Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış	
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor								Kültürel Çeşitlilikten Yoksun	

EK 44. Meydan 3 görseline ilişkin mekânsal algı çizelgesi

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%10-0
Ölçütler			Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler	
Tanımlı ve Kolay Algılanır								Tanımsız ve Karmaşık	
Toplu / düzenli								Dağınık / düzensiz	
İlgi Çekici								Sıkıcı	
Devingen (Hareketli)								Durgun	
Canlandırıcı- Coşku Verici								Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu	
Rahatlık Verici								Rahatsız Edici	
Aydınlık								Karanlık	
Yüreklendirici								Ürpertici/ Korkutucu	
İçten / Sıcak								Yapay / Soğuk	
Sıra dışı / Şaşırtıcı								Sıradan / Alışılmış	
Renkli / Canlı								Renksiz / Soluk	
Uyumlu / Sağlıklı								Uyumsuz / Sağlıksız	
Tutarlı / Uyumlu								Tutarsız / Uyumsuz	
Mekansal Bütünlük Sergiliyor								Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor	
Çevre ve Doğayla Uyumlu								Çevre ve Doğadan Kopuk	
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor								Sürdürülebilirlikten Uzak	
Güzelduyu (Estetik) Etkin								Güzelduyudan Uzak	
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş								Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış	
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor								Kültürel Çeşitlilikten Yoksun	

EK 45. Meydan 4 görseline ilişkin mekânsal algı çizelgesi

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%10-0
Ölçütler			Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler	
Tanımlı ve Kolay Algılanır								Tanımsız ve Karmaşık	
Toplu / düzenli								Dağınık / düzensiz	
İlgi Çekici								Sıkıcı	
Devingen (Hareketli)								Durgun	
Canlandırıcı- Coşku Verici								Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu	
Rahatlık Verici								Rahatsız Edici	
Aydınlık								Karanlık	
Yüreklendirici								Ürpertici/ Korkutucu	
İçten / Sıcak								Yapay / Soğuk	
Sıra dışı / Şaşırtıcı								Sıradan / Alışılmış	
Renkli / Canlı								Renksiz / Soluk	
Uyumlu / Sağlıklı								Uyumsuz / Sağlıksız	
Tutarlı / Uyumlu								Tutarsız / Uyumsuz	
Mekansal Bütünlük Sergiliyor								Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor	
Çevre ve Doğayla Uyumlu								Çevre ve Doğadan Kopuk	
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor								Sürdürülebilirlikten Uzak	
Güzelduyu (Estetik) Etkin								Güzelduyudan Uzak	
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş								Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış	
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor								Kültürel Çeşitlilikten Yoksun	

EK 46. Meydan 5 görseline ilişkin mekânsal algı çizelgesi

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%10-0
Ölçütler			Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler	
Tanımlı ve Kolay Algılanır								Tanımsız ve Karmaşık	
Toplu / düzenli								Dağınık / düzensiz	
İlgi Çekici								Sıkıcı	
Devingen (Hareketli)								Durgun	
Canlandırıcı- Coşku Verici								Uyuşukluk Etkisi Oluşturucu	
Rahatlık Verici								Rahatsız Edici	
Aydınlık								Karanlık	
Yüreklendirici								Ürpertici/ Korkutucu	
İçten / Sıcak								Yapay / Soğuk	
Sıra dışı / Şaşırtıcı								Sıradan / Alışılmış	
Renkli / Canlı								Renksiz / Soluk	
Uyumlu / Sağlıklı								Uyumsuz / Sağlıksız	
Tutarlı / Uyumlu								Tutarsız / Uyumsuz	
Mekansal Bütünlük Sergiliyor								Mekansal Ayrışma / Kopukluk Sergiliyor	
Çevre ve Doğayla Uyumlu								Çevre ve Doğadan Kopuk	
Sürdürülebilirlik Anlayışı Yansıtıyor								Sürdürülebilirlikten Uzak	
Güzelduyu (Estetik) Etkin								Güzelduyudan Uzak	
Tarihsel ve Kültürel Miras Korunmuş								Tarihsel ve kültürel Miras Korunmamış	
Kültürel Çeşitlilik Sergiliyor								Kültürel Çeşitlilikten Yoksun	